

СЛУЖБЕН ВЕСНИК

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

„Службен весник на СРМ“ излегува по потреба. Рок за рекламации 15 дена. Огласи според тарифата

Среда, 25 септември 1985

Скопје

Број 29

Год. ХЛІ

Претплатата за 1985 година изнесува 2.000 динари. Овој број чини 120 дин. Жиро сметка 40100-603-12498

457.

Врз основа на член 160 став 1 точка 1 од Законот за внатрешни работи („Службен весник на СРМ“ бр. 37/80), републичкиот секретар за внатрешни работи донесува

П РА В И Л Н И К

ЗА ПРАВИЛАТА ЗА ВРШЕЊЕ НА РАБОТИТЕ НА СЛУЖБАТА ЗА ЈАВНА БЕЗБЕДНОСТ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се утврдува начинот на постапување на овластените службени лица на службата за јавна безбедност (во натамошниот текст: овластени службени лица) во вршењето на работите и во примената на овластувањата пропишани со закон и други прописи донесени врз основа на закон.

Другите работници во органите на управата надлежни за внатрешни работи кои имаат својство на овластени службени лица, кога ги вршат работите на службата за јавна безбедност постапуваат на начин пропишан со закон и со овој правилник.

Член 2

Службите за јавна безбедност во органите на управата надлежни за внатрешни работи и овластените службени лица во рамките на правата и должностите утврдени со закон — да соработуваат, да ги усогласуваат своите активности, едните на другите да укажуваат стручна, техничка и друга помош, постапуваат на начин со кој се обезбедува навремено, успешно и целосно извршување на службените работи и задачи.

Член 3

Во вршење на работите од надлежност на службата за јавна безбедност и во примена на овластувањата, овластените службени лица преземаат соодветни дејствија и мерки, и тоа:

- предупредуваат и наредуваат;
- легитимираат, упатуваат, повикуваат, приведуваат, задржуваат, го ограничуваат движењето на определен простор или објект, лишуваат од слобода, притвораат и спроведуваат;
- влегуваат во туѓ стан и други простории, вршат преглед или претрес на истите, преглед или претрес на лица, превозни средства, патници и багаж како и привремено одземаат предмети;
- употребуваат физичка сила, гумена палка, огнено оружје и други средства на присилба;
- собираат и бараат известувања;
- го обезбедуваат местото на настанот, вршат увид и вештачења;
- утврдуваат идентитет на лица и предмети, фотографираат лица и земаат отпечатоци од нивните прсти;
- трагаат по лица и предмети;
- вршат контрола над спроведувањето на прописите што ги извршуваат органите на управата надлежни за внатрешни работи и
- преземаат други дејствија и мерки од делокругот на органите на управата надлежни за внатрешни работи.

При извршувањето на дејствијата и мерките од став 1 на овој член овластените службени лица постапуваат на начин пропишан со закон и со овој правилник.

Член 4

При вршењето на работите на службата за јавна безбедност овластените службени лица должни се да постапуваат законито, да бидат објективни, одлучни, одмерени и пристojни, да го чуваат својот углед и угледот на службата и свесно, самопрегорно и пожртвувано да ги извршуваат своите службени работи и задачи.

Сpreма лицата со кои доаѓаат во допир, овластените службени лица постапуваат внимателно, водержи сметка да не наштетат на честа и угледот на тие лица, да не им го повредат личното достоинство и да не ги изложуваат на непотребно вознемирување и непотребни ооврски.

Овластените службени лица се должни на лицата да им се обраќаат пристojно и културно со сериозен тон, на јасен и разбирлив начин да им ја соопштат причината заради која им се обраќаат и по барање на граѓаните да им се претстават, да ги соопштат личните податоци, како и да ја покажат службената легитимација.

Покажувањето на службената легитимација се врши така што лицето да може да го прочита текстот и да ја види фотографијата на истага. За време на покажувањето овластеното службено лице ја задржува службената легитимација во рака, а своето име и презиме и називот на органот на управата надлежен за внатрешни работи чиј работник е тој, ги соопштува усмено ако лицето тоа го бара.

II. ПРИМЕНА НА ПОСЕБНИ ОВЛАСТУВАЊА И ДОЛЖНОСТИ ВО ВРШЕЊЕТО НА РАБОТИТЕ НА ЈАВНАТА БЕЗБЕДНОСТ

1. Предупредување

Член 5

Овластеното службено лице е должно да го предупреди лицето за кое ќе оцени дека со своето однесување или извршување односно со пропуштање на определено дејствие може да го наруши и загрози јавниот ред и мир или да го доведе во опасност својот живот или животот и личната сигурност на друго лице, имотот, како и кога оправдано се очекува дека тоа лице би можело да стори или да предизвика друго лице да стори прекршок или кривично дело.

Овластеното службено лице е должно да го предупреди лицето на околностите што ја загрозуваат неговата лична сигурност, животот или имотот, како и на постоење на опасности од елементарни непогоди.

Член 6

Предупредувањето се дава усно, со светлосен или друг знак, со звук на пишалка, со мегафон или на друг погоден начин. Предупредувањето е јасно и кратко.

По потреба, предупредувањето се дава писмено. Предупредувањето дадено со знак на пишалка редовно се дополнува со давање на соодветен знак или со усно предупредување.

Сите предупредувања се вршат на пропишан начин.

2. Наредување

Член 7

Овластените службени лица можат да издаваат наредби на граѓани, организации на здружен труд и други самоуправни организации и заедници како и на лица кои вршат работи во државните органи, со цел да се:

— заштити животот и личната сигурност на луѓето и имотот;

— спречи извршување или да се открие извршено кривично дело, пронајде и фати сторител на кривично дело, да се обезбедат траги на кривично дело и предмети што можат да послужат како доказ во кривичната постапка;

— одржи или воспостави нарушен јавен ред и мир;

— заштитат определени личности и објекти;

— контролира и регулира сообраќајот на патиштата;

— контролира движење на државната граница и патничкиот сообраќај преку државната граница и

— спречат и отстранат опасности или последици во случај на елементарни или други непогоди.

Со наредбата се наредува преземање само на оние мерки, дејствија или активности односно воздржување од соодветни дејствија или активности од кои непосредно зависи извршувањето на службените задачи и тоа за времето што е неопходно да се извршат истите.

Овластеното службено лице му издава наредба на одговорниот работник односно на работникот кој го заменува, а ако тие се отсутни на работникот кој ќе се затече во просториите на организацијата на здружен труд или друга самоуправни организација и заедница односно државен орган.

Наредбите се издаваат непосредно и усно, а по потреба и писмено или преку средствата за јавно информирање.

3. Легитимирање

Член 8

Легитимирање е службено дејствие што го презема овластеното службено лице заради утврдување на идентитетот на лицето.

Легитимирањето се врши со усно обраќање кон лицето кое треба да се легитимира, со барање да ја покаже и предаде на увид личната карта или патната исправа. По исклучок кога лицето не носи со себе лична карта или патна исправа, утврдувањето на идентитетот може да се врши со помош на друга исправа што има фотографија, како и со помош на други лица кои го познаваат лицето кое се легитимира, а нивниот идентитет е познат.

Ако лицето со себе не носи или нема лична карта или други исправи за утврдување на идентитетот, истото се приведува заради утврдување на идентитетот.

Член 9

Познато лице се легитимира само кога е потребно да се утврдат определени лични податоци заради поднесување на кривична пријава односно барање за поведување на прекршочна постапка, по барање на граѓанин, организација на здружен труд или друга самоуправни организација односно заедница, или државен орган во остварување на определени права.

Ако легитимираното лице треба да се приведе или задржи, овластеното службено лице ја задржува исправата додека не го предаде лицето на надлежниот орган или додека траат причините за задржувањето.

Член 10

Овластеното службено лице има право да легитимира и воено лице кое носи граѓанска облека.

Ако военото лице е во униформа, овластеното службено лице ќе го легитимира само во случај ако тоа не може да го стори овластено воено лице.

Член 11

Овластеното службено лице може при легитимирањето да побара помош од воено лице, службено лице и од граѓанин, ако е тоа неопходно за успешно извршување на службената работа.

Член 12

За извршеното легитимирање на сомнително и непознато лице, овластеното службено лице составува извештај за легитимирањето со податоци за: легитимираното лице, место, време, причини за легитимирањето и други конкретни податоци што можат да бидат од интерес за службата.

4. Упатување

Член 13

Овластеното службено лице ќе го упати лицето затечено на местото на извршувањето на кривичното дело до истражниот судија, ако лицето би можело да даде податоци важни за кривичната постапка и ако е веројатно дека подоцна не би можело да се изврши негово сослушување или тоа би било сврзано со значително одолжување или други тешкотии.

Упатувањето од став 1 на овој член се врши само кога истражниот судија не е присутен односно не дојде на местото на извршувањето на кривичното дело или кога овластеното службено лице нема право да изврши сослушување.

Член 14

Овластеното службено лице ќе му соопшти на лицето кое го упатува дека е должно веднаш или во рокот што ќе му го определи, да се јави на истражниот судија и да го запознае со причините на упатувањето.

Овластеното службено лице кое го извршило упатувањето е должно да провери дали лицето се јавило на истражниот судија, како и да го запознае истражниот судија со податоците што би можело да му ги даде тоа лице.

Овластеното службено лице составува службена белешка за извршеното упатување во која ги наведува: личните податоци за упатеното лице, времето кога на лицето му е соопштено да се јави на истражниот судија и во кој рок, дали и на кој начин го известило истражниот судија за извршеното упатување и дали упатеното лице се јавило на истражниот судија.

5. Повикување

Член 15

Овластеното службено лице може, кога е тоа потребно за успешно вршење на работите на службата за јавна безбедност, да повика лице заради давање известувања.

Лицето, по правило, се повикува со покана, а во итни случаи и усно, но и тогаш на лицето му се соопштува причината за повикувањето и му се вработува покана.

Член 16

Во поканата се назначува местото и времето на повикувањето при што се води сметка на повиканото лице да не му се создаваат непотребни трошоци или пречки заради доаѓањето.

Присилно може да се доведе лице што не се јавило на писмена покана и ако во истата било предупредено за тоа.

Ако е потребно лицето веднаш да даде известување, овластеното службено лице лично му ја предава писмената покана или усно му соопштува за неопходноста од итно доаѓање. Кога е потребно и можно, повиканото лице ќе се превезе до местото на повикувањето со возило на органот на управата надлежен за внатрешни работи.

6. Приведување

Член 17

Како приведување се подразбира секое присилно доведување на некое лице од страна на овластеното службено лице до органот на управата надлежен за внатрешни работи или друг орган или до определено место.

Приведувањето може да се врши само во случаите предвидени со закон и тоа врз основа на писмена наредба за приведување која овластеното службено лице ја примило или без писмена наредба ако за тоа постојат законски услови.

Член 18

Овластеното службено лице е должно да приведе лице врз основа на:

1. наредба на суд за доведување на обвинетиот;
2. наредба на суд за присилно доведување на сведок или вештак;
3. наредба на судија за прекршоци за приведување на лице;
4. заклучок на надлежен орган во управна постапка за приведување на лице;
5. распишана потерница, објава за лица или распис за трагање до колку е наредено приведување;
6. наредба на суд или орган надлежен за извршување на кривични санкции за приведување на лице осудено на казна затвор и
7. наредба на орган на управата надлежен за внатрешни работи за присилно доведување на лице кое не се одзвало на писмена покана заради давање известување.

Овластеното службено лице ја предава писмената наредба за приведување на лицето кое треба да го приведе и го повикува да појде со него, освен во случаите од став 1 точка 5 на овој член. Лицето кое ќе одбие да појде со овластеното службено лице ќе се доведе присилно.

Лицето може присилно да се доведе и без претходно предавање на писмена наредба за приведување, ако се претпоставува дека ќе даде отпор или ако е потребно приведувањето да се изврши веднаш и ненадејно.

Потерницата, објавата за лица или расписот за трагање се сметаат како наредба за приведување.

Член 19

Овластеното службено лице извршува и усна наредба за приведување издадена од страна на истражен судија за што дополнително ќе побара писмена наредба.

Како усна наредба за приведување се смета и наредбата на истражен судија издадена по пат на телепринтер односно телефон.

Овластеното службено лице составува службена белешка за добиената усна наредба за приведување.

Член 20

Овластеното службено лице нема право да ја цени законитоста на писмената или усната наредба за приведување што ја издал истражен судија.

Овластеното службено лице е должно да поднесе извештај за постапувањето според наредбата за приведување.

Член 21

Овластеното службено лице е должно да изврши приведување на лице без наредба во случаите:

1. кога лишува од слобода лице кое извршило кривично дело за кое е задолжителен притвор;
2. кога лишува од слобода лице кое е затечено во извршување на кривично дело за кое се гони по службена должност;
3. ако лицето е затечено во извршување на кривично дело за кое се гони по службена должност, а кое граѓанин го лишил од слобода;
4. кога постои основ за задржување во органот на управата надлежен за внатрешни работи;
5. кога треба да се утврди идентитетот на лице;

6. кога лице кое е затечено во вршење на прекршок треба да се доведе до судот за прекршоци, ако не може да се утврди неговиот идентитет или ако нема постојано престојувалиште, или ако со одење во странство може да ја избегне одговорноста за прекршокот, како и во случај кога доведувањето е потребно за да се спречи продолжувањето на прекршокот и

7. кога странец кој се движи и престојува на територијата на Социјалистичка Република Македонија не се придржува кон прописите и одлуките на државните органи, а мерките утврдени со закон не можат поинаку да се извршат.

Член 22

Кога овластеното службено лице врши приведување на лице врз основа на усна наредба (член 19 на овој правилник) или без наредба (член 21 на овој правилник) тогаш му ги соопштува причините за приведување на истото.

Ако лицето одбие да појде со овластеното службено лице, ќе се доведе присилно.

Лицето може да се доведе присилно и без претходно соопштување на причините за приведување, кога се работи за случаите предвидени во член 19 став 3 на овој правилник.

Член 23

Овластеното службено лице, по правило, е должно пред приведувањето да го утврди идентитетот на лицето.

Ако се сомнева дека лицето кое треба да се приведе има кај себе оружје, орудие или други предмети или средства подобни за вршење напад, нанесување повреди или самоповреди или ако се сомнева дека тоа ќе ги отфрли, сокрие или уништи предметите што треба да му се одземат како доказ во кривична или прекршочна постапка, ќе го претрес без наредба за претрес и без присуство на сведоци.

Член 24

Лицето кое при приведувањето ќе даде отпор, ќе се обиде на бегство, ќе го нападне овластеното службено лице или ако постои веројатност дека ќе го стори тоа, ќе се врзе. Врзувањето се врши по правило, со лисици.

Во услови од став 1 на овој член овластеното службено лице може да употреби и други пропишани средства на присилба.

Член 25

Приведувањето во случаите од член 18 став 1 точка 1, 3, 5 и 6, член 19 и 21 на овој правилник, по правило, го вршат две овластени службени лица и со превозно средство.

Член 26

Во случаите од член 21 на овој правилник овластеното службено лице ќе приведе и воено лице, ако тоа не можат да го извршат овластени воени лица.

Воено лице може да се приведе и во воена единица односно воена установа ако такви постојат во непосредна близина.

За приведувањето на воено лице во просторија на орган на управата надлежен за внатрешни работи веднаш се известува најблискиот орган на воената команда односно најблиската воена команда.

Член 27

Овластеното службено лице нема да приведе лице чие движење е значително отежнато поради болест, изнемоштеност или бременост, ниту лице чија здравствена состојба би се влошила со приведувањето, но е должно веднаш да го известува за тоа органот односно лицето што ја издало наредбата за приведување и да постапи според применото упатство.

Овластеното службено лице може да го одложи приведувањето на лице кое врши работи со чие прекинување или напуштање би можела да се загрози безбедноста на луѓето или да се предизвика значителна материјална штета. Приведувањето ќе се изврши кога ќе се определи замена или изврши предавање на должноста на друго лице.

Член 28

Овластеното службено лице нема да го приведе лицето за кое ќе утврди дека е делегат на собрание на општествено-политичка заедница, претседател и член на претседателството на општествено-политичка заедница, претседател или член на извршен совет на покраинско, републичко собрание или Собрание на СФРЈ, претседател или судија на уставен суд, но за тоа мора да го извести органот или лицето кое го наредило приведувањето.

По исклучок кога лицето од став 1 на овој член е затечено во вршење на кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење подолго од пет години, односно ако е во прашање кривично дело за кое е задолжителен притвор или ако лицето било затечено во вршење на кривично дело за кое е пропишана казна затвор подолга од една година (делегат во собрание на општина), овластеното службено лице ќе го изврши приведувањето.

Член 29

Лице кое ужива дипломатски или конзуларен имунитет не може да се приведува.

Член 30

За извршеното приведување овластеното службено лице поднесува извештај.

7. Задржување

Член 31

Овластеното службено лице може да задржи лице ако:

1. е затечено на местото на извршување на кривичното дело и би можело да даде податоци важни за кривичната постапка и ако е веројатно дека подоцна не би можело да се изврши негово сослушување или тоа би било сврзано со значително оддолжување или со други тешкотии, а најдолго 6 часа;

2. не може да се утврди неговиот идентитет или ако нема живеалиште, а постојат основи на сомневање дека го сторил прекршокот и дека ќе избега, а најдолго 24 часа;

3. е затечено во извршување на прекршок за кој може да се изрече казна затвор, а задржувањето е потребно за да се спречи натамошното вршење на прекршокот, а најдолго 24 часа;

4. со одењето во странство може да ја избегне одговорноста за прекршокот, за кој е предвидена казна затвор, а најдолго 24 часа;

5. е затечено во вршење на прекршок во пијана состојба и ако постои опасност дека тоа и понатаму ќе врши прекршоци додека не се отрезни, а најдолго 12 часа;

6. го нарушува и загрозува јавниот ред и мир, а воспоставувањето на јавниот ред и мир или отстранувањето на загрозувањето не може да се постигне на друг начин или ако е тоа неопходно од причини на безбедноста, а најдолго 24 часа;

7. е затечено на просторот во кој се врши контрола или е ограничено движењето додека не се изврши потребната контрола, а најдолго 6 часа;

8. е затечено во стан или други простории во кои се врши претресување;

9. е потребно да се задржи заради успешно извршување на дејствијата што се преземаат заради пронаоѓање и фаќање на сторител на кривично дело односно прекршок (заседи и слично) и

10. се работи за случаи предвидени во член 52 од Законот за внатрешни работи, а најдолго 3 дена.

За задржувањето и траењето на задржувањето од овој член одлучува раководителот на службата за јавна безбедност или од него овластен работник, освен во случаите од став 1 точка 10 на овој член.

Член 32

Овластеното службено лице е должно лицето кое го задржува претходно да го легитимира и лично претресе, ако тоа не го сторило пред задржувањето.

Одредбите од став 1 на овој член не се однесуваат на лице кое е задржано на местото на извршување на кривичното дело (член 31 став 1 точка 1 на овој правилник).

Овластеното службено лице претходно му ги соопштува на задржаното лице причините на задржувањето освен во случаите од член 31 став 1 точка 5 и 10 на овој правилник.

Овластеното службено лице составува службена белешка за задржувањето во која ги внесува личните податоци на задржаното лице, причините за задржувањето, денот и часот кога задржувањето започнало, кога е соопштено и кога престанало. Службената белешка ја потпишува лицето кое одлучило за задржувањето.

Ако задржувањето е во живеалиштето на лицето, а трае подолго од 6 часа или ако тоа го бара лицето кое е задржано, овластеното службено лице кое одлучило за задржувањето должно е да го извести за тоа неговото семејство или друго лице кое ќе го определи задржаното лице. Во службената белешка за задржувањето се внесува изјавата на задржаното лице сврзана за известувањето на неговото семејство или на друго лице како и податоците за времето на известувањето.

Денот и часот кога задржувањето престанало, се внесува во службената белешка за задржувањето со потпис на задржаното лице.

Член 33

Кога задржаното лице од член 31 став 1 точка 5 на овој правилник покажува знаци на потешко труење со алкохол или со други замајни средства, неговото задржување се врши во организација на здружен труд од областа на здравството (во натамошниот текст: здравствена организација). Овластеното службено лице го запознава одговорниот работник на здравствената организација дека против тоа лице е преземена мерката — задржување и времето на нејзиното траење.

Член 34

Овластеното службено лице ќе задржи и воено лице во случаите од член 31 на овој правилник, ако задржувањето не може да го извршат овластени воени лица, но е должно да постапи согласно со одредбите од член 26 став 3 на овој правилник.

Член 35

Овластеното службено лице не може да задржи лице од член 28 став 1 на овој правилник и лице кое ужива дипломатски или конзуларен имунитет.

Член 36

Просториите на органот на управата надлежен за внатрешни работи во кои се задржуваат лицата во смисла на член 31 на овој правилник потребно е да ги исполнуваат пропишаните безбедносни, здравствени и хигиенски услови.

На лице задржано повеќе од 6 часа му се обезбедува исхрана.

8. Ограничување на движење на определен простор или објект

а) Блокада

Член 37

Овластените службени лица можат да вршат затворање на сите пристапи на определен простор или објект како и да го оневозможат напуштањето или влегувањето на други лица на тој простор или објект (блокада).

Блокадата се презема заради спречување на извршување на кривични дела, пронаоѓање и фаќање на сторители на кривични дела, пронаоѓање и обезбедување на предмети и траги на кривични дела при потешки незгоди како и во случаите на општи опасности предизвикани од елементарни непогоди и епидемии.

Блокадата се прекинува кога престануваат причините за нејзиното преземање.

Како простор во смисла на овој правилник се сметаат: плоштади, патишта, улици, паркови, полиња, шуми, реки, езера и слично.

Како објект во смисла на овој правилник се сметаат: станбени и деловни згради, постројки и други згради кои служат за вршење на соодветни дејности, хотели и други туристичко-угостителски објекти, кампови и слично.

Член 38

По правило, за организирањето и извршувањето на мерката блокада се изготвува план кој го одобрува функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи кој ја наредил блокадата.

Времетраењето на ограниченото движење на лицата и начинот на напуштањето на затворениот простор или објект го одредува овластеното службено лице кое раководи со извршувањето на блокадата.

Планот за блокада ги содржи следните податоци: цел, опис на објектот односно просторот, време на извршувањето, бројот и задачите на овластените службени лица кои учествуваат во блокадата, потребната материјално-техничка опрема, оружје, средства за врски, превозни средства и слично, на чинот на постапување на овластените службени лица како и други потребни мерки за успешно извршување на блокадата.

Со планот за блокада се запознаваат овластените службени лица кои се одредени за реализација на истиот.

Член 39

Во случаите кога е потребно блокадата да се презема на територија на два или повеќе општински органи на управата надлежни за внатрешни работи, функционерот кој раководи со општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи кој ја наредил блокадата, ќе побара од соседниот орган на управата надлежен за внатрешни работи преземање на соодветни мерки.

За преземањето на блокадата од став 1 на овој член се известува Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

Член 40

За извршување на мерката блокада овластеното службено лице кое раководело со истата поднесува писмен извештај.

б) Рација

Член 41

Заради пронаоѓање и фаќање на сторители на кривични дела, спречување на извршување на кривични дела, пронаоѓање на лица и предмети за кои се трага, контрола на пријавување живеалишта и престојувалишта на граѓаните и други слични потреби, органите на управата надлежни за внатрешни работи можат да организираат рација на објекти и одредени простори.

Функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи или работникот кого тој ќе го овласти одлучува за преземањето на рацијата и го одобрува планот за нејзиното извршување.

Покрај податоците од член 38 став 3 на овој правилник планот за рација содржи и: начинот на проверување на податоци за сомнителните лица и постапка со пронајдените предмети.

Член 42

Функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи одредува овластено службено лице кое ќе раководи и одговара за извршување на рацијата (во натамошниот текст: одговорно лице).

Непосредно пред залочнувањето со рацијата, одговорното лице ги запознава другите овластени службени лица кои учествуваат во рацијата со нивните задачи.

За организирањето и извршувањето на рацијата се известува Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

Одредбата од член 40 на овој правилник се однесува и за рацијата.

в) Заседа

Член 43

Заседа може да се организира заради спречување на извршување на кривични дела, фаќање на нивни сторители или фаќање на лица за кои се трага.

Одредбите од член 38 став 3, член 40 и член 41 став 2 на овој правилник соодветно се применуваат и кај заседата.

Член 44

Ако во заседата учествуваат две или повеќе овластени службени лица, се определува одговорно лице кое раководи со истата.

Одговорното лице ги доведува овластените службени лица на местото каде ќе се спроведе заседата врши нивно распоредување и проверува дали истите се запознаени со нивните задачи и начинот на постапување.

Член 45

По исклучок, овластените службени лица можат за време на вршењето на позорничка и патролна дејност да постават заседа во случаите од член 43 став 1 на овој правилник. За тоа веднаш се известува непосредно одговорниот работник.

9. Лишување од слобода

Член 46

Овластеното службено лице е должно да лиши од слобода лице за кое:

1. со решение е определен притвор од страна на судот;

2. органот на управата надлежен за внатрешни работи донел решение за притвор и

3. е издадена потевница заради негово ставање во притвор или враќање во казнено-поправна установа или во воспитно-поправен дом во кој издржува казна односно заштитна мерка сврзана со лишување од слобода.

Член 47

Овластеното службено лице може да лиши од слобода и лице:

1. затечено во извршување на кривично дело за кое се гочи по службена должност;

2. за кое постои основано сомнение дека сторило кривично дело, до колку истото се крие или ако не може да се утврди неговиот идентитет, или ако постојат други околности што укажуваат на опасност од бегство;

3. ако постои основано сомнение дека ќе ги уништи трагите на кривичното дело или ако особени околности укажуваат дека ќе ја попречува истрагата со влијание врз сведоците, соучесниците или прикривачите;

4. ако особени околности го оправдуваат сомневањето дека ќе го повтори кривичното дело, или ќе го доврши обиденото кривично дело, или дека ќе стори кривично дело со кое се заканува и

5. ако е во прашање кривично дело за кое според закон може да се изрече казна десет години затвор или потешка казна, а поради начинот на извршување, последиците или други околности на делото дошло или би можело да дојде до такво вознемирување на граѓаните што заради непречено водење на кривичната постапка или за безбедноста на луѓето е неопходно определување на притвор.

Член 48

Во случаите од член 47 на овој правилник овластеното службено лице, без одлагање, го спроведува лицето до надлежниот истражен судија, известувајќи го за причините и времето на лишувањето од слобода.

Ако овластеното службено лице поради неотстранливи пречки не било во можност ниту во рок од 24 часа да го спроведе лицето лишено од слобода, тогаш ваквото задоцнување посебно го образложува. Образложение за задоцнување се поднесува и кога спроведувањето е извршено на барање од истражниот судија.

Член 49

Овластеното службено лице претходно му соопштува на јасен начин на лицето дека го лишува од слобода и причините за тоа.

Овластеното службено лице го легитимира и го претресува лицето што го лишува од слобода, ако тие дејствија не се извршени пред лишувањето од слобода.

Овластеното службено лице нема да постапи според одредбите од став 1 и 2 на овој член ако претпоставува дека лицето што треба да го лиши од слобода ќе даде отпор или ако е потребно лишувањето од слобода да се изврши веднаш и ненадејно.

Сpreма лицето што го лишува од слобода, овластеното службено лице ги презема сите дејствија од член 23 став 2 и член 24 на овој правилник до колку постојат причини за тоа.

За извршеното лишување од слобода, овластеното службено лице составува извештај, во кој ги внесува причините и основот за лишување од слобода, денот и часот кога лишувањето од слобода започнало и дали семејството на лицето лишено од слобода е известено за тоа.

Член 50

За лишувањето од слобода овластеното службено лице го известува во рок од 24 часа, семејството на лицето лишено од слобода, освен ако лицето му се противи на тоа.

Ако е потребно да се преземат мерки за згрижување на децата и на другите членови на семејството на лицето лишено од слобода за кои тоа се грижи, ќе се известат соодветната организација на здружен труд за згрижување на истите.

Член 51

Овластеното службено лице може да го лиши од слобода лицето од член 28 на овој правилник, освен во случаите предвидени во став 2 на истиот член.

Член 52

Овластеното службено лице не може да лиши од слобода лице кое ужива дипломатски или конзуларен имунитет.

10. Спроведување на лица

Член 53

Спроведувањето на лица се врши кога истите треба да се приведат и предадат на орган на управата надлежен за внатрешни работи или на друг надлежен орган надвор од местото од каде започнува спроведувањето.

Спроведувањето, по правило, се врши непосредно до органот на кој треба да му се приведе и предаде лицето.

Не можат да се спроведуваат болни и изнеможтени лица, ниту бремени жени, освен ако нивното приведување е неопходно.

Во случаите од став 3 на овој член одлучува лицето што го наредило спроведувањето.

Член 54

Спроведување на лица, по правило, се врши посебно за тоа наменети превозни средства на органот на управата надлежен за внатрешни работи за кое одлучува функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи.

Ако спроведувањето се врши со превозни средства на јавниот сообраќај, лицето кое се спроведува, секогаш кога тоа е можно, треба да биде одвоено од другите патници.

Член 55

Овластеното службено лице ќе го врзе лицето кое го спроведува во случаите:

1. кога постои основано сомневање дека извршило кривично дело за кое со закон е предвиден задолжителен притвор или е осудено на казна затвор во траење од 5 години или повеќе;

2. кога постои сомневање дека ќе се обиде на бегство или ќе го нападне овластеното службено лице, без оглед на видот и тежината на кривичното дело за кое постои сомневање или е осудено и

3. кога тоа ќе го нареди функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи односно работникот кого тој ќе го овласти или органот што го наредил спроведувањето.

Член 56

Спроведувањето на лица, по правило, го вршат работниците на милицијата во униформа.

Бројот на работниците на милицијата кои го вршат спроведувањето се определува зависно од начинот на спроведувањето, бројот на лицата, степенот на опасноста на лицата кои се спроведуваат и времетраењето на спроведувањето.

Одговорниот работник кој го наредил спроведувањето претходно ги запознава овластените службени лица кои го вршат спроведувањето со степенот на опасноста на лицата кои се спроведуваат, а ако се во прашање лица спрема кои постојат законски услови за употреба на огнено оружје заради спречување на бегство, тоа го наведува во налогот за спроведување.

Лица кои се спроведуваат пред спроведувањето се претресуваат.

Член 57

Работниците на милицијата кои го вршат спроведувањето, одговорни се за безбедноста на лицето кое го спроведуваат и должни се да го одбијат секој напад или обид за напад врз него, како и обид за негово ослободување од страна на трети лица.

Работниците на милицијата го предаваат лицето на органот наведен во налогот за спроведување, а неговите предмети спрема списокот.

За предавањето на лицето и неговите предмети, на работникот на милицијата му се издава потврда.

Работникот на милицијата по завршеното спроведување поднесува извештај за предавање на лицето и неговите предмети на органот наведен во налогот за спроведување и на одговорниот работник

од член 56 став 3 на овој правилник. Кон извештајот ја поднесува и потврдата за извршеното предавање на лицето и предметите.

11. Врзување на лица

Член 58

Овластените службени лица при спроведување, претресување, приведување на лица како и во други случаи кога е тоа потребно, по правило, лицата ги врзуваат.

Врзувањето се врши со лисици, а доколку во моментот такви нема, истото се врши со јаже, ланец или други погодни средства.

Член 59

Лица помлади од шеснаесет години, видно бремена жени, немоќни лица и тешки инвалиди, по правило, не се врзуваат.

Член 60

Ако лицето не дава отпор пред врзувањето се претресува, а доколку истото дава отпор, прво се врзува, а потоа се претресува.

Член 61

Врзувањето на лице се врши со врзување на неговите раце однапред, а во исклучителни случаи врзувањето може да се врши со рацете одназад за одреден предмет.

Начинот на врзувањето од став 1 на овој член зависи од агресивноста на лицето, неговата психофизичка состојба, тежината на извршеното кривично дело односно прекршокот како и од други причини кои го оневозможуваат безбедното извршување на задачите.

Врзаното лице, по правило, се движи пред овластеното службено лице

12. Влегување во туѓ стан, објекти и простории на државни органи, организации на здружен труд и други самоуправни организации и заедници, преглед или претрес на истите како и преглед или претрес на лица и превозни средства

Член 62

Овластените службени лица можат да влезат во туѓ стан и други простории, да извршат преглед или претрес на стан и други простории и лица врз основа на писмена наредба на суд или суд за прекршоци или на барање на орган на управата надлежен за внатрешни работи на кој му е доверено спроведувањето на поединечни истражни дејствија.

Овластените службени лица можат и без наредба да влезат во туѓ стан и други простории и по потреба да извршат преглед или претрес на станот и другите простории:

1. ако е потребно да се фати сторителот на кривичното дело кој е затечен на местото на настанот или соучесникот;

2. ако е очигледно дека на друг начин не би можело да се пронајдат и обезбедат трагите на кривичното дело и предметите кои можат да послужат како доказ во постапката;

3. ако корисникот на станот тоа го бара;

4. ако некој вика за помош;

5. ако во станот или друга просторија се наоѓа лице кое по наредба на надлежниот орган треба да се притвори или спроведе или кое се засолнило од гонењето;

6. ако постои основано сомневање дека се подготвува, врши или дека е извршено кривично дело и

7. ако е потребно заради безбедноста на луѓето и имотот (пожар, поплава, опасност од труење со илин во стан и други простории и слично).

Член 63

Кога овластените службени лица влегуваат во туѓ стан и друга просторија или во објект и просторија на државен орган или организација на здружен труд или друга самоуправни организација односно заедница, во истите се задржуваат само онолку време колку што е потребно да се изврши службената задача и додека постојат причините заради кои влегле.

Член 64

За извршениот преглед или претрес на стан и други простории, објекти, простории и документација на органи и организации и претрес на лица, превозни средства, патници и багаж, овластените службени лица должни се да состават записник. За извршениот преглед на лица, превозни средства, патници и багаж се составува службена белешка.

Записникот за извршениот претрес го потпишува корисникот на станот односно одговорното лице во органот или организацијата во кои е извршен претресот, лицето, сведоците и овластеното службено лице.

За извршениот преглед според став 1 на овој член, на барање на корисникот на станот односно одговорното лице во органот или организацијата, овластеното службено лице им издава потврда.

a) Влегување во туѓ стан и други простории, преглед или претрес на истите

Член 65

При влегување во туѓ стан и други простории овластените службени лица должни се да му ги соопштат причините за влегувањето на корисникот на станот, освен во случаите од член 62 став 2 точка 3 и 4 на овој правилник или ако тоа не е можно да се стори заради итноста и ненадејноста на постапката.

За влегувањето во туѓ стан и други простории овластените службени лица должни се на корисникот на станот да му издадат потврда во која се назначува причината за влегувањето во станот и другите простории.

Член 66

Кога овластените службени лица влегуваат во туѓ стан и други простории во случаите од член 62 став 2 точка 7 на овој правилник се обезбедува, ако е тоа можно, присуство на двајца полнолетни граѓани како сведоци, и тоа:

1. ако корисникот на станот е отсутен или не е можно веднаш да се обезбеди неговото присуство и

2. ако корисникот на станот е присутен, меѓутоа не сака доброволно да го отвори станот и другите простории ниту да преземе она што е потребно за да ги заштити луѓето и имотот.

За влегувањата во туѓ стан и други простории во случаите од став 1 на овој член, овластените службени лица оставаат потврда во станот или во другата просторија. Во потврдата мораат да ги наведат причините за влегувањето во туѓ стан и други простории како и она што е преземено за отстранување на опасноста.

Член 67

Кога овластените службени лица треба да влезат во туѓ стан и други простории заради фаќање на сторител на кривично дело кој е затечен во извршување на истото или лица кои по наредба на органот треба да се притворат или спроведат или кои се засолниле од гонењето, а во тоа бидат спречени, должни се да преземат потребни мерки сторителот на кривичното дело односно лицето кое треба да се притвори или приведе да не побегне.

Член 68

Со преглед или претрес на стан и други простории раководи овластеното службено лице кое го определува функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи или од него овластен работник. Кога претресот го презема истражниот судија, овластените службени лица должни се да постапуваат по неговото барање.

Член 69

Преглед или претрес на стан и други простории вршат најмалку две овластени службени лица.

По исклучок, преглед или претрес на стан и други простории може да изврши едно овластено службено лице ако заради итноста не може да се одложи, а не се очекува давање на отпор или напад.

Член 70

Преглед или претрес на стан и други простории се врши дење, а ако е започнат дење, а не е завршен, како и во случаите од член 62 став 2 на овој правилник, може да се врши и ноќе.

Овластените службени лица прегледот или претресот на стан и други простории го вршат внимателно без оштетување на предметите и без нарушување на куќниот ред.

Член 71

Кога преглед на стан и други простории се врши врз основа на писмена наредба на надлежен орган, наредбата се предава пред почетокот на претресот на лицето на чие име гласи. Ако тоа лице не се наоѓа во станот или други простории, наредбата ќе се врати на некои од возрасните членови на семејството, застапникот или соседот.

Ако во станот и другите простории нема никој од лицата од став 1 на овој член, претресот може да се одложи додека некои од тие лица не дојдат освен ако со одлагањето на претресот би можело да се осуети извршувањето на службената задача.

Претрес на стан може да се врши без претходно прелавање на наредба ако се очекува отпор или ако е потребно претресот да се врши веднаш и ненадејно или ако претресот се врши во јавни простории.

Член 72

Кога претрес на стан и други простории се врши без писмена наредба, причините за претресот ќе му се кажат на корисникот на станот, застапникот или возрасниот член на семејството или на соседот.

Член 73

При прегледот или претресот на стан и други простории присуствуваат двајца полнолетни граѓани како сведоци кои овластените службени лица ќе ги предупредат да внимаваат на вршењето на прегледот или претресот, идентичноста на податоците кои се внесуваат во записник, на правото во записникот да се внесат нивните забелешки како и должноста дека никому не смеат да го кажат она што ќе познат за време на прегледот или претресот. Овие предупредувања ќе се внесат во записник.

Член 74

Преглед или претрес може да се изврши без присуство на сведоци ако не е можно веднаш да се обезбеди нивното присуство, а постои опасност од одлагање. Причините за преглед или претрес без присуство на сведоци мора да се внесат во службената белешка или записникот.

Член 75

Овластените службени лица ќе го повикаат корисникот на станот и други простории да присуствува на прегледот или претресот, а ако е отсутен, ќе се повика неговиот застапник или некој од возрасните членови на семејството или соседот.

Овластените службени лица ќе побараат од корисникот на станот односно од другите лица од став 1 на овој член да ги отвори заклучените простории,

покуќнината или другите предмети. Ако корисникот на станот или некој од другите лица не сака да ги отвори, овластените службени лица ќе ги отворат со сила, а ако е неопходно и можно се бара помош од стручно лице.

На корисникот на станот не смее да му се нареди физички да помага во претресот.

Член 76

Пред претресот ќе се повика лицето на кое се однесува наредбата за претрес или лицето на кое му е врачена наредбата односно лицето каде се извршува претресот без наредба, доброволно да ги предаде лицето или предметите кои се бараат.

Ако пред претресот доброволно е предадено лицето или предметите кои се бараат, овластените службени лица и покрај тоа ќе го извршат претресот доколку основано се претпоставува дека има уште лица или предмети кои треба да се пронајдат.

Член 77

Во почетокот на прегледот или претресот овластените службени лица можат без наредба да ги прегледаат односно претресат лицата кои ќе се затекнат во станот и во зависност од потребите ќе ги одделат во една просторија, освен оние кои го следат текот на прегледот или претресот. Лицата кои за време на прегледот или претресот ќе влезат во станот нема да им се дозволи без одобрение да излезат.

Преглед или претрес се извршува постепено, прво затекнатите лица кои мораат да се прегледаат односно претресат и просторијата во која тие се одделени, а потоа и останатите простории — по редослед кој ќе го определи одговорното лице кое раководи со прегледот или претресот.

Член 78

За време на прегледот или претресот овластените службени лица обрнуваат внимание и на предметите кои укажуваат на друго кривично дело за кое се гони по службена должност или на прекршок, како и на предметите кои според прописите се одземаат. Ако се пронајдат такви предмети, истите привремено се одземаат, се опишуваат во записникот, а за одземените предмети се издава потврда (со опис, по вид, предмет, број и слично), а тоа се констатира во записникот за извршен преглед односно претрес.

Член 79

Во случаите од член 62 став 2 на овој правилник овластените службени лица можат да влезат во стан и други простории на воени лица и по потреба да извршат преглед или претрес, а за тоа претходно да ја известат најблиската воена команда. Овластените службени лица нема претходно да ја известат воената команда ако се работи за итен случај.

Член 80

Пронајдените предмети или траги како и местото на пронаоѓањето кои се важни за постапката, овластените службени лица ги фиксираат со помош на фотографии, скици или други средства.

Член 81

За влегување во туѓ стан и други простории според член 62 став 2 на овој правилник како и за преземените мерки и дејствија овластените службени лица должни се веднаш да поднесат писмен извештај. Доколку претресот е извршен без наредба за претрес, веднаш се поднесува извештај до истражниот судија, а ако не се води постапка, до надлежниот јавен обвинител.

б) Влегување во објекти и простории на државни органи и организации на здружен труд и други самоуправни организации и заедници, преглед или претрес на истите

Член 82

Овластените службени лица можат да влегуваат во објекти и простории на државни органи, организации на здружен труд и други самоуправни организации и заедници и да вршат нивен преглед како и преглед на документацијата, ако постојат основни сомневања дека е извршено кривично дело за кое се гони по службена должност и кога треба да се преземаат мерки и дејствија за да се пронајде сториелот на кривичното дело или соучесникот, истиот да не се сокрие или поегне, да се откријат и обезоедат трагите на кривичното дело како и предметите кои можат да послужат како доказ или да се соберат известувања кои би можеле да бидат од корист за успешно водење на кривичната постапка. Ако со прегледот на објектите или просториите на органи и организации се укаже потреба да се изврши и претрес, овластените службени лица ќе го извршат тоа дејствие без наредба во случаите од член 62 став 2 точка 1, 2, 5 и 6 на овој правилник.

Член 83

Пред влегувањето во објект или просторија заради преглед односно претрес овластените службени лица го известуваат одговорниот работник на органот или организацијата и го запознаваат истиот со причините и целта на влегувањето и прегледот односно претресот. Прегледот или претресот на објекти, простории и документација на органи и организации, овластените службени лица ги вршат во присуство на одговорниот работник од став 1 на овој член.

Член 84

Кога преглед или претрес треба истовремено да се изврши во повеќе објекти или во објект со повеќе ката за секој објект односно кат можат да се определат посебни екипи.

Член 85

Преглед или претрес на објекти и простории на воени органи овластените службени лица можат да извршат само со претходно одобрение на надлежниот воен старешина.

Член 86

Овластените службени лица не смеат да влегуваат во простории на дипломатски мисии, меѓународни организации кои имаат статус на дипломатска мисија, ниту во конзуларни простории.

Одредбата од став 1 на овој член се однесува и на приватниот стан на шефот и членовите на дипломатската мисија.

По исклучок, овластените службени лица можат да влезат во просториите на дипломатската мисија, но по писмено барање на шефот на мисијата.

Овластените службени лица можат да влезат во конзуларни простории само со дозвола на шефот на конзулатот, лицето кое тој ќе го овласти или шефот на дипломатската мисија на државата на именувањето.

Член 87

За преземените мерки од член 82 на овој правилник, овластеното службено лице должно е да поднесе писмено извештај до непосредно одговорниот работник.

Ако преземените мерки се во врска со кривичното дело за што се поднесува или е поднесена кривична пријава, органот на управата надлежен за внатрешни работи го поднесува извештајот заедно со кривичната пријава до јавниот обвинител. Ако мерките се преземени во текот на истрагата, извештајот се поднесува до истражниот судија.

в) Преглед или претрес на лица

Член 88

Преглед на лица опфаќа надворешен преглед на облеката и другите предмети (торби, кеси и слично), а претресот претставува пребарување на облеката, чевлите, телото и личниот багаж.

Преглед или претрес на лица се врши кога е основано дека ќе се пронајдат траги и предмети битни за постапката.

Ако е потребно, за вршење на претрес на лица, овластените службени лица ќе побараат стручна помош од здравствени работници.

Член 89

Овластените службени лица можат без наредба и без присуство на сведоци, да извршат претрес на лице при спроведување, лишување од слобода или извршување на решение за притвор ако постои сомневање дека кај себе има оружје или орудије за напад, или ако постои сомневање дека ќе ги отфрли, сокрие или уништи предметите што треба да му се одземат како доказ во кривичната односно прекршочната постапка.

Член 90

Овластените службени лица, по правило, ќе го издвојат лицето на кое вршат преглед или претрес од другите лица.

Член 91

Овластеното службено лице нема да изврши преглед односно претрес на лице од член 28 став 1 на свој правилник или лице кое ужива дипломатски или конзуларен имунитет, ако тоа лице се повика на својот имунитет, а за тоа веднаш се известува органот што ја издал наредбата за преглед односно претрес.

Член 92

Преглед или претрес на лице врши едно овластено службено лице. По исклучок, преглед или претрес на лице вршат две или повеќе овластени службени лица кога за тоа постојат посебни причини.

Преглед или претрес на женско лице врши само женско лице, а за сведок се зема само женско лице.

Кога за преглед или претрес на женско лице не е можно да се обезбеди овластено службено лице — жена, истото го врши работник — жена.

Член 93

Одредбите на овој правилник за преглед или претрес на стан и други простории согласно се применуваат и на преглед односно претрес на лица.

г) Преглед или претрес на превозни средства, патници и багаж

Член 94

Во случаите од член 62 став 2 на овој правилник, овластените службени лица можат да извршат преглед или претрес на превозни средства, патници и багаж.

Член 95

Пред прегледот или претресот на превозните средства, патниците или багажот, овластените службени лица ќе го повикаат возачот односно одговорното лице и патниците да ги покажат предметите кои ги имаат кај себе и во багажот и да ги предадат предметите кои се бараат.

Член 96

За време на прегледот или претресот на превозно средство, овластените службени лица можат од тоа средство да ги оддалечат патниците заедно со багажот или без него. Оддалечувањето трае се додека не се изврши прегледот или претресот.

Член 97

За време на прегледот или претресот на превозните средства, патниците или багажот, овластените службени лица можат да употребат соодветни технички средства и да користат службени кучиња.

Член 98

Кога вршат преглед или претрес на превозни средства, овластените службени лица ќе го повикаат возачот односно одговорното лице да присуствува на истиот.

Член 99

За време на претресот на превозното средство, овластените службени лица можат да вадат соодветни делови од тоа средство и да ги прегледаат сите места каде постои можност во нив да се пронајдат предмети на кривичното дело или во врска со кривичното дело или со сторителот. За вршење на претресот, ако е потребно може да се бара помош од стручни лица.

Заради вршење на претрес, превозното средство може да се носи во работилница, но во присуство на овластено службено лице.

Член 100

Одредбите на овој правилник за преглед или претрес на стан и други простории како и за преглед и претрес на лица согласно се применуваат и на преглед односно претрес на превозни средства, патници и багаж.

13. Привремено одземање на предмети и постапка со истите

Член 101

Предметите што според закон треба да се одземат или што можат да послужат како доказ во кривичната постапка, привремено се одземаат и му се предаваат на чување на судот или се обезбедуваат нивно чување во општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи кој предметите привремено ги одзел.

Општинските органи на управата надлежни за внатрешни работи чувањето на одземените предмети го обезбедуваат со нивно:

- депонирање во банка;
- чување во сеф или посебна просторија во општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи;
- предавање на соодветни организации на здружен труд специјализирани за чување на истите и
- чување на друг начин.

Одземените предмети подложни на расипување се предаваат на соодветни организации на здружен труд за продажба, а средствата се депонираат на посебна сметка.

Овластеното службено лице може да ги одземе предметите наведени во став 1 на овој член кога постапува по налог на суд или без налог во случаите ако:

— постојат основи за сомневање дека е извршено кривично дело за кое се гони по службена должност заради што се преземаат потребните мерки привремено да се одземат предметите и

— постои опасност од одлагање до колку се чека на истражниот судија тоа да го стори.

Овластеното службено лице може со писмена наредба од суд за прекршоци привремено да одземе предмети што се употребени или настанале со извршување на прекршокот, или без писмена наредба, ако со посебни прописи за прекршоците е овластено.

Член 102

При одземањето на предметите овластеното службено лице му ја предава наредбата на лицето од кое се врши одземањето и ќе побара од истото да ги предаде предметите. До колку лицето тоа го одбие, одземањето ќе се изврши присилно.

Во записникот ќе се назначи каде се пронајдени одземените предмети и истите се опишуваат.

Член 103

Овластеното службено лице, кога привремено одзема списи што можат да послужат како доказ, ќе изврши попис на истите. Ако тоа не е можно, списите се ставаат во обвивка и истата се запечатува. Лицето од кого се одземените списите може да стави на обвивката свој потпис односно печат.

Овластеното службено лице ќе го повика лицето од кого се одземени списите да присуствува при отворањето на обвивката. Ако лицето не се јави на поканата, обвивката се отвора во присуство од најмалку две овластени службени лица. Списите се прегледуваат и истите се попишуваат во негово отсуство.

При прегледувањето на списите, овластеното службено лице води сметка за тајноста на нивната содржина.

Член 104

Архивата, документите и службената преписка на дипломатските мисии и конзулатите како и прописно обележаните дипломатски и конзуларни поштенски торби (вализи) не можат привремено да се одземат.

По исклучок ако постои основано сомневање дека во конзуларната вализа има предмети чие изнесување и внесување е забрането, овластеното службено лице може да бара од носителот на истата или друг член, да ја отвори во негово присуство. Ако тоа биде одбиено, конзуларната вализа се враќа назад до испраќачот.

Член 105

Привремено одземените предмети (оружје, муниција и експлозивни средства) чие чување е обезбедено во општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи, по правосилно завршената постапка со која е одлучено за нивно одземање или доколку не е одлучено се доставуваат на понатамошно чување во Републичкиот секретаријат за внатрешни работи во рок од 30 дена.

До колку во текот на работењето се оцени потреба од враќање на привремено одземените предмети, за вратените предмети се издава потврда со потпис од лицето што ги примило. Истото се евидентира во книгата за одземените предмети.

Привремено одземените предмети (замајни средства) по нивното квалитативно и квантитативно утврдување се доставуваат до организацијата на здружен труд која се занимава со преработка на опојни дроги од која се зема и потврда, или комисијски се ништат за што се составува записник.

По исклучок, за потребите на постапката (за вештачење и слично) може да се издвои потребна количина примероци кои се чуваат на начин пропишан во став 1 на овој член.

Член 106

Во случај на привремено одземените златни предмети, пари, дрога, истите комисијски се бројат, пакуваат и запечатуваат со потпис на сите членови на комисијата.

Член 107

За привремено одземените предмети се издава потврда.

Потврдата претставува образец кој се пополнува читливо и јасно во три примероци, со целосен опис на предметите по број, вид, големина, квалитативни особини, а со цел за нивно идентификување не при натамошна постапка со истите.

За привремено одземените предмети и издадените потврди, во општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи се води книга за привремено одземените предмети со пропишана содржина.

Член 108

Во примерен рок, а најкасно со пријавата односно барањето, привремено одземените предмети се доставуваат до судот, јавниот обвинител, девизниот инспекторат и царината, зависно до кого се поднесува пријавата односно барањето или се депонираат во банка за што примерок од потврдата се прилага кон пријавата односно барањето, а копие останува во досието на предметот.

14. Употреба на средствата на присилба

а) Употреба на физичка сила, гумена палка и други средства на присилба

Член 109

Овластеното службено лице може да употреби физичка сила, гумена палка и други средства на присилба заради совладување отпор на лице што го нарушува јавниот ред и мир или кое треба да се приведе, задржи или лиши од слобода, како и заради одбивање напад врз себе или врз друго лице или објект и личност што се обезбедува.

Под други средства на присилба во смисла на став 1 на овој член се подразбираат: хемиско-гасни средства, специјални моторни возила, средства за присилно запирање на возила на моторен погон и во соодветни случаи (член 125 став 1 точка 6, 7 и 9 на овој правилник) службени кучиња, коњица и друго.

Како употреба на физичка сила и гумена палка во смисла на овој правилник се подразбира зафаткање со раце и други вештини на самоодбрана или за напад или удирање со палка со што се присилува на послушност лицето кое со своето однесување го оневозможува извршувањето на службената работа или кое физички напаѓа врз овластено службено лице, на друго лице или објект или личност што го обезбедува овластеното службено лице.

Овластеното службено лице е должно да престане да ја употребува физичката сила и гумената палка штом ќе престане непосредниот напад или отпор од страна на лицето против кое е употребена физичка сила или гумена палка.

Член 110

Како отпор се смета секое спротивставување на наредбите на овластеното службено лице издадени за воспоставување на јавен ред и мир, за оддалечување од местото на настанот, за приведување, задржување или лишување од слобода, со кое спротивставување тоа се оневозможува.

Отпорот може да биде активен и пасивен.

Активен отпор постои кога лицето дава отпор со употреба на оружје, орудије, на други предмети или физичка сила (се отима, бори, турка, се засолнува со разни предмети) и на тој начин го оневозможува овластеното службено лице да ја изврши службената работа. Како активен отпор се смета и поттикнување на отпор.

Пасивен отпор постои кога лицето ќе се оглуши на повик или наредба од овластеното службено лице или ќе се стави во таква положба (ќе легне, ќе клекне, ќе се фати за некој предмет и слично) со која го оневозможува извршувањето на службената работа.

Кога лицето дава пасивен отпор гумена палка, по правило, не се употребува, освен ако со таков отпор се оневозможува интервенција на овластеното службено лице, а нема други можности да се совлада отпорот или кога употребата на поблаги средства на присилба останала без успех.

Член 111

Гумената палка не се употребува тогаш кога се употреба на поблаги средства на присилба е овозможено извршувањето на службената работа од страна на овластеното службено лице.

Гумената палка не се употребува спрема деца, очигледно болни, стари и изнемоштени лица, тешки инвалиди и бремени жени.

По исклучок од одредбите од став 2 на овој член, овластеното службено лице ќе употреби гумена палка и спрема тие лица ако тие непосредно го загрозуваат неговиот живог или животот на друго лице.

Спрема воено лице во униформа, овластеното службено лице може да употреби физичка сила, гумена палка и други средства на присилба до колку не постои можност на време да се обезбеди интервенција на воени органи.

Член 112

Хемиско-гасните средства (солзавец) и специјалните моторни возила, освен во случаите од член 109 став 1, се употребуваат и во следните случаи:

1. кога е нарушен јавен ред и мир во поголем обем (демонстрации, масовни тепачки и слично) и
2. кога се забарикадирани лица во објекти, превозни средства и слично.

Член 113

Средствата за присилно запирање на моторни возила се употребуваат за присилно запирање на моторно возило во кое се наоѓа лице за кое постои основ за сомневање дека извршило кривично дело кое се гони по службена должност и кое на пропишан знак на овластено службено лице не го запре моторното возило и во други случаи кога тоа ќе биде посебно наредено.

При поставувањето на средствата од став 1 на овој член мора да се води сметка при тоа да не се загрози животот и имотот на другите учесници во сообраќајот.

Член 114

Средствата на присилба од член 109 став 2 на овој правилник овластеното службено лице може да ги употреби само по наредба на функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи или работникот кој тој ќе го овласти.

б) Употреба на огнено оружје

Член 115

При вршење на службените работи овластеното службено лице смее да употреби огнено оружје само ако поинаку не може:

1. да го заштити животот на луѓето;
2. да го спречи бегството на лице затечено во вршење на кривично дело против основите на социјалистичкото самоуправни општествено уредување и безбедноста на СФРЈ, убиство, грабнување на воздухоплов, загрозување на безбедноста на лет на воздухоплов, тешка кражба, разбојничка кражба, разбојништво и силување, како и други кривични дела што се гонат по службена должност ако постојат основи за сомневање дека ќе употреби огнено оружје, како и да спречат бегство на лице лишено од слобода и лице за кое е издаден налог за лишување од слобода заради извршување на овие кривични дела;
3. да одбие од себе непосреден напад со кој се загрозува неговиот живот и
4. да одбие напад на објект или личност што се обезбедува.

Во случаите од став 1 на овој член овластеното службено лице ќе употреби огнено оружје само ако со употребата на физичка сила, гумена палка или други средства на присилба не може да го обезбеди извршувањето на службената работа.

Овластеното службено лице кое врши служба под непосредно раководство на одговорен работник смее да употреби огнено оружје само по негова наредба. Наредба за употреба на оружје одговорниот работник може да издаде само во случаите и под условите предвидени во став 1 и 2 на овој член.

Член 116

Заради заштита на животот на луѓето во смисла на член 115 став 1 точка 1 на овој правилник, овластеното службено лице може да употреби огнено оружје ако животот на едно или повеќе лица се наоѓа во непосредна опасност, а со цел да се одбие или спречи започнатиот противправен напад од лицето што тој напад го врши.

Животот на луѓето се наоѓа во непосредна опасност ако тие се физички напаѓани на таков начин или со такво средство (оружје, опасно орудие и слично) кое претставува непосредна опасност по нивниот живот или ако физичката сила на напаѓачот е так-

ва или бројот на напаѓачите е толкав што напаѓачите да не можат да се одбранат на друг начин.

Штом ќе престане опасноста огнено оружје не се употребува.

Член 117

Како затечување во вршење на кривично дело во смисла на член 115 став 1 точка 2 на овој правилник се смета затечување на сторителот на кривично дело на местото на извршувањето на кривичното дело или во непосредна близина на тоа место во времето на извршувањето или непосредно по извршувањето на кривичното дело.

Член 118

Во случаите од член 115 став 1 точка 2 на овој правилник огнено оружје може да се употреби ако во налогот за лишување од слобода односно во налогот за спроведување или чување на лицето, надлежниот орган изрично навел дека овластеното службено лице може да употреби огнено оружје во случај на бегство на тоа лице.

Ако овластеното службено лице спроведува лице спрема кое во случај на бегство е дозволена употреба на огнено оружје, должно е пред или за време на спроведувањето да го предупреди дека во случај на обид за бегство ќе употреби огнено оружје.

Член 119

Како непосреден напад со кој се загрозува животот на овластеното службено лице, во смисла на член 115 став 1 точка 3 на овој правилник, се смета напад со огнено оружје, опасно орудие или со други предмети со кои може да се загрози животот, или напад кој го вршат две или повеќе лица, напад на место и во време кога не може да се очекува помош, како и напад од очигледно физички посилено лице или од лице кое се служи со посебни вештини и слично.

Се смета дека е извршен напад со огнено оружје и со самото потегнање на огнено оружје.

Член 120

Во случаите од член 115 став 1 точка 4 на овој правилник огнено оружје може да се употреби спрема лице кое врши напад на објект или личност што се обезбедува, ако нападот е непосреден и ако во моментот на употребата на огненото оружје нападот почнал, а уште не престанал.

Како напад на објект што се обезбедува се смета секое дејствие насочено кон оштетување или уништување на објектот или на одделни негови делови, или кон расипување, уништување или злоупотреба на уредите во истиот.

Како напад на личност што се обезбедува се смета секој непосреден напад со огнено оружје, опасно орудие или со други предмети со кои може да се загрози животот на таа личност или напад кој го вршат повеќе лица.

Член 121

Ако лице затечено на местото на извршување на кривичното дело, лице лишено од слобода или лице за кое е издаден налог за лишување од слобода (член 115 став 1 точка 2 на овој правилник) почне да бега, овластеното службено лице ќе се обиде да го фати, со истовремено повикување: „Стој, ќе пукам!“. Ако лицето не застане, овластеното службено лице ќе го повтори повикот, па ако тоа ниту на повторното повикување не застане, а не постои друга можност за лишување од слобода, овластеното службено лице ќе употреби огнено оружје, настојувајќи првенствено да го оневозможи лицето.

Ноќе, во густа магла, на непрегледен терен или во шума, како и кога лицето бега кон шума или во правец на објект каде што може да се сокрие, огнено оружје може да се употреби по првото повикување да застане.

Ако лицето бега кон собрани граѓани, на постои опасност да може да биде повреден некој од нив, овластеното службено лице не смее да пука.

Член 122

Пукање во воздух заради сигнализација, барање помош и застрашување како и пукање во животни кога тие го загрозуваат животот на луѓето, не се смета како употреба на огнено оружје во смисла на овој правилник.

Член 123

Спрема воено лице во униформа, овластеното службено лице може да употреби огнено оружје според одредбите на овој правилник само ако не постои можност на време да се обезбеди интервенција на воени органи.

в) Користење на службени кучиња

Член 124

Специјално обучени службени кучиња можат да се користат само кога истите се придружувани од посебно остручени работници на милицијата (водич на службено куче).

По правило, службени кучиња се користат кога за тоа постојат услови.

Член 125

Службено куче може да се користи, особено, во следните случаи:

1. вршење на позорничка и патролна дејност, контрола и регулирање на сообраќајот на патштата, придружба на возови, контрола на движењето на границата, контрола на патничкиот сообраќај преку државната граница;
2. одржување на јавен ред и мир;
3. обезбедување на спортски и други јавни приредби;
4. обезбедување на објект или лице;
5. при елементарни и други непогоди;
6. пронаоѓање и фаќање на сторител на кривично дело, пронаоѓање на траги и предмети на кривични дела;
7. при приведување, спроведување или задржување на сторители на кривични дела и други сомнителни лица;
8. при претрес на стан и други простории, лица, преглед на објекти, земјиште и слично;
9. совладување на отпор или одбивање на напад над овластено службено лице, друго лице или објект што се обезбедува како и воспоставување на нарушен јавен ред и мир во поголем обем;
10. при поставување на заседа и при реализирање на безбедносни акции;
11. пронаоѓање на исчезнато и залутано лице;
12. откривање на дрога, оружје, експлозив и
13. други случаи кога е потребно употреба на службени кучиња.

Службеното куче се користи само по одобрение на функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи, односно работникот кого тој ќе го овласти.

Член 126

При користење на службеното куче, водичот на кучето го држи истото на врвца и со корпа на муцката.

Во случаите кога се употребува огнено оружје, службеното куче може да се користи пуштено, без врвца и без корпа, а во случаите кога се употребува физичка сила или гумена палка службеното куче може да се користи без врвца со корпа,

г) Извештај за употреба на средства на присилба

Член 127

За употреба на средства на присилба овластено то службено лице е должно да поднесе писмен извештај на одговорниот работник на организационата единица.

Писмениот извештај од став 1 на овој член го поднесува овластеното службено лице кое самоиницијативно го употребило средството на присилба. Извештајот содржи: време и место на употребата на средството на присилба, име и други лични податоци за лицето спрема кое е употребено средството, видот на употребеното средство на присилба, евентуално настанати последици како и име и презиме на овластеното службено лице кое го употребило средството на присилба.

Кога овластеното службено лице го употребило средството на присилба по наредба на непосредно одговорниот работник, писмениот извештај го поднесува одговорниот работник.

Кога употребата на средствата на присилба ја наредува функционерот кој раководи со општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи, за тоа писмено се известува Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

Извештајот за употреба на средства на присилба од став 3 и 4 на овој член, освен податоците од став 2 на овој член содржи и број на лицата спрема кои се употребени истите и бројот на овластени службени лица кои ги употребиле.

Член 128

Извештајот за употребата на средствата на присилба со оценка од страна на одговорниот работник од член 127 на овој правилник се поднесува до функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи.

Секој извештај се евидентира.

Член 129

За употребата на средства на присилба, со оценка за нивната оправданост и законитост, писмено се известува Републичкиот секретаријат за внатрешни работи. Извештај не се доставува за употреба на физичка сила, освен ако настанале телесни повреди или смрт на лицето спрема кое се употребени.

III СПРЕЧУВАЊЕ НА ВРШЕЊЕ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА И ОДРЖУВАЊЕ НА ЈАВНИОТ РЕД И МИР

1. Позорничка и патролна дејност

Член 130

Позорничката и патролната дејност се основни видови на непосредно, превентивно и оперативно дејствување на службата за јавна безбедност, организирана на територијален принцип која ја вршат работниците на милицијата, по правило во униформа.

Член 131

Работникот на милицијата кој врши позорничка или патролна дејност е должен со своето присуство, набљудување и преземање на мерки и дејствија, да го штити животот и личната сигурност на луѓето, да го спречува вршењето на кривични дела и прекршоци, нарушувањето на јавниот ред и мир, загрозувањето на безбедноста на сообраќајот, како и да презема мерки за откривање на сторителите на кривични дела, пронаоѓање и фаќање на сторителите на кривични дела и прекршоци, за воспоставување на нарушениот јавен ред и мир, да им укажува помош на граѓаните и да учествува во унапредувањето на општествената самозаштита.

Член 132

Позорничка дејност се врши во градови, поголеми населби, индустриски и сообраќајни центри и туристички места.

Патролна дејност се врши на определена просторна територија, во помали населби, села, на определени патишта, реки, езера, а по потреба, и во местата од став 1 на овој член.

Член 133

Подрачјето на кое се врши позорничка односно патролна дејност се дели на позорнички односно патролни реони.

Позорничкиот односно патролниот реон може да биде постојан или повремен.

Постојан позорнички односно патролен реон се определува на подрачје на кое поради посебни причини е потребно постојано присуство на работник на милицијата.

Повремен позорнички односно патролен реон се определува на подрачје на кое потребата од присуство на работник на милицијата се јавува само во определено време.

Член 134

Позорничка односно патролна дејност на определен реон може да се врши постојано или повремено.

Постојана позорничка односно патролна дејност се врши непрекинато, а повремена позорничка односно патролна дејност се врши само во определени денови или во определено време на денот.

Член 135

Позорничка односно патролна дејност се врши во смени, по однапред изготвен распоред.

За секој позорнички односно патролен реон се определува определен број работници на милицијата. За вршење на позорничка односно патролна дејност на ист позорнички односно патролен реон се определуваат по правило, исти работници на милицијата за подолго време.

Член 136

Патролната дејност ја врши патрола составена од двајца или повеќе работници на милицијата од кои едниот е одговорен на патролата.

Член 137

Позорничка и патролна дејност се врши пешки, а во исклучителни случаи патролната дејност може да се врши со велосипед, возило на моторен погон, пловен објект, хеликоптер или со коњ.

Во вршење на позорничка и патролна дејност, работникот на милицијата го прилагодува своето движење и однесување спрема потребите за успешно извршување на задачите.

Член 138

Командирот на станицата на милицијата односно самостојното одделение на милицијата (во натамошниот текст: командирот) или работникот кого тој ќе го овласти (заменик односно помошник на командирот) ги упатува и пречекува работниците на милицијата во вршење на позорничка односно патролна дејност.

По исклучок, работите од став 1 на овој член може да ги врши водичот на сектор или дежурниот работник.

Кога работник на милицијата за прв пат се праќа на службена работа на патролен односно позорен реон, него го воведува во работата командирот, заменикот односно помошникот на командирот или водичот на секторот.

На работник на милицијата кој се упатува да врши патролна дејност му се издава писмена наредба во која се содржани конкретните задачи, а за вршење на позорничка дејност таква наредба се издава по потреба, за што одлучува командирот.

Командирот, заменикот односно помошникот на командирот се должни да вршат контрола над извршувањето на задачите од страна на работниците на милицијата кои вршат позорничка односно патролна дејност.

Член 139

Пред поаѓање и по враќање од вршење позорничка односно патролна дејност работникот на милицијата е должен да му се јави на дежурниот работник во станицата на милицијата односно самостојното одделение на милицијата (во натамошниот текст: станицата односно одделението).

Командирот односно работникот кого тој ќе го овласти, кога го упатува работникот на милицијата во вршење позорничка или патролна дејност е должен:

1. да ги определи и разработи посебните задачи што работникот на милицијата треба да ги изврши, покрај редовните задачи што ги врши врз основа на прописите;

2. да ги определи неговото вооружување, возилата, техничките средства и опремата во зависност од задачите, да ја провери исправноста на истите како и физичката и здравствената состојба на работникот на милицијата и

3. да го определи времетраењето на позорничката односно патролната дејност и правецот и начинот на движењето во зависност од задачите, оддалеченоста и бројот на одделни објекти, конфигурацијата на теренот и временските состојби.

Работникот на милицијата може да му даде на командирот односно работникот кого тој ќе го овласти предлози за начинот на извршувањето на службената задача.

Член 140

Работникот на милицијата не смее да го напушти позорничкиот односно патролниот реон или позорничкото место пред да биде сменет, освен ако е тоа потребно заради извршување вонредни службени задачи или во случај на елементарни и други непогоди. Како вонредни службени задачи се сметаат:

1. фаќање на сторител на кривично дело или потезок прекршок, како и обезбедување траги и предмети што можат да послужат како доказ во кривичната постапка;

2. фаќање на лице за кое е издадена потерница;

3. приведување на сторител на кривично дело или потезок прекршок;

4. давање помош кога тоа го бара работник на милицијата од соседен позорнички односно патролен реон или позорничко место или дежурниот работник во станицата односно одделението и

5. повреда, ранување или заболување на работник на милицијата за време на вршење на позорничка или патролна дејност

Работникот на милицијата кога постапува во случаите од став 1 на овој член, должен е да го известат дежурниот работник во станицата односно одделението.

Член 141

Во текот на вршењето на службата, работникот на милиција е должен да одржува врска на пропишан начин (радиоврска, телефонска) со дежурниот работник во станицата односно одделението, со работниците на милицијата кои во тоа време вршат служба на соседните реони и доколку има можност со дежурните служби на најблиските станици односно одделенија од соседните органи на управата надлежни за внатрешни работи.

Член 142

По завршувањето на позорничката односно патролната дејност, работникот на милицијата поднесува писмен извештај за своите забележувања, сознанија, преземени мерки и изготвува поднесоци со соодветни прилози.

Работникот на милицијата ги изготвува поднесоците и оперативните материјали веднаш, а најкасно во рок од 24 часа по враќањето од службата.

Член 143

Два или повеќе постојани позорнички реони или два или повеќе постојани патролни реони сочинуваат еден сектор.

Реонот односно секторот се утврдува според бројот и значењето на објектите, густината на населението, состојбата на јавниот ред и мир, видот, бројот и зачестеноста на вршењето на кривични дела и прекршоци, состојбата на безбедноста на сообраќајот и други околности од значење за формирање на секторот.

Реонот и секторот го определува со решение функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи на писмен предлог од командирот.

Член 144

Со секторот раководи водич на сектор.

Водичот на сектор е оперативен раководител кој покрај непосредното ангажирање во извршувањето на работните задачи на работниците на милицијата ги врши и следните работи:

— ја следи безбедносната состојба на секторот, предлага и презема соодветни мерки за подобрување на истата;

— ја организира и следи активноста на работниците на милицијата во секторот и ги оценува резултатите од работењето;

— соработува, содејствува и ги координира работите со субјектите на општествената самозаштита на подрачјето на секторот како и со раководителите на организационите единици во органот на управата надлежен за внатрешни работи и

— одговорен е за безбедноста на секторот.

2. Собирање и барање на известувања

Член 145

Заради спречување и откривање на кривични дела, пронаоѓање и фаќање на сторители на кривични дела и потешки прекршоци, како и кога тоа е потребно за извршување на други службени задачи, овластените службени лица собираат известувања, и тоа:

1. со непосредно забележување;

2. со барање и примање известувања од граѓани (писмено, по телефон и непосредно);

3. преку средствата за јавно информирање (печат, радио, телевизија);

4. од организации на здружен труд и други самоуправни организации и заедници и државни органи;

5. со привремено или постојано набљудување на определени лица, места и објекти каде може да се очекува вршење на кривични дела или потешки прекршоци или каде најчесто се собираат лица склонли кон вршење на кривични дела или прекршоци или се протураат предмети што можат да послужат за извршување на кривични дела или се добиени со вршење на кривични дела и

6. со проверка на други достави и известувања (писмени, усни, по телефон, телепринтер и слично).

Податоците за лицето кое дало известување, овластеното службено лице не смее да ги соопштува на неовластени лица.

Член 146

Кога овластеното службено лице врз основа на собрани односно добиени известувања, заклучи дека постои опасност од вршење на кривично дело или потезок прекршок, презема потребни мерки да се спречи нивното извршување односно да се фати сторителот при извршувањето на кривичното дело или прекршокот.

За опасноста од став 1 на овој член може да се предупреди граѓанинот кој е загрозен со истата, односно одговорниот работник во организација на здружен труд и друга самоуправни организација и заедница или државен орган.

Член 147

Овластеното службено лице е должно да ги пронајде лицата кои можат да дадат известувања што би можеле да бидат од корист за успешно водење на кривичната постапка и од истите да бара такви известувања. Барањето на потребните известувања од граѓани се врши, по правило, во службените простории на органот на управата надлежен за внатрешни работи.

Кога бара известувања од граѓани, овластеното службено лице не може да го сослушува граѓанинот во својство на обвинет, сведок или вештак.

Член 148

Овластените службени лица можат да бараат известувања и од лица што се наоѓаат во притвор на издржување на казна затвор или во воспитно-поправен дом во случаи кога е потребно да се соберат податоци за:

1. откривање на други кривични дела на исто лице;
2. соучесниците на лицето кое се наоѓа во притвор и
3. кривични дела на други сторители.

Овластените службени лица бараат известувања од лицата кои се наоѓаат во притвор во времето и на начинот што ќе го определи истражниот судија односно управникот на казнено-поправната установа или на воспитно-поправниот дом.

Член 149

Овластеното службено лице составува службена белешка за собраните известувања или може да земе изјава што ја потпишува давателот на известувањето. Граѓанинот може да даде известување и во своерачно напишана изјава.

Службената белешка односно изјавата од став 1 на овој член се доставува со кривичната пријава.

Член 150

Известувањата можат да се снимат на магнетофон или магнетоскоп со знаење на граѓанинот кој ги дава. Вака добиените известувања, а кои се корисни за успешно водење на кривичната постапка, се препишуваат во целост или делумно и нивната содржина ја оверува овластеното службено лице кое ги снимало. Лентата на која се снимени известувањата и примерокот од преписот (службена белешка), се доставува до јавниот обвинител заедно со кривичната пријава.

Снимените известувања треба да содржат податок за лицето кое ги дало, кога, каде, по кој повод, пред кого и изјава дека лицето е известно за снимањето.

Член 151

Кога во текот на собирање на известувања за откривање на сторител на кривично дело се укаже потреба за проверка на алиби, овластеното службено лице постапува мтно.

За време на проверката на алиби на одредени лица, известувањата се собираат детално од сите лица кои можат да ги дадат истите. Започнатата постапка на проверка на алиби не се прекинува.

Член 152

Кога е потребно заради елиминирање на сомнителни лица, откривање на сторители на кривични дела, пронаоѓање на траги, предмети или други докази за кривичното дело и сторителот, органите на управата надлежни за внатрешни работи употребуваат полиграф.

Лицето на кое се врши полиграфско тестирање, мора претходно да биде запознаено дека не е должно да се согласи на тестирање.

Член 153

За извршеното полиграфско тестирање се составува записник кој содржи: време и место на тестирањето, податоци за лицето кое се тестира и причините за тоа, забелешка дека лицето е запознаено

но дека не е должно да се согласи на тестирање односно негова писмена согласност, изјава на лицето дали непосредно пред тестирањето конзумирало алкохолни пијалаци или други замајни средства, методот на тестирање, поставените прашања и добиените реакции како и име и презиме на овластеното службено лице кое го извршило тестирањето.

Во записникот не се внесуваат податоците на тестирањето (полиграм).

Записникот, заедно со кривична пријава или посебен извештај, се доставува до јавниот обвинител или истражниот судија, а на нивно барање се доставува и полиграм.

Член 154

Не е дозволено да се врши полиграфско тестирање на:

1. лице кое е под влијание на алкохол или други замајни средства;
2. лице кое покажува знаци на нервно растројство или пореметување и
3. бремена жена.

Полиграфско тестирање нема да се врши по правило, ни на лице кое е помладо од 16 години.

3. Набљудување на определени објекти и простори

Член 155

Со цел да се спречи извршување на кривични дела и да се откријат сторителите на кривични дела, овластеното службено лице може, со одобрение на непосредно одговорниот работник, да врши набљудување на определен објект или простор и по потреба да го фотографира или снима истиот.

За преземените дејствија од став 1 на овој член овластеното службено лице поднесува писмен извештај. Ако фактите утврдени со набљудувањето можат да бидат од корист за водење на кривичната постапка, извештајот и снимките се доставуваат заедно со кривичната пријава до надлежниот јавен обвинител.

4. Вршење надзор над определени сторители на кривични дела и потешки прекршоци против јавниот ред и мир

Член 156

Овластените службени лица по потреба вршат зајакнат надзор над определени сторители на кривични дела и сторители на потешки прекршоци против јавниот ред и мир.

Надзорот од став 1 на овој член не смее да се врши на начин што би претставувал ограничување на слободата на движење, населување и вработување или пречка за нормален живот на лицето под надзор

Член 157

Ако се утврди дека порали изменетиот начин на живеење на лицето под надзор или од други причини престанала потребата од вршење натамошен надзор над него, истиот се запира.

5. Одржување на јавниот ред и мир на јавни собири и јавни приредби

Член 158

Службата за јавна безбедност соработува со свикувачот и организаторот на јавниот собир и јавната приредба (во натамошниот текст: собирот) со цел да се овозможи непречено одржување на собирот и презема мерки за безбедност на луѓето и имотот на собирот, одржувањето на јавниот ред и мир и безбедноста на сообраќајот

За секое обезбедување на јавниот ред и мир на собирот од страна на овластени службени лица, се изготвува план за обезбедување.

Ако собирот се одржува на територија на две или повеќе општини или истиот е од поширок интерес, планот за обезбедување го оценува Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

Ако одговорниот работник за обезбедувањето, оцени дека за одржување на редот треба да се преземат соодветни превентивни мерки, ќе определи потребен број на овластени службени лица заради укажување помош на свикувачот или организаторот во одржувањето на редот на собирот.

Во случајот од став 4 на овој член одговорниот работник за обезбедувањето ќе го утврди заедно со свикувачот или организаторот начинот на остварувањето на соработката и меѓусебното укажување на помош во одржувањето на редот на собирот.

Член 159

Ако на собирот дојде до безредија со кое се загрозува безбедноста на луѓето или имотот, јавниот ред и мир, или безбедноста сообраќајот, одговорниот работник за обезбедувањето ќе побара од свикувачот или организаторот на собирот да го прекине одржувањето на истиот и да ги повика присутните лица да го напуштат собирот мирно.

Ако свикувачот или организаторот не ги преземе сите мерки за безбедно одвивање на собирот или не сака да постапи по барањето од став 1 на овој член одговорниот работник за обезбедувањето ќе преземе потребни мерки собирот да се растури, а против свикувачот или организаторот како и против сторителите на кривични дела и прекршоци ќе преземе мерки предвидени со закон и овој правилник.

Член 160

Во вршење на работите од член 158 на овој правилник, овластените службени лица преземаат соодветни мерки за насочување на движењето на присутните лица и нивно спречување да пристапуваат кон определени простори или објекти, фаќање на организаторите на безредието и растурање на лицата од собирот.

Во извршувањето на задачите од став 1 на овој член се применуваат оние средства на присилба со кои со помалку штетни последици може да се постигне целта.

Член 161

Овластените службени лица се грижат да им овозможат оддалечување од местото на безредието на сите лица кои го бараат тоа, ако против нив не се преземаат некои посебни мерки (задржување, лишување од слобода и слично) и да им обезбедат заштита на лицата кои според својата професија се наоѓаат на местото на безредието (општествено-политички работници, лекари и друго).

6. Вршење работи во средствата и објектите на јавниот сообраќај

Член 162

Овластените службени лица вршат работи на јавната безбедност во определени средства и објекти на јавниот сообраќај.

Како средства на јавниот сообраќај се сметаат: возила, пловни објекти, воздухоплови и други превозни средства наменети за превоз на лица во јавниот сообраќај.

Како објекти на јавниот сообраќај се сметаат: железнички, автобуски и аеродромски згради, пристаништа, постројки, простории и други објекти кои служат за вршење на јавен сообраќај (доаѓање, задржување и поаѓање на патници, превозни средства, утоварување, складирање и истоварување на стока).

Функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи во договор со одговорниот работник на организацијата на здружен труд во чии објекти и средства на јавниот сообраќај се вршат работите на јавната безбедност, обезбедува соодветно место односно простории за службените потреби на овластените службени лица.

Член 163

Овластеното службено лице кое врши работи на јавна безбедност во средства и објекти на јавниот сообраќај, покрај редовните работи, е должно:

1. во случај на сообраќајна незгода да им укаже потребна помош на повредените, да го извести за незгодата соодветниот орган на управата надлежен за внатрешни работи и најблиската здравствена организација доколку има повредени лица, како и да го обезбеди самото место;

2. да соработува со овластени службени лица кои вршат работи на попатни станици и пристаништа и

3. да им укажува потребна помош на службениот персонал во средствата и објектите на јавниот сообраќај во спречувањето да се наруши јавниот и внатрешниот ред, да се воспостави истиот како и во придржување кон прописите за безбедност во сообраќајот.

Член 164

Ако овластеното службено лице во средството и објектите на јавниот сообраќај, пронајде лице кое треба да се приведе, задржи или лиши од слобода, му го предава тоа лице на овластеното службено лице кое ги врши работите на првата попатна станица, стојалиште, постројка или пристаниште, освен ако е погребно тоа лице да се спроведе до некое друго место.

Предавањето на лицето, овластеното службено лице го врши со записник.

Член 165

Ако треба да се приведат повеќе лица или лице кое е познато како опасно, овластеното службено лице може да побара помош од други овластени службени лица кои патуваат во истото средство или се наоѓаат во објектот на јавниот сообраќај, а ако такви нема, од припадниците на Југословенската народна армија, службениот персонал во објектите и средствата на јавниот сообраќај или граѓаните.

Член 166

Предметите што овластеното службено лице ќе ги пронајде или одземе во средството и објектот на јавниот сообраќај, а се во врска со кривично дело или прекршок, должно е да ги предаде, со потврда, на дежурниот работник на службата за јавна безбедност на првата попатна станица, стојалиште, постројка или пристаниште. Ако предметите од оправдани причини не можат да се предадат на првата или следната попатна станица, стојалиште, постројка или пристаниште, тогаш се предаваат со извештај на непосредно одговорниот работник.

За пронајдените или одземените предмети овластеното службено лице составува записник во два примероци, од кои едниот го задржува за себе, а другиот го предава заедно со предметите со кои понатаму се постапува како со привремено одземен предмет.

7. Работи на обезбедување

Член 167

Како обезбедување, во смисла на овој правилник, се подразбира преземање на потребни мерки од страна на овластените службени лица заради заштита на определени објекти и личности како и за одржување на јавниот ред и мир на подрачјето на кое се врши обезбедувањето. Овластените службени лица кога ги вршат работите на обезбедувањето носат пропишана облека.

Обезбедувањето може да биде редовно, вонредно и посебно.

а) Редовно обезбедување

Член 168

Редовното обезбедување се врши заради заштита на определена територија, објект или личност.

Републичкиот секретар за внатрешни работи или работникот кого тој ќе го овласти го определува редовното обезбедување и начинот и обемот на редовното обезбедување на територијата, објектот или личноста.

Член 169

Овластеното службено лице кое врши работи на редовно обезбедување не смее да се оддалечи од подрачјето или објектот што го обезбедува, освен во случаите кога:

1. треба да се спречи извршување на потешко кривично дело или фати сторител на такво дело во непосредна близина и

2. треба да го извести непосредно одговорниот работник за настан што посериозно го загрозува јавниот ред и мир, подрачјето или објектот што се обезбедува, како и за постоење на опасност од елементарни или други непогоди.

Во случаите од став 1 на овој член овластеното службено лице може да се оддалечи од подрачјето или објектот што го обезбедува само ако со тоа не го остава истиот необезбоден.

Член 170

Одговорниот работник што го организира редовното обезбедување изработува план за обезбедување на подрачјето или објектот, ги запознава овластените службени лица кои вршат обезбедување со истиот како и ги определува конкретните задачи според местата на обезбедување.

Планот за редовно обезбедување, по правило, треба да содржи;

1. безбедносна оценка на теренот на кој се врши обезбедувањето;

2. број на овластените службени лица потребни за вршење на обезбедувањето;

3. начин на вршење на обезбедувањето;

4. поделба на теренот и објектите на кои се врши обезбедувањето на сектори, потсектори и делници (изготвување на скици);

5. конкретни задачи на овластените службени лица кои го вршат обезбедувањето, посебно за секое место, сектор, потсектор или делница, како и време и начин на запознавање со задачите;

6. вооружување и опрема на овластените службени лица, сообраќајни средства, средства за врска и други технички и помошни средства;

7. начин на регулирање на сообраќајот;

8. начин на одржување на врски со одговорните работници на сектори, како и меѓусебна врска помеѓу секторите, потсекторите, делниците и определени овластени службени лица;

9. време и начин на доаѓање на овластените службени лица на местото на обезбедувањето, а по потреба, и план за нивно сместување и исхрана;

10. време на почнување и завршување на обезбедувањето;

11. начин на соработка со други лица кои учествуваат во обезбедувањето и

12. други елементи што се од значење за обезбедувањето.

Овластените службени лица кои вршат редовно обезбедување се сменуваат на местото каде се врши обезбедувањето откако претходно ќе се јават на одговорниот работник. Овластеното службено лице кога ја предава должноста го запознава овластеното службено лице кое ја прима должноста со настаните и околностите што се од интерес за обезбедување на подрачјето или објектот.

Член 171

Податоците за подрачјето, објектот и личноста што се обезбедува, како и за лицата кои се вработени или сместени на подрачјето или во објектот што се обезбедува овластеното службено лице ги чува како службена тајна.

б) Вонредно обезбедување

Член 172

Вонредно обезбедување се организира за време на одржување на:

1. паради, поворки и други манифестации во кои учествуваат поголем број граѓани;

2. народни свечености, прослави, панаѓури, саеми и други масовни собири;

3. масовни спортски приредби, фискултурни слетови и други натпревари и приредби;

4. при превоз на експлозивни и радиоактивни материи и

5. во сите други случаи кога за тоа ќе се укаже потреба.

Член 173

Вонредното обезбедување го наредува функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи.

Кога вонредното обезбедување се организира на територија на две или повеќе општини истото го наредува републичкиот секретар за внатрешни работи.

Во случај на потреба, органот на управата надлежен за внатрешни работи што го организира вонредното обезбедување, може да побара помош од друг орган на управата надлежен за внатрешни работи, а за истото се известува Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

Член 174

Одговорниот работник што го организира вонредното обезбедување изработува план за вонредно обезбедување.

Планот за вонредно обезбедување зависи од видот на објектите што се обезбедуваат, бројот на присутните граѓани, безбедносните услови, времето на настанот, временските услови, должината на траењето на обезбедувањето и причините заради што се врши обезбедувањето.

Одредбите од член 170 став 2 на овој правилник соодветно се применуваат и кај вонредното обезбедување.

Одговорниот работник од став 1 на овој член ги запознава овластените службени лица кои се определени за вршење на обезбедување со целта и планот за вонредно обезбедување и со нивните задачи, како и врши надзор над спроведувањето на планот за вонредно обезбедување.

в) Посебно обезбедување

Член 175

Посебно обезбедување се организира заради лична безбедност на највисоки претставници на домашни или странски претставнички или извршни органи и највисоки претставници на меѓународни организации при нивниот престој и движење во Социјалистичка Република Македонија и надвор од неа.

Посебното обезбедување го наредува републичкиот секретар за внатрешни работи или работникот кого тој ќе го овласти.

Член 176

Во работите на посебно обезбедување на личностите од член 175 став 1 на овој правилник, овластените службени лица вршат:

1. обезбедување на нивните станови и привремени резиденции;

2. обезбедување на сообраќајници, определени подрачја и објекти за време на движењето на личностите кои се обезбедуваат;

3. обезбедување на превозните средства со кои се превезуваат личностите кои се обезбедуваат;

4. регулирање на сообраќајот и обезбедување на движење на возила под придружба;

5. преземање на мерки спрема лицата кои поради извесни склоности или душевна состојба можат да ги загорат личностите кои се обезбедуваат и

6. преземање на други мерки и дејствија од интерес за остварување на безбедноста на личностите кои се обезбедуваат.

Во вршењето на работите од став 1 на овој член, овластените службени лица не смеат да се оддалечат од местото на обезбедување.

Член 177

Планот за посебно обезбедување ги содржи податоците од член 170 став 2 на овој правилник и го изработува органот на управата надлежен за внатрешни работи на чија територија се врши посебното обезбедување, а го оценува Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

Член 178

Ако во посебното обезбедување учествуваат и единици на Југословенската народна армија или други лица, одговорниот раотник кој го организира посебното обезбедување, при планирањето и неговото извршување е должен да оствари полна соработка со воените старешини непосредно или преку овластените службени лица кои тој ќе ги овласти.

8. Давање помош заради обезбедување во извршување на службени работи

Член 179

Органот на управата надлежен за внатрешни работи им дава помош на организации на здружен труд и други самоуправни организации и заедници кои вршат јавни овластувања, како и на државни органи заради обезбедување во извршување на работите што се во делокругот на нивните работни задачи односно нивна надлежност, ако при спроведувањето на извршувањето на истите се најде на физички отпор или таков отпор може оправдано да се очекува.

Физички отпор може оправдано да се очекува кога за таков отпор веќе е направен обид при извршување на работите или кога постојат сериозни заканувања дека ќе се нападне врз телото или животот на работникот кој ги извршува службените работи.

Член 180

Органот на управата надлежен за внатрешни работи ја дава помошта од член 179 на овој правилник на образложено писмено барање од организацијата на здружен труд или друга самоуправни организација и заедница која врши јавни овластувања или државен орган, кое барање се поднесува до органот на управата надлежен за внатрешни работи.

За барањето одлучува функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи или од него овластен работник и за истото благовремено се известува подносителот на барањето и Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

Член 181

Функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи, на барање на организација на здружен труд или друга самоуправни организација и заедница која врши јавни овластувања или државен орган, може да одлучи да се даде помош на истите и кога нема физички отпор, во случаи кога се презема извршување на работите во поголем обем, према поголем број на лица и во подолг временски период, а со оглед на природата и значењето на тие работи, потребно е истите да се извршат непречено и успешно.

Член 182

Во давањето на помош (асистирање), по правило, учествуваат најмалку два работника на милицијата. При давањето на помош работниците на милицијата преземаат само мерки и средства на присилба што се неопходни за совладување на отпорот или одбивање на нападот.

9. Зabrana на снимање и скицирање на објекти

Член 183

Овластените службени лица должни се да го спречат снимањето на објекти чие снимање е забрането или објекти за чие снимање не е дадено одоб-

рение кога истото е потребно односно заради непридржување кон одобрието (снимање на филмови, фотографирање, скицирање и сл.).

Во вршењето на работите од став 1 на овој член овластените службени лица соработуваат со органите на воената безбедност и други органи кои ги вршат работите на народната одорана, организации на здружен труд и други самоуправни организации и заедници, државни органи, како и со граѓаните, со цел да се оневозможи и спречи снимање на воени и други објекти.

Член 184

Ако овластеното службено лице утврди дека странски произведувач на филмови, странец или наш граѓанин ги врши дејствијата од член 183 став 1 ќе нареди истите да се запрат и привремено ќе ги одземе средствата за снимање, фотографирање, односно скицирање како и филмовите, фотографиите односно скиците.

Со одземените филмови и средствата за снимање се постапува на начин со кој ќе се обезбеди истите да не се оштетат (дејствијата се вршат во присуство на стручно лице).

Ако е извршено снимање на воен објект, а истото е забрането, овластеното службено лице веднаш ја известува за тоа надлежната воена команда.

За привремено одземените предмети од став 1 на овој член, на лицето му се издава потврда и се постапува според одредбите на овој правилник за привремено одземање на предмети.

Член 185

Ако со снимањето на објектот е извршено кривично дело или е сторен прекршок, овластеното службено лице поднесува пријава за тоа.

Органот на управата надлежен за внатрешни работи, заедно со кривичната пријава односно барањето за поведување на прекршочна постапка ги доставува и привремено одземените предмети од член 184 став 1 на овој правилник до надлежниот орган за водење на постапката.

10. Вршење на работите на дежурство

Член 186

За вршењето на работите од делокругот на службата за јавна безбедност чија природа бара истите да се вршат непрекинато 24 часа во органите на управата надлежни за внатрешни работи и во станиците односно одделенијата чии седишта се надвор од просториите на органите, се организира служба на дежурство.

Член 187

Службата на дежурство ги врши следните работи:

1. прима извештаи и известувања;
2. ја следи безбедносната состојба, појавите и настаните на подрачјето и презема соодветни мерки;
3. го известува функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи односно определени раководни работници или други овластени службени лица од органот на управата надлежен за внатрешни работи на кого му припаѓа службата на дежурство, како и Републичкиот секретаријат за внатрешни работи и други определени органи за поважни настани со кои треба да бидат запознаени или по кои треба да постапуваат истите;
4. одржува постојана врска со другите органи на управата надлежни за внатрешни работи и со одделни овластени службени лица кои во вршењето на службени задачи се снабдени со средства за врски;
5. доставува извештаи и известувања до органите на управата надлежни за внатрешни работи и до други органи и дава и пренесува упатства како да се постапува во определени случаи;
6. се грижи, позорничката, патролната дејност, контролата и регулирањето на сообраќајот на патиштата и други видови на работи да се вршат по утврден план и распоред;

7. ги запознава овластените службени лица со безбедносната состојба на подрачјето и ги задолжува истите со непосредни задачи по области и служби како и праќа извештаи и други поднесоци за извршените задачи;

8. се грижи за исправноста на вооружувањето, опремата, средствата и уредноста на овластените службени лица, презема мерки за нивно отклонување како и го запознава одговорниот работник со истото;

9. прима кривични пријави, изготвува записници, односно службени белешки за непосредно или преку телефон доставените пријави, организира излегување на овластени службени лица на самото место на настанот и ги известува надлежниот истражен судија и јавниот обвинител за извршеното кривично дело;

10. организира и презема оперативно-тактички мерки и дејствија за откривање на кривично дело, фаќање и обезбедување на сторителот и доказите;

11. организира интервенции во случаи на нарушен јавен ред и мир заради воспоставување на истиот;

12. презема мерки во врска со итни потерници и засилен надзор над определени категории сторители на кривични дела;

13. презема потребни мерки во врска со приведување, задржување или лишување од слобода на лица;

14. прима странки и по нивно барање, презема мерки што не трпат одлагање;

15. води евиденции за сите настани за кои се дошло до сознание во вршењето на работите како и за примените странки и нивните известувања;

16. ги обезбедува објектите во кои се врши службата на дежурство и

17. врши други работи што ќе ги определи функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи.

Член 188

Службата на дежурство овозможува непрекинати пристап на лица до просториите во кои се врши дежурството, а дежурниот работник врши прием на лицата кои тоа го бараат или му се приведуваат.

Дежурниот работник носи пропишана ознака на дежурен.

Член 189

Во просториите во кои се врши дежурство и во кои се сместени соодветни средства за врска, оружје, опрема и слично, не е дозволен пристап и задржување на лица кои немаат службени потреби

11. Регистрирање и водење на евиденции

Член 190

Заради спречување и откривање на кривични дела, за пронаоѓање и фаќање на сторители на кривични дела и на прекршоци, идентификација на сторителите на тие дела и на други лица, за пронаоѓање и за идентификација на предмети, службата за јавна безбедност води оперативно-криминалистички евиденции и други пропишани евиденции.

Податоците од оперативно-криминалистичките евиденции можат да ги користат овластените службени лица, како и другите работници во органите на управата надлежни за внатрешни работи ако тоа е потребно заради извршување на работи од делокругот на тие органи.

Член 191

Податоците од соодветни евиденции (евиденција за казните и други) се доставуваат на судовите, јавните обвинителства и судовите за прекршоци на нивно барање.

Податоци од казнена евиденција задолжително се поднесуваат до надлежниот јавен обвинител при поднесување на кривична пријава односно до судот за прекршоци при поднесување на барање за поведување на прекршочна постапка.

12. Употреба на хеликоптер

Член 192

За вршење на определени задачи службата за јавна безбедност на органот на управата надлежен за внатрешни работи користи хеликоптер. Хеликоптерот се користи за:

1. спречување и откривање на кривични дела;

2. пронаоѓање и фаќање на сторители на кривични дела;

3. извидување и контрола на простор;

4. обезбедување на определени личности;

5. контрола и регулирање на сообраќајот на патштата;

6. вршење работи на јавната безбедност на езеро;

7. спасување на настрадани лица при елементарни и други непогоди;

8. вршење надзор над употребата и одржувањето на релејните станици и

9. спроведување на одредени акции и извршување на други службени работи каде е потребна употреба на хеликоптер.

Посадата на хеликоптерот ја сочинуваат пилот, авиомеханичар и овластено службено лице.

Член 193

Овластеното службено лице во хеликоптерот и пилотот се придржуваат на наредбите на функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи или работникот кого тој ќе го овласти, а при легањето на хеликоптерот непосредно соработуваат.

Пилотот е непосредно одговорен за пилотирање и возење на хеликоптерот и истиот се придржува на прописите за летање.

Барање за употреба на хеликоптер поднесува функционерот кој раководи со општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи односно раководител на организациона единица до Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

Налог за користење на хеликоптерот издава републичкиот секретар за внатрешни работи или работникот кого тој ќе го овласти.

Член 194

За време на извршувањето на службената задача овластеното службено лице во хеликоптерот одржува постојана врска со овластените службени лица кои учествуваат во извршување на истата задача.

По извршената задача овластеното службено лице од став 1 на овој член е должно да поднесе писмен извештај до функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи или работникот кого тој ќе го овласти.

IV. ОТКРИВАЊЕ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА И ПРОНОАЃАЊЕ И ФАЌАЊЕ НА СТОРИТЕЛИ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА

1. Почетни сознанија за извршени кривични дела

Член 195

Овластените службени лица се должни да работат на откривањето на кривични дела за кои се гони по службена должност на пронаоѓање и фаќање на сторителите на тие дела и нивното предавање на надлежните органи.

Ако постојат основи на сомневање дека е извршено кривично дело за кое се гони по службена должност, службата за јавна безбедност и овластените службени лица преземаат потребни мерки со цел:

— да се пронајде сторителот на кривичното дело, сторителот или соучесникот да не се сокрие или да не побегне;

— да се откријат и обезбедат трагите на кривичното дело и предметите што можат да послужат како доказ во кривичната постапка и

— да се соберат сите известувања што би можеле да бидат од корист за успешно водење на кривичната постапка.

Член 196

Основи на сомневање дека е извршено кривично дело постојат кога од кривичната пријава или од известувањето до кое службата за јавна безбедност или овластеното службено лице дошло на друг начин, може да се претпостави дека применото известување е вистинито и овозможува во целост да се согледа настанот и начинот на однесувањето на познато или непознато лице и во кое веројатно се наоѓаат елементи на кривично дело.

Член 197

Сите почетни, како и натамошни сознанија, врзани за кривичното дело, овластеното службено лице е должно да ги оценува од аспект дали е потребно итно да се преземаат оперативно-тактички, криминалистичко-технички мерки или истражни дејствија.

Службата за јавна безбедност е должна итно да упати овластени службени лица на местото на извршувањето на кривичното дело, кога врз основа на почетни сознанија се претпоставува дека е извршено кривично дело за кое се гони по службена должност и дека на тоа место може и треба да се преземат мерки или дејствија заради разјаснување на фактичката состојба, пронаоѓање и обезбедување на трагите на кривичното дело и предметите што можат да послужат како доказ.

Член 198

Ако постојат основи за сомневање дека е извршено кривично дело, а се претпоставува дека фактичката состојба на самото место ќе мора да се утврди со увид, или дека на тоа место ќе се изврши вештачење или сослушување на лицата што би можеле да дадат важни податоци за кривичната постапка, а е веројатно дека нивното сослушување подоцна не би можело да се изврши или би било сврзано со значително одолжување или со други тешкотии, овластеното службено лице за излегувањето ќе го извести истражниот судија и јавниот обвинител.

Известувањето на истражниот судија и јавниот обвинител се врши по телефон, телепринтер или друго најпогодно средство за врска.

Член 199

За почетното сознание дека е извршено кривично дело со основните податоци за истото, за излегувањето на самото место и за известувањето на истражниот судија и јавниот обвинител, овластеното службено лице составува службена белешка.

2. Обезбедување на местото на настанот и вршење на увид

Член 200

Увид, во смисла на овој правилник, е процесно и криминалистичко дејствие со кое на самото место на настанот со непосредно забележување, се утврдуваат или разјаснуваат факти важни за кривичната постапка.

Член 201

Кога органот на управата надлежен за внатрешни работи дознае за извршено кривично дело односно за таков настан заради што треба да излезе на местото на настанот и да изврши увид, веднаш на тоа место ќе упати овластени службени лица заради обезбедување на местото на настанот, чување на трагите и предметите кои можат да послужат како доказ, пронаоѓање на сторителот на кривичното дело како и собирање на известувања во врска со кривичното дело односно настанот.

За време на обезбедувањето на местото на настанот и времетраењето на увидот, овластените службени лица, особено внимаваат да не се уништат постојните траги или да не предизвикаат нови,

Заради обезбедување на местото на настанот или вршење на увид, овластените службени лица ќе побараат од неповиканите лица да се оддалечат, а истовремено ќе спречат пристап на такви лица на местото на настанот.

Ако на местото на настанот се затекнат сведоците на истиот, овластеното службено лице веднаш ќе го утврди нивниот идентитет и од истите ќе собере известувања во врска со кривичното дело односно настанот. Овластените службени лица ќе ги задржат на местото на настанот учесниците на настанот до завршувањето на увидот, освен ако тоа задржување е опасно по нивниот живот или здравје.

Член 202

За настанот и преземените мерки од член 201 на овој правилник, органот на управата надлежен за внатрешни работи веднаш го известува истражниот судија. Овластеното службено лице составува службена белешка за известувањето која содржи: содржина и врска на известувањето, име на истражниот судија кој е известен, како и неговиот одговор дали ќе дојде на местото на настанот.

Ако истражниот судија не е во можност веднаш да излезе на местото на настанот, овластените службени лица можат и самите да почнат да вршат увид. Во случаите кога во текот на увидот дојде непосредно одговорен работник, овластеното службено лице го запознава истиот со преземените мерки и дејствија и при тоа ги прифаќа неговите предлози. Кога истражниот судија стигне во текот на вршењето на увидот и го презема истиот, овластените службени лица го запознаваат со извршените дејствија и преземените мерки.

Ако со прегледот на местото на настанот се утврди дека не се работи за кривично дело, овластените службени лица ќе состават записник или службена белешка за извршениот преглед на местото на настанот.

Член 203

За извршениот увид овластеното службено лице составува записник кој содржи:

1. назив на органот на управата надлежен за внатрешни работи и лични податоци за овластеното службено лице кое го вршело увидот и другите учесници во увидот;

2. податоци за настанот заради кој е преземено излегувањето на самото место, податоци за известувањето на јавниот обвинител и истражниот судија кој го врши увидот, лица кои присуствувале на увидот и во кое својство, дали самото место било обезбедено и од кого;

3. опис на местото на кое се врши увидот и времетраењето на истиот со податоци за евентуален прекин и продолжување на увидот како и за атмосферските и светлосните услови за време на вршењето на увидот;

4. презиме и име, адреса на живеење на лицата затечени на самото место и каде се во работен однос;

5. општ изглед на самото место, основни димензии на објектот и предметот, нивната меѓусебна положба и оддалеченост;

6. опис на трагите на кривичното дело и на предметите што можат да послужат како доказ;

7. кои предмети се привремено одземени и бројот на потврдата за привремено одземените предмети;

8. криминалистичко-техничките методи и средства што се преземени за фиксирање на местото на настанот и откривањето на трагите и предметите на кривичното дело;

9. податоци за работата на вештаците до колку истите се повикани и

10. дали лицата кои присуствувале на увидот имале забелешки на истиот, кои се тие забелешки и по чија иницијатива се внесени во записникот.

Во записник не смеат да се внесуваат претпоставки и оценки за виноста на учесниците во настанот,

Член 204

Ако на местото на настанот е извршено мерење, снимање, цртање, скицирање, фотографирање или изготвени се планови, како составен дел на записникот се и прилозите.

Записникот за увид, по правило, треба да се врши и да се потпише на местото на настанот. Ако не е можно да се пишува записникот со машина за пишување, може истиот да се пишува и рачно, со тоа што дополнително ќе се изработат потребен број заверени преписи на записникот.

Записникот за увид го потпишува лицето кое го вршело увидот и записничарот.

Кога увидот го врши истражен судија, овластеното службено лице кое учествувало на истиот составува службена белешка, ги пополнува пропишаните образци за евиденција и бара примерок од записникот.

3. Обезбедување на местото на настанот и преземање на други мерки во случаи на тешки сообраќајни незгоди, несреќи или елементарни непогоди

Член 205

Во случаи на тешки сообраќајни незгоди, несреќи или елементарни непогоди во кои се настанани поголем број на лица, или е настаната голема материјална штета, или е загрозувана безбедноста на луѓето и имотот или ако постојат други причини за безбедност, функционерот кој раководи со општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи, на чија територија се случило истото, должен е, врз основа на процената состојба, да преземе мерки да се обезбеди местото на настанот и да формира екипа од овластени службени лица, а по потреба и други работници кои ќе преземат потребни мерки и дејствија.

Овластените службени лица го обезбедуваат местото на настанот така што оневозможуваат поместување на предмети, возила, лешеве или уништување на траги како и преземаат мерки за укажување на помош на настраданите лица, проток на сообраќајот, спречување на настанување на пожар, експлозија или труење.

Во вршењето на работите од став 2 на овој член, овластените службени лица вршат и криминалистичко-технички мерки и дејствија што не трпаат одлагање (пошироко пребарување на местото на настанот, обележување на лешевите и предметите, пронаоѓање и фиксирање на трагите со фотографирање, скицирање и со аудиовизуелни средства).

Член 206

За време на вршењето на увидот, овластените службени лица ќе преземат мерки за утврдување на идентитетот на лешевите.

Лешевите за кои на местото на настанот, не може да се утврди идентитетот, се носат на соодветно место заради идентификација. Заедно со лешевите се носат и предметите кои можат да послужат за идентификација.

Член 207

Предметите кои се најдени покрај лешот или во негова непосредна близина, а можат да послужат за идентификација, по правило, не смеат да се одделуваат од истиот, а ако се одделат, истите се обележуваат со етикети со исти броеви како и лешот, откако целосно ќе се опишат. На предметите особено треба да се забележат и фиксираат карактеристичните знаци кои можат да послужат за идентификација (фабрички броеви, монограми и слично).

Предметите кои се најдени одвоени од лешот и за кои не може да се утврди на кого припаѓаат, се обележуваат спрема најблискиот леш, се опишуваат и фотографираат во затечената состојба, а потоа се ставаат во пластични кеси заедно со кесичката во која се наоѓа пописот и описот на истите предмети. На кесата се става видлив број.

4. Вештачење

Член 208

Овластеното службено лице може со писмо да бара да се извршат потребни вештачења освен обдукција и ексхумација на леш, ако подоцна не ќе може истите да се извршат со успех или ако самите услови налагаат итно постапување.

За преземеното вештачење за време на вршење на увидот, овластеното службено лице е должно во записникот за увид (член 203 став 1 точка 9 на овој правилник) да ги наведе задачите што му биле поставени на вештакот.

Наодот и мислењето од извршеното вештачење се доставува на јавниот обвинител.

5. Увид во деловни книги и друга документација на државни органи, организации на здружен труд и други самоуправни организации и заедници

Член 209

Кога постојат основи на сомневање дека е извршено кривично дело за кое се гони по службена должност, а заради разјаснување на фактичката состојба, откривање и обезбедување на трагите на кривичното дело, како и собирање на податоци што можат да бидат од корист за успешно водење на кривичната постапка, овластеното службено лице може да изврши увид во деловните книги и другата документација на државен орган, организација на здружен труд или друга самоуправни организација и заедница во присуство на одговорен работник во истата.

Член 210

Ако државниот орган, организацијата на здружен труд или друга самоуправни организација и заедница каде се врши увид во деловните книги и другата документација побара да не се објавуваат податоците од истите затоа што претставуваат тајна овластеното службено лице е должно тие податоци да ги чува како службена тајна.

Доколку се укаже потреба од претресување, ќе се постапи според одредбите на овој правилник за претресување.

За извршениот увид во деловните книги и другата документација овластеното службено лице составува записник или службена белешка.

Член 211

Увид во деловните книги и другата документација на воен орган може да се изврши само со претходно одобрение од надлежен воен старешина.

6. Утврдување идентитет на лица и предмети

Член 212

Службата за јавна безбедност поведува и спроведува постапка за утврдување на идентитетот на лица (идентификациона постапка) кога тоа е потребно, а особено за:

- лице лишено од слобода;
- лице за кое постојат основи за сомневање дека извршило кривично дело за кое се гони по службена должност;
- лице кое отбива да даде податоци за својот идентитет, ако постои сомневање дека за себе дава лажни податоци или дека личната карта или патната исправа му е фалсификувана;
- странски државјанин кој на територијата на Југославија стори кривично дело за кое се гони по службена должност или прекршок за кој може да се изрече казна затвор;
- странски државјанин на кого му е изречена мерка на безбедност протерување од земјата или заштитна мерка оддалечување од земјата или му е забрането доаѓање во земјата;
- лице кое поради своите психички или физички недостатоци не е во состојба да даде податоци за себе и
- пронајден непознат леш,

Член 213

Идентификациона постапка за лица се спроведува на начин кој обезбедува несомнително утврдување на сите обележја од правна и физичка природа по кои определеното физичко лице се разликува од другите лица.

Идентификационата постапка за лица опфаќа:

1. земање личен опис, вклучувајќи и телесен преглед заради утврдување на постоење на особени белези и заради спроведување со веќе постојниот личен опис на лице за кое идентификационата постапка порано била спроведена;

2. фотографирање и споредување на фотографии со веќе постојните фотографии;

3. земање отпечатоци од папиларните линии и споредување со постојните отпечатоци во дактилоскопските збирки;

4. препознавање на лица со соочување или по фотографија која им се покажува на родителите, роднините или другите лица кои го познаваат тоа лице;

5. препознавање на облека или делови од истата, како и други предмети кои можат да послужат за идентификација;

6. проверување на податоците што за себе ги дало лицето преку родителите, роднините или другите лица кои го познаваат тоа лице според местото на раѓање, живеалиштето, престојувалиштето или местото каде е вработен и

7. увид во евиденцијата на матичните броеви, во матичните книги на родените, венчаните и умрениите или во другите службени евиденции и исправи.

Идентификационата постапка ја врши органот на упавата надлежен за внатрешни работи по место на раѓање на лицето за кое се врши идентификација.

За извршената идентификација се составува записник.

Член 214

За малолетници и деца, идентификациона постапка се спроведува со посебно внимание, при што ќе се земе предвид возраста на лицето.

Идентификациона постапка за деца се спроведува само во случаите од член 212 став 1 точка 2, 3 и 6 на овој правилник.

Идентификациона постапка за лицата од член 212 став 1 точка 4 и 5 на овој правилник, органот на упавата надлежен за внатрешни работи ја спроведува преку Сојузниот секретаријат за внатрешни работи.

Член 215

Кај идентификационата постапка на предмети потребно е да се утврдат неговите индивидуални белези по кои тој се разликува од другите истоветни предмети (форма, големина, боја, тежина, квалитет, фабричка ознака и слично).

Член 216

Препознавање на лица и предмети со соочување се врши така што овластеното службено лице бара од лицата кои можат да го препознаат лицето или предметот, да ги опише и наведе знаците по кои се разликува од другите лица односно предмети. После тоа на лицето кое го врши препознавањето ќе му се покаже лицето односно предметот заради препознавање и тоа со негово поставување меѓу повеќе други за него непознати лица односно предмети од ист вид.

7. Фотографирање на лице и земање отпечатоци од неговите прсти

Член 217

Овластеното службено лице може да фотографира лице и да зема отпечатоци од неговите прсти:

1. за лице што извршило кривично дело или постојат основи за сомневање дека извршило кривично дело за кое се гони по службена должност или кое извршило потешки прекршоци;

2. ако е по барање или по одобрение од истражниот судија;

3. ако неговиот идентитет не може да се утврди на друг начин и

4. ако лицето се наоѓа на издржување казна во казнено-поправен дом, окружен или општински затвор, ако е во притвор или ако се наоѓа во воспитно-поправен дом доколку во истражната постапка не било фотографирано и не му се земени отпечатоци од прсти.

Овластените службени лица можат да земаат отпечатоци од прсти и дланки од лица за кои основано се претпоставува дека биле во контакт со предметите и местото на кривичното дело, заради елиминација.

Член 218

Органот на управата надлежен за внатрешни работи може јавно да објави фотографија или фотопечаток на лице за кое постојат основи на сомневање дека извршило кривично дело кое се гони по службена должност, кога е тоа неопходно заради утврдување на неговиот идентитет, или во друг случај од интерес за успешно водење на постапката заради утврдување на идентитетот на жртва на кривично дело, настрадаано лице, исчезнато лице и непознат леш.

Одобрение во случаите од став 1 на овој член дава функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи или работникот кого тој ќе го овласти.

8. Трагање по лица и предмети

Член 219

Трагање по лица и предмети е дејност што ја сочинува систем на оперативнo-тактички и технички мерки што ги презема службата за јавна безбедност за пронаоѓање и фаќање на сторителите на кривични дела, пронаоѓање предмети што се во врска со кривичните дела, утврдување на идентитетот на фатени непознати лица, установување на идентитетот на пронајден непознат леш и собирање на податоци за лица или предмети.

Член 220

Трагањето започнува со распишување потерница, објава или распис за трагање.

Потерница е акт на орган на упавата надлежен за внатрешни работи што се распишува врз основа на наредба на суд или управник на казнено-поправна установа или воспитно-поправен дом со цел да се фати лицето кое се наоѓа во бегство, а против кого е поведена кривична постапка за кривично дело за кое се гони по службена должност и постои наредба за негово доведување или решение за определување на притвор односно лицето кое издржува казна или заводска мерка сврзана со лишување од слобода.

Објавата ја распишува орган на управата надлежен за внатрешни работи кога се потребни податоци за одделни предмети што се во врска со кривичното дело или истите треба да се пронајдат и кога е потребно установување на идентитетот на пронајден непознат леш.

Распис за трагање е акт кој се распишува во случаите предвидени со овој правилник. Распис за трагање распишува орган на управата надлежен за внатрешни работи по сопствена иницијатива или на барање од заинтересирани органи, организации и лица (член 226 на овој правилник).

Член 221

Според територијата на која се врши трагањето по лица, потерниците можат да бидат локални, централни и меѓународни.

Член 222

Локална потерница може да се распише на територијата на една или повеќе општини односно на една или повеќе републики.

Локална потерница се распишува кога се претпоставува дека лицето по кое се трага се наоѓа на определена потесна територија или во едно од повеќе определени места или кога лицето се оддалечило во определен правец.

Локалната потерница може во итни случаи да се распише односно пренесе преку телефон или УКВ средства за врски.

Овластеното службено лице кое со средства за врски го пренело барањето за локална потерница составува службена белешка која содржи: барање, време на распишување на потерницата и име на овластеното службено лице кое го пренело барањето.

Овластеното службено лице кое го примило барањето за распишување на локална потерница, составува службена белешка која содржи: барање, време на прием на барањето и име на овластеното службено лице кое го пренело барањето.

Според значењето на причините поради кои се презема трагањето — тежината на кривичното дело, интензитетот на опасноста и другите околности, се одлучува за тоа кои органи на управата надлежни за внатрешни работи ќе се вклучат во трагањето.

Член 223

Кога се распишува централна потерница трагањето го вршат сите органи на управата надлежни за внатрешни работи.

Барањето за распишување на централна потерница и нејзино објавување во „Гласник“ се доставува писмено до Сојузниот секретаријат за внатрешни работи. Во итни случаи барањето може да се достави и со најбрзото расположиво средство за врски (телефон).

За барањето за распишување на централна потерница истовремено се известува и Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

Член 224

Органот на управата надлежен за внатрешни работи може да достави барање за распишување на меѓународна потерница ако лицето за кое била распишана централна потерница не се пронајде, а собраните податоци основано укажуваат дека лицето се наоѓа во странство. Барањето се доставува до Републичкиот секретаријат за внатрешни работи кој може да му предложи распишување на меѓународна потерница на Сојузниот секретаријат за внатрешни работи.

Во особено итни и важни случаи органот на управата надлежен за внатрешни работи може да даде предлог за распишување на меѓународна потерница истовремено со распишување на централна потерница.

Член 225

Заради известување на јавноста за лицето по кое е распишана потерница можат да се користат и средствата за јавно информирање. За користење на овие средства одлучува функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи што ја распишува потерницата или работникот кого тој ќе го овласти.

Член 226

Органот на управата надлежен за внатрешни работи може да распише распис за трагање:

1. во итни случаи — по лице за кое постои основано сомневање дека сторило кривично дело за кое се гони по службена должност заради пронаоѓање, лишување од слобода и спроведување до надлежниот орган;

2. за оштетен, сведок или друго лице кое може да даде податоци важни за кривичната постапка или за оперативната дејност на органите на управата надлежни за внатрешни работи заради утврдување на престојувалиштето и известување на адресата на тоа лице;

3. по барање на суд — за обвинет чие живеалиште или престојувалиште не е познато заради утврдување на неговата адреса;

4. за лице спрема кое судот изрекол мерка на безбедност упатување во завод заради чување и лекување односно спрема кое со условна осуда е применета мерката за безбедност задолжително лекување на алкохоличар или наркоман, а престојувалиштето на ова лице е непознато заради негово спроведување до органот што го доставил барањето;

5. по барање на соодветна организација на здружен труд од областа на здравството од која избегало душевно болно лице опасно по околината, заради негово враќање назад,

6. по барање на суд или управник на воспитно-поправен дом — за малолетник спрема кој е изречена воспитна мерка упатување во воспитно-поправен дом, ако неговото престојувалиште е непознато или избегал од воспитно-поправен дом;

7. по барање на родител или старател — за дете или малолетник кој избегал од дома и

8. за друго лице, ако постои интерес од судот, јавното обвинителство, органите на управа надлежни за внатрешни работи, или воен орган, да се утврди неговото живеалиште или престојувалиште, а претходно се оцени дека барањето е оправдано.

Член 227

Спрема малолетник кој ќе се пронајде врз основа на распишан распис за трагање, овластеното службено лице е должно да постапува претпазливо, водечки сметка за возраста, душевната развиеност и личните својства на малолетникот. Малолетникот веднаш му се предава на органот на старателство на општината на чија територија е пронајден, ако не е поинаку определено во расписот на трагање.

Органот на управата надлежен за внатрешни работи, кој по иницијатива на управник на воспитно-поправен дом, родител или старател побара распишување на меѓународен распис за трагање по избегано дете или малолетник, му доставува на Сојузниот секретаријат за внатрешни работи лични податоци, личен опис, опис на облеката и најнова фотографија на детето односно на малолетникот, наведува како да се постапува со истото ако биде пронајдено, како и кој ќе ги надомести трошоците за неговата издршка во странство и за спроведувањето во СФРЈ.

Член 228

Заради пронаоѓање жртва на кривично дело, предмети или траги на кривично дело, како и на загубени или заталкани лица или лица кои настрадале во елементарни непогоди и други непогоди, службата за јавна безбедност може да врши пребарување на одделно земјиште, шума, река, езеро и слично.

Во случаи кога се бара жртва на кривично дело, настрадани или заталкани лица, службата за јавна безбедност може да побара помош од граѓани.

Член 229

Заради фаќање на сторители на кривични дела, избегани осуденици или лица лишени од слобода и лица организирани заради вршење на кривични дела, службата за јавна безбедност може да организира потера што ја одобрува функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи или работник кого тој ќе го овласти.

Потера се организира и изведува по план што го изготвува работникот овластен да ја раководи потерата. Со планот се определува подрачјето на дејствувањето, бројот на овластените службени лица и други лица кои учествуваат во потерата, задачите и начинот на нивното извршување, видот на вооружувањето, техничките и други помошни средства.

При изведување на потера може да се организира заседа, блокада, контрола на одделни пунктови, превозни средства и лица и слично.

9. Притвор**Член 230**

Пред поведување на истрага, заради утврдување на идентитет, проверување на алиби или од други причини ако е потребно да се прибегнат неопходни податоци за водење на постапка против определено лице, органот на управата надлежен за внатрешни работи може да определи притвор кога:

1. постои основано сомневање дека лицето извршило кривично дело за кое во законот е пропишана смртна казна;
2. лицето се крие или ако не може да се утврди неговиот идентитет, или ако постојат други околности што укажуваат на опасност од бегство;
3. особени околности го оправдуваат сомневањето дека ќе го повтори кривичното дело, или ќе го доврши обиденото кривично дело, или дека ќе стори кривично дело со кое се заканува и
4. постои основано сомневање дека тоа лице ќе ги уништи трагите на кривичното дело во случаите од член 191 став 2 точка 2 од Законот за кривичната постапка.

Член 231

Органот на управата надлежен за внатрешни работи може да определи притвор и ако истражниот судија му довери извршување на одделни истражни дејствија, а постојат причини за притвор.

Член 232

Притворот може да трае најдолго три дена сметано од моментот на лишувањето од слобода.

Притворот се определува со писмено решение кое содржи: име и презиме на лицето што се лишува од слобода, кривичното дело за кое се обвинува, законскиот основ за притворот, кратко образложение, со тоа што основот за определување на притворот посебно ќе се образложи, поука за правото на жалба, службен печат и потпис на функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи односно работникот кого тој ќе го овласти.

Решението за притвор му се предава на лицето на кое се однесува во моментот на лишување од слобода, а најдоцна во рок од 24 часа од часот на лишувањето од слобода. Во списите се назначува часот на лишувањето од слобода и часот на предавањето на решението.

Органот на управата надлежен за внатрешни работи ќе му обезбеди на притвореното лице потребна стручна помош за изјавување на жалба. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

Органот на управата надлежен за внатрешни работи кој го одредил притворот му обезбедува неопходна исхрана на притвореното лице.

Член 233

За определување на притвор органот на управата надлежен за внатрешни работи е должен веднаш да го извести јавниот обвинител, а во случајот од член 231 на овој правилник, истражниот судија.

Член 234

Дежурниот работник во органот на управата надлежен за внатрешни работи каде лицето е притворено е должен постојано да го контролира и надгледува истото.

Член 235

Ако по истекот на рокот од три дена органот на управата надлежен за внатрешни работи не го пушти лицето на слобода истото ќе се спроведе до истражниот судија.

V. ВРШЕЊЕ НА РАБОТИТЕ НА БЕЗБЕДНОСТ НА СООБРАКАЈОТ НА ПАТИШТАТА**1. Контрола и регулирање на сообраќајот на патиштата****Член 236**

Контрола и регулирање на сообраќајот на патиштата како и контрола над возачите и возилата на патиштата вршат работниците на милицијата во униформа.

Во вршење на работите од став 1 на овој член работниците на милицијата се должни на учесниците во сообраќајот да им укажуваат и соодветна помош, заради обезбедување на поголема уредност и безбедност во сообраќајот на патиштата.

Работниците на милицијата при вршењето на контролата и регулирањето на сообраќајот на патиштата, должни се да преземаат и дејствија и мерки во врска со другите работи на јавната безбедност.

Член 237

Контролата и регулирањето на сообраќајот на патиштата работниците на милицијата ја вршат заради:

1. обезбедување уреден и безбеден сообраќај на патиштата;
2. утврдување дали учесниците во сообраќајот се придржуваат кон прописите и правилата на сообраќајот на патиштата;
3. спречување на вршење и откривање на кривични дела и прекршоци во сообраќајот на патиштата како и преземање на пропишани мерки против сторителите на тие дела и
4. обезбедување непречено одвивање на сообраќајот на патиштата.

Член 238

Регулирањето на сообраќајот на патиштата се состои во давање на пропишани знаци или наредби од страна на работниците на милицијата, наменети за учесниците во сообраќајот, а по кои истите треба да постапуваат.

Работниците на милицијата се должни при давањето на знаци или наредби да се постават на патот така што секој учесник во сообраќајот на кого истите се наменети лесно и од доволна оддалеченост да можат да ги уочат.

Знаците и наредбите мораат да се даваат јасно и недвосмислено за да може да се заклучи на кој од учесниците во сообраќајот се однесуваат.

Член 239

Регулирањето на сообраќајот на раскрсници или на други места на патот за кои има потреба тоа да се врши во определено време во текот на денот и под определени услови, го наредува раководителот на службата за јавна безбедност односно работникот кого тој ќе го овласти, а по претходен договор со надлежната служба за сообраќај при собранието на општината.

Регулирањето на сообраќајот на раскрсниците или на други места на патот се врши за определено време во текот на денот или постојано.

Регулирањето на сообраќајот од став 1 на овој член, работниците на милицијата го вршат непосредно со давање на пропишани знаци на учесниците во сообраќајот, со ракување со светлосно-сообраќајни знаци (семафори) или комбинирано.

Член 240

Ако во регулирање на сообраќајот, покрај работниците на милицијата, учествуваат и воени лица или припадници на територијалната одбрана, службата за јавна безбедност во согласност со надлежните воени органи односно органите на територијалната одбрана го утврдува начинот на остварувањето на потребната координација и соработка во регулирањето на сообраќајот.

Член 241

Контролата на сообраќајот се состои во контрола на возачите, возилата, патот и другите учесници во сообраќајот.

Контролата на сообраќајот на патиштата работниците на милицијата ја вршат со набљудување на возилата во движење или со нивно запирање и задржување на погодни места на патот.

Контролата на сообраќајот од став 1 и 2 на овој член, особено се врши на опасни места на патот на кои доаѓа до загрозување на безбедноста на сообраќајот.

Член 242

Контролата на сообраќајот се врши од патрола составена од два работника на милицијата.

По исклучок, дење и во услови кога е тоа можно, контролата на сообраќајот ја врши еден работник на милицијата.

Кога се спроведува селективна (акциска) контрола на сообраќајот можат да се ангажираат и поголем број на работници на милицијата.

Член 243

Контролата на сообраќајот се врши на патролен сектор, позорнички реон и сообраќајно место.

Патролен сектор опфаќа пат или негов дел и истиот претставува сообраќајна целина чија должина е до 60 км.

Позорнички реон опфаќа поголем број патишта и улици во и надвор од населени места кои во сообраќаен смисол претставуваат целина и чија големина е толкава што да овозможува контролата на сообраќајот да се врши со една патрола.

Сообраќајното место опфаќа дел од патролниот сектор односно позорничкиот реон на кој работникот на милицијата ги врши работите на контрола и регулирање на сообраќајот, а кое е посебно определено како такво.

Член 244

Контролата на сообраќајот на патиштата може да се врши постојано или повремено.

Под постојана контрола на сообраќајот се подразбира покриеност на патот со патроли кои вршат контрола непрекинато во текот на 24 часа.

Повремена контрола на сообраќајот се врши во определен час во седмицата или во определено време во текот на денот. Бројот на патролите (интезитет на контролата) во текот на денот или седмицата како и должината на патролните сектори и големината на патролните реони се определува зависно од густината на сообраќајот, бројот на сообраќајните прекршоци и незгоди, состојбата и особините на патот и слично.

Член 245

Контролата на сообраќајот работниците на милицијата ја вршат со користење на велосипеди, возила на моторен погон (велосипеди со мотор, моторцикли и патнички автомобили) хеликоптер или пешки.

За тоа на кој начин ќе се врши контролата одлучува командирот на единицата односно одделението односно работникот кого тој ќе го овласти, при тоа раководејќи се од временските прилики, должината на делницата, тактиката, методологијата на работата и други околности.

а) Контрола на возачи

Член 246

Контрола на возачите се врши заради утврдување дали истите поседуваат соодветна возачка исправа и дали се исполнети другите со закон пропишани услови, а особено дали се во состојба безбедно да управуваат со возилото.

Во вршење на работите од став 1 на овој член, работникот на милицијата може да бара од лицето кое во сообраќајот на пат управува со возило, да му ја покаже возачката исправа.

Член 247

Работникот на милицијата нема да му дозволи на возачот да управува со возилото ако утврди дека:

1. управува или се обидува да управува со возило под влијание на алкохол или покажува знаци на алкохолно растројство, или е под дејство на лекови, дроги и други замајни средства;

2. е уморен или болен или е очигледно во таква психофизичка состојба поради што е неспособен безбедно да управува со возило;

3. управува со возило на моторен погон, а не му е издадена возачка исправа или истата е означена за друга категорија на возила на моторен погон;

4. управува со возило на моторен погон, а не користи или ги нема при себе помагалата наведени во возачката односно сообраќајната исправа и

5. кандидатот за возач не ги исполнува условите што се пропишани за кандидат кој се оспособува за возач на возило на моторен погон.

Работникот на милицијата нема да му дозволи да управува со возило на возач кој ќе одбие да се подложи на испитување односно на стручен преглед на кој е упатен заради проверување дали има алкохол во организмот, односно дали се наоѓа под дејство на дроги или на психоактивни лекови.

Нема да се исклучи од сообраќај возач од став 1 точка 4 на овој член, ако на барање на работникот на милицијата ги употреби помагалата што ги има при себе.

Во случаите од став 1 точка 1 и 2 на овој член, работникот на милицијата привремено ќе му ја одземе на самото место возачката исправа на возачот, за што му издава потврда.

Одредбите од став 1 точка 1—4 на овој член согласно се применуваат и на инструктор кој оспособува кандидати за возачи.

Член 248

Возачката исправа одземена во случаите од член 247 став 1 на овој правилник, работникот на милицијата е должен веднаш по враќање од служба да ја предаде на дежурниот работник во органот на управата надлежен за внатрешни работи, кој ја заведува во соодветната евиденција.

Одземената возачка исправа ќе му се врати на возачот штом ќе престанат причините поради кои е одземена, а најдоцна во рок од 24 часа од часот на одземањето. При одземањето на возачката исправа работникот на милицијата е должен да му соопшти на возачот во кое време и на кое место ќе му биде вратена возачката исправа. Ако возачот не ја преземе одземената возачка исправа во рок од 3 дена од денот на одземањето, а возачката исправа не се води во евиденција на органот на управата надлежен за внатрешни работи чиј работник на милицијата ја одзел возачката исправа, ќе му се достави на органот на управата надлежен за внатрешни работи во чија евиденција се води. Податоците за одземената возачка исправа и начинот на кој е одземена, работникот на милицијата е должен да ги внесе во извештајот за дејствијата што ги презел во текот на вршењето на службената работа.

Барањето за поведување на прекршочна постапка против возач кому му е одземена возачката исправа се поднесува во рок од 48 часа од часот на одземањето на возачката исправа, а поднесувањето на кривична пријава најкасно за 7 дена.

Во барањето за поведување на прекршочна постапка односно кривичната пријава, како и во извештајот за извршеното одземање на возачката исправа, работникот на милицијата е должен да го наведе основот за одземање на возачката исправа на самото место.

Член 249

Се смета дека управува односно дека се обидува да управува со возило под дејство на алкохол, лекови, дрога, или други замајни средства оној возач:

1. за кого, со помош на соодветни средства и апарати (алкотест, алкоскоп и сл.) е извршен лекарски преглед односно извршена анализа на крв или анализа на крв и урина и е утврдено дека е под влијание на алкохол и

2. за кој работник на милицијата, според изгледот и однесувањето, може со сигурност да заклучи дека е во состојба на изразено пијанство.

Работникот на милицијата е должен да го утврди присуството на алкохол на еден од начините наведени во став 1 точка 1 на овој член ако за тоа постојат можности, при што првенствено ги применува оние начини на утврдување на постоење на алкохолизираност што за возачот се поповолни.

Ако утврдувањето на присуството на алкохол се врши на начин од став 1 точка 2 на овој член, работникот на милицијата во својот извештај, кога тоа е можно, ќе ги наведе и сведоците кои можат да ги потврдат неговите забележувања или за тоа ќе обезбеди други докази (снимки од однесувањето на возачот, магнетофонска снимка на неговиот говор и сл.).

Член 250

Исклучување од сообраќајот на возач кој управува или се обидува да управува возило под дејство на алкохол или покажува знаци на алкохолно растројство или е под дејство на лекови, дрога или други замајни средства се врши на еден од следните начини:

1. возачот се исклучува од сообраќајот и возилото се задржува додека возачот не најде друго лице — возач кој ќе го одведе возилото;

2. ако возачот се спротивставува на работникот на милицијата, одбива да се подложи на испитување, не сака да го прекине управувањето со возилото или продолжува со вршење на прекршокот, одбива да ја предаде возачката исправа и слично, се приведува во органот на управата надлежен за внатрешни работи и се задржува до отрезнување. Во таков случај односот на возачот треба да се документира во барањето за поведување на прекршочна постапка со посочување на сведоци, магнетофонски снимки и сл.;

3. ако во возилото се наоѓаат деца, стари или болни лица и во други случаи кога работникот на милицијата ќе оцени дека е оправдано (а возачот се однесува коректно, признава дека е под влијание на алкохол, лекови, дрога или други замајни средства), ќе преземе мерки лицата да се згрижат и

4. до колку во возилото има и друго лице — возач кој не е под влијание на алкохол, може тој да управува со возилото.

Исклученото возило од став 1 на овој член се остава на погоден место каде што е извршена контролата, а клучевите му се даваат на возачот. Меѓутоа, ако е очигледно дека возачот нема да ја почитува наредбата и по завршувањето на испитувањето повторно ќе управува со возилото, истото се сместува на безбедно место (во кругот на органот на управата надлежен за внатрешни работи, во круг на паркинг, објект и слично), клучевите се одземаат, а на возачот му се соопштува кога и каде да се јави за преземање на клучевите и возилото.

Член 251

Возач кој управува со возило, а не му е издадена возачка исправа односно не ја има при себе или управува со возило од категорија што не е означена во возачката исправа (член 247 став 1 точка 3) се исклучува од сообраќај се додека не доведе друго лице — возач за да го преземе возилото односно додека не ја донесе возачката исправа.

Член 252

За изречените заштитни мерки забрана на управување со возило односно користење на странска возачка дозвола, се води посебна евиденција во органите на управата надлежни за внатрешни работи, а овластените службени лица се грижат овие лица да не управуваат со возило додека им траат заштитните мерки.

б) Контрола на возила

Член 253

Контрола на возилата во сообраќај на пат се врши заради утврдување дали возилото е регистрирано според важечките прописи, дали е извршен технички преглед во пропишаниот рок и дали тоа возило во поглед на техничката исправност, опремата и товарот им одговара на условите пропишани за возилата во сообраќајот на патиштата.

Контролата на возилата се врши визуелно или со користење на контролно-мерни инструменти.

Член 254

Заради утврдување дали возилото е уредно регистрирано, работникот на милицијата бара возачот да му ја покаже сообраќајната дозвола или потврдата за регистрација, ако е потребно да изврши увид врз бројот на моторот и бројот на шасијата на возилото кои податоци работникот на милицијата ги споредува со податоците во сообраќајната дозвола односно потврдата за регистрација.

Член 255

Работникот на милицијата врши контролни прегледи на уредите и опремата на возилото заради утврдување дали возилото во сообраќајот на пат, во поглед на техничката исправност и опремата, одговара на пропишаните услови.

Заради утврдување дали товарот е правилно сместен, дали одговара на пропишаната носивост и димензии, како и тоа дали ги загрозува или ги пречува другите учесници во сообраќајот, работникот на милицијата врши контрола и презема потребни мерки да се отстранат уочените неправилности.

Член 256

Работникот на милицијата е должен при вршењето контрола на исправноста на возилото и на товарот, што помалку ла го задржува возилото и на барање од возачот ла му изладе потврда за времето за кое возилото било задржано, до колку задржувањето траело подолго од 15 минути.

Член 257

Работникот на милицијата ќе го исклучи од сообраќај на пат возилото:

1. ако не е регистрирано според важечките прописи или не е технички прегледано;

2. ако се движи со пробна таблица по пат кој не е наведен во одобрението, превозува патници или ако истекло рокот на важењето на одобрението;

3. ако е означено со странски регистарски табlici на кои броевите и ознаките не се во согласност со меѓународните договори кои СФРЈ ги ратификувала;

4. ако се движи по пат на кој во определено време или трајно е забранет сообраќај на возила од онаа категорија во која возилото спаѓа;

5. ако утврди дека на возилото уредите за сопирање или управување се технички неисправни;

6. ако возилото е толку оштетено во сообраќај на негода што оправдано може да заклучи дека се оштетени склоповите и уредите што се суштествени од гледиштето на безбедноста на сообраќајот како и ако основано се посомнева дека на возилото е неисправен уредот за спојување на влечното и приклучното возило;

7. ако утврди дека товарот на возилото е неправилно сместен односно недоволно обезбеден или се превозува товар чии димензии односно тежина ги пречекоруваат најголемите дозволени димензии односно тежини или осно оптоварување;

8. ако утврди дека возилото со кое се превозуваат опасни материи не им одговара на пропишаните услови или не се преземени пропишаните мерки за превоз на опасни материи и

9. ако се движи во зимски услови без соодветна зимска опрема.

За сите случаи на исклучување на товарни возила или автобуси на организации на здружен труд и други самоуправни организации и органи што вршат јавен превоз или превоз за сопствени потреби, по правило се известуваат истите.

Нема да се исклучи од сообраќај возило од точка 4 на овој член ако може да го напушти патот без поголеми тешкотии во сообраќајот и движењето го продолжи по друг пат.

Член 258

Исклучување на возило од сообраќај се врши на еден од следните начини:

1. со издавање наредба на возачот да го прекине понатамошното движење со возилото или да го отстрани возилото од коловозот додека постојат причините поради кои возилото е исклучено од сообраќај односно до определено време;

2. со издавање наредба на возачот да го одведе возилото со потребни мерки на претпазливост, а по потреба, под надзор на работник на милицијата до најблиското место каде што ќе може да се отстранат неисправностите на истото или на товарот;

3. со издавање наредба на возачот да ги симне регистарските табели односно пробните табели и да ги предаде на работникот на милицијата и

4. со заклучување на возилото.

Член 259

Работникот на милицијата кој го исклучил возилото од сообраќај е должен да преземе соодветни мерки на контрола исклученото возило да не се користи понатаму во сообраќајот додека постојат причините поради кои возилото е исклучено.

Работникот на милицијата од став 1 на овој член од возачот може да побара да биде лично или преку најблиската станица известен за престанок на причините поради кои возилото било исклучено и за тоа да му се поднесат докази.

Член 260

Податоците за извршеното исклучување на возилото од сообраќај, работникот на милицијата ги внесува во извештајот за преземените дејствија, а ако се поднесува барање за поведување на прекршочна постапка односно кривична пријава, во нив се наведуваат тие податоци.

За исклучувањето на возилото и за одземените регистарски табели односно пробни табели, работникот на милицијата му издава потврда на возачот.

Регистарските табели односно пробните табели му се враќаат на возачот кога ќе престанат причините поради кои истите се одземени.

Член 261

Ако возилото што е исклучено од сообраќај остане на пат без потребен надзор, а постои опасност на возилото или товарот да му биде причинета штета, работникот на милицијата презема мерки таквото возило да се отстрани од патот и да се однесе на сигурно место на трошок на сопственикот односно корисникот на возилото.

Одземените регистарски табели се чуваат 7 дена во органот на управата надлежен за внатрешни работи кој ги одзел, а потоа се доставуваат до органот на управата надлежен за внатрешни работи каде возилото се води во евиденција со наведување на причините за одземањето.

Доколку во рок од 60 дена сопственикот односно корисникот на возилото не ги подигне регистарските табели истите комисијата се ништат.

в) Контрола на сообраќајните знаци, на изведувањето на работи на пат и на состојбата на патиштата

Член 262

Работникот на милицијата при вршењето на контрола и регулирање на сообраќајот на патиштата внимава дали на патот постојат сообраќајни знаци потребни за безбедно и непречено одвивање на сооб-

раќајот, дали на патот се поставени сообраќајни знаци што се непотребни, како и дали сообраќајните знаци и нивното поставување е на пропишан начин.

Работникот на милицијата го известува писмено одговорниот работник во органот на управата надлежен за внатрешни работи заради преземање на соодветни мерки во случаите од став 1 на овој член.

Член 263

Кога органот на управата надлежен за внатрешни работи ќе биде известен дека организација на здружен труд или друга самоуправни организација односно заедница ќе изведува на патот работи поради кои може да дојде до пречки во одвивањето на сообраќајот, веднаш се стапува во врска со организацијата на здружен труд или друга самоуправни организација односно заедница, заради поблиско запознавање со природата, обемот на работите што ќе се изведуваат како и начинот и времето во кое ќе се изведуваат, заради издавање на согласност и контрола на изведувањето на работите на патот од аспект на безбедноста на сообраќајот.

Член 264

Кога работниците на милицијата при вршењето на контрола на состојбата на патиштата ќе уочат недостатоци во одржувањето на патиштата кои за учесниците во сообраќајот претставуваат опасност, органот на управата надлежен за внатрешни работи ги известува за тоа по писмен пат организациите на здружен труд или другите самоуправни организации односно заедници кои ги одржуваат патиштата. Во случај на патот да настапи непосредна и ненадејна опасност за учесниците во сообраќајот, органот на управата надлежен за внатрешни работи веднаш ги известува истите со средство за врска или на друг погоден и брз начин.

Како недостатоци на патот во смисла на став 1 на овој член се сметаат:

1. одрони на камења или земја на патот;
2. одронување на насип на патот поради што дошло до осетно стеснување на истиот или намалување на носивоста на патот;
3. ударни дупки и опасни слегнувања односно грбини на патот;
4. непостоење на уреди и опрема на определени места на патот неопходни за безбедноста на сообраќајот (оградени сидови, одбојни огради, светлосни и други ознаки на местата каде се изведуваат работи на патот и објекти — тунели, раскрсници и други прописно бојадисани и означени објекти на патот и покрај него и слично);
5. оштетувања или дотраеност на сообраќајните знаци поставени на патот;
6. неодржување на патот во зимскиот период во состојба која овозможува безбеден сообраќај (лизгав, нерасчистен пат и слично);
7. дотраеност или оштетување на мост што ја намалува безбедноста на сообраќајот;
8. растурено масло, нафта, скршено стакло и слично на коловоз и
9. оставени возила и други предмети на коловоз.

Член 265

За уочените недостатоци на патот во поглед на сообраќајните знаци, изведување на работи на патот и состојбата на патиштата, органот на управата надлежен за внатрешни работи постапува според прописите за безбедност на сообраќајот на патиштата.

2. Користење на возило со право на првенство на минување

Член 266

Службените возила на органите на управата надлежни за внатрешни работи (во натамошниот текст: службени возила) можат да се користат со право

на првенство на минување во однос на другите возила само кога треба итно да се изврши некоја службена задача и истите се опремени со прописани уреди за давање светлосни и звучни знаци.

Одредбите од став 1 на овој член се однесуваат и за противпожарните возила на органите на управата надлежни за внатрешни работи кога истите интервенираат.

Употребата на светлосните и звучните знаци на службените возила се прекинува со престанување на причините од став 1 на овој член.

Светлосни и звучни знаци со кои се бара право на првенство на минување на службеното возило, се даваат истовремено во следните случаи:

1. при излегување за вршење на увид;
2. при излегување за преземање на мерки и дејствија во случај на сообраќајна незгода, елементарни и други непогоди, сторени потешки кривични дела и прекршоци;
3. при непосредно гонење на сторители на кривични дела и прекршоци кои се дале во бегство;
4. при пренесување на повредени лица за укажување на итна медицинска помош и
5. во други случаи кога за тоа е наредено.

3. Придружба на определени возила

Член 267

Заради поголема безбедност на учесниците во сообраќајот и заради спречување на сообраќајни и други незгоди до кои може да дојде во сообраќајот на пат, работниците на милицијата придружуваат:

1. возило со кое се превозува личност на која и е доделена придружба;
2. возило со кое се врши вонреден превоз;
3. возило со кое се превозуваат опасни материји и
4. возила на вооружените сили на СФРЈ.

Придружбата од став 1 на овој член, работниците на милицијата ја вршат со службени возила на органите на управата надлежни за внатрешни работи што имаат уреди за давање светлосни и звучни знаци и со писмена наредба на функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи.

Член 268

Работниците на милицијата додека вршат придружба се должни да ги предупредуваат останатите учесници во сообраќајот на присутноста на возилата од член 267 на овој правилник, како и по потреба, привремено да ги запираат или отстрануваат другите возила од патот, за да се овозможи безбедно минување на возилата под придружба.

Дејствијата од став 1 на овој член, работниците на милицијата ги вршат со непрекинато давање на изолитаните светлосни и звучни знаци со помош на уредите во службените возила со кои вршат придружба.

Возилата со кои се врши придружба се движат на погодно растојание пред и зад возилата што се придружуваат.

Член 269

Работниците на милицијата го придружуваат возилото под придружба со кое се превозува личност од член 267 став 1 точка 1 на овој правилник, кога тоа од органот на управата надлежен за внатрешни работи ќе го побараат надлежни државни органи.

Начинот на придружувањето, органот на управата надлежен за внатрешни работи, го утврдува заедно со државниот орган надлежен за спроведување на програмата на престојот и движењето на личноста на која и е дадена придружба и со органите што се грижат за неговата лична безбедност.

Член 270

Како вонреден превоз се смета превозот на предмети чии димензии или тежини ги надминуваат најголемите дозволени димензии односно тежини за возилата во сообраќајот на патиштата.

Придружба на возило со кое се врши вонреден превоз органот на управата надлежен за внатрешни работи дава ако во дозволата за вонреден превоз е определено да може да се врши превоз само под придружба на работник на милицијата.

Член 271

Кога со возило на пат се превозуваат експлозивни материји, запални течности и гасови или оружје и муниција, општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи, презема потребни мерки превозот нормално да се одвива и со оглед на количината и својствата на опасните материји, димензиите на возилото или теретот, определува придружба на возилото со кое се врши таков превоз во случаите кога е тоа со закон определено или се оцени дека е потребно.

Во случаите од став 1 на овој член општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи го определува патот по кој ќе се движи возилото.

Член 272

Придружбата на превозот на опасните материји од член 271 на овој правилник ја вршат работници на милицијата на општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи на чија територија започнува превозот или работници на милицијата на органот на управата надлежен за внатрешни работи кој за тоа ќе биде одреден.

Придружбата се врши со службени возила на органите на управата надлежни за внатрешни работи.

Член 273

Кога работниците на милицијата на општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи на чија територија започнал превозот, го придружуваат превозот и на територијата на соседниот и на другите органи, тој општински орган на управата надлежен за внатрешни работи за тоа го известува општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи преку чија територија поминува превозот, кој пак им дава помош на работниците на милицијата, ако тоа тие го побараат.

Кога работниците на милицијата на општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи го придружуваат превозот само до територијата на соседниот општински орган на управата надлежен за внатрешни работи, работниците на милицијата на тој орган ја преземаат и ја продолжуваат придружбата, а ако тоа не го направат, придружбата ќе ја продолжат работниците на милицијата кои до тогаш тоа го правеле.

Член 274

Кога придружбата на превозот се продолжува на територијата на друга социјалистичка република или социјалистичка автономна покраина, откако претходно ќе се извести и договори за тоа, придружбата се предава на работниците на милицијата на органот на управата надлежен за внатрешни работи на таа социјалистичка република односно социјалистичка автономна покраина.

Член 275

Функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи или работникот кого тој ќе го овласти, ги запознава работниците на милицијата кои го придружуваат превозот, со видот на товарот, регистарската ознака на возилото кое се придружува, местото каде што почнува и завршува придружбата, во кои насоки може да се движи возилото и местата односно територијата на која возилото не смее да застанува.

Член 276

Општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи преку чија територија се превозуваат експлозивни материји, запални течности или гасови, оружје и муниција или возило со таков терет се задржува на неговата територија, го известува

ва Републичкиот секретаријат за внатрешни работи, за времето и причините на задржувањето, времето на поминување преку територијата на органот, како и за сите останати податоци од интерес за безбедноста.

Член 277

Кога превозот на експлозивни материи, запални течности или гасови или оружје и муниција го врши железницата преку територијата на СФРЈ, овластените службени лица кои вршат контрола на граничниот премин каде што пристигнала композицијата со теретот, во случаите кога е тоа со закон определено или се оцени дека е потребно, веднаш преземаат мерки на обезбедување на теретот за време на нејзиното задржување и за тоа се известуваат Републичкиот секретаријат за внатрешни работи, општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи низ чија територија композицијата поминува, како и општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи на чија територија е крајната станица на композицијата.

Член 278

Работниците на милицијата можат да вршат придружба кога се превезуваат предмети од вредност (пари, благородни метали, предмети од историска вредност и слично). Придружбата ја одобрува и врши органот на управата надлежен за внатрешни работи на чија територија започнува превозот.

Ако превозот од став 1 на овој член се врши на територија на две или повеќе општини или надвор од Републиката, придружбата ја врши органот на управата надлежен за внатрешни работи што го определува Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

Член 279

За извршената придружба, работниците на милицијата поднесуваат писмен извештај.

4. Постапување во случај на сообраќајна незгода

Член 280

Овластеното службено лице без одлагање излегува на местото на сообраќајната незгода, ако во незгодата има загинали или повредени лица или е причинета материјална штета поголема од 50.000 динари или во незгодата учествуваат странски моторни возила односно страни државјани или возила на вооружените сили на СФРЈ.

Во случаите од став 1 на овој член или кога постојат основи за сомневање дека со сообраќајната незгода е извршено кривично дело, овластеното службено лице е должно:

1. да укаже прва помош на повреденото лице и да преземе други мерки неопходни за неговото згрижување;

2. да го обезбеди местото со цел да се спречи настанување на нови сообраќајни незгоди и да го регулира сообраќајот на тоа место;

3. да преземе потребни мерки да се зачува неизменето местото на сообраќајната незгода, трагите што можат да послужат за расветлување на сообраќајната незгода како и доказите во кривичната постапка;

4. да преземе мерки да се пронајде учесникот во сообраќајната незгода до колку истиот побегнал од местото на незгодата;

5. да преземе мерки да не се попречува непотребно одвивањето на сообраќајот;

6. во случај на потешки последици (загинати, повредени или поголеми материјални штети, како и кога се работи за возила со странска регистрација или возила на дипломатски или конзуларни претставништва) веднаш да ја известат службата на дежурство на соодветниот орган на управата надлежен за внатрешни работи и

7. до колку дошло до прекин на сообраќајот заради затрупаност на патот со хаварисани возила, товар или други предмети, да преземе мерки сопственикот односно носителот на правото на користе-

ње на возилото да ги отстрани истите од коловозот, а во рок од 24 часа и од патот, а доколку истиот не е во состојба тоа да го стори, овластеното службено лице ја известува надлежната организација на здружен труд или друга самоуправна организација односно заедница што го одржува патот или Службата за помош и информации на АМСМ заради расчистување на истиот.

Член 281

Ако овластеното службено лице се затекне на местото на сообраќајната незгода во која е направена материјална штета помала од 50.000 динари, овластеното службено лице им овозможува на учесниците во сообраќајната незгода меѓусебно да ги разменат личните податоци што се потребни за остварување на надоместокот на штетата, а ако постои прекршок, за тоа поднесува пријава за прекршок.

Член 282

До колку во сообраќајната незгода има загинали или повредени лица, соодветниот орган на управата надлежен за внатрешни работи ги известува семејствата на настраданите, односно дипломатското или конзуларното претставништво, ако е во прашање странец.

Во поглед на товарот на возилото, органот на управата надлежен за внатрешни работи го известува сопственикот односно носителот на правото на користење на возилото на начин предвиден во став 1 на овој член.

Во случај кога на местото на сообраќајната незгода, не е присутно лицето одговорно да се грижи за оштетеното возило, товарот и другите предмети, овластеното службено лице кое излегло или се затекло на самото место ќе преземе потребни мерки за нивна сигурност.

Член 283

Во случај на сообраќајна незгода во која има загинали или повредени лица или е предизвикана поголема материјална штета, а возачот на возилото на моторен погон или друго превозно средство избегал од местото на сообраќајната незгода, овластеното службено лице може да употреби средства за присилно сопирање на возилото („севичи“), ако тоа не е можно да се стори на друг начин.

При поставување на средства за присилно сопирање на возилото на моторен погон, пред истите се поставува сообраќајниот знак „Стоп-милиција“.

Кај присилното сопирање на возилата на моторен погон треба да се води сметка да не се загрози животот и личната сигурност на другите учесници во сообраќајот.

Член 284

Средствата од член 283 на овој правилник можат да се употребуваат и против сторители на други кривични дела спрема кои може да се употреби огнено оружје кога истите бегаат со возилата.

Член 285

На возачот на моторно возило со странска регистрација оштетено во сообраќајна незгода на територијата на СФРЈ и на возачот на моторно возило кое со видливо оштетување влегува во СФРЈ, овластеното службено лице му издава потврда за оштетувањето на возилото.

За моторно возило со странска регистрација оштетено на територијата на СФРЈ потврда се издава само за оштетувања кои овластеното службено лице непосредно ги утврдило на самото место до колку таква потврда побара сопственикот односно носителот на правото на користење на возилото што се наведува и во потврдата.

За моторно возило со странска регистрација кое со видливо оштетување влегува во СФРЈ потврда издава овластеното службено лице на граничниот премин.

Ако возачот на оштетеното моторно возило при напуштањето на СФРЈ не може да го докаже оштетувањето со потврда, а постои оправдано сомнение дека тоа возило учествувало во сообраќајна незгода која не му е пријавена на органот на управата надлежен за внатрешни работи или го напуштило местото на сообраќајната незгода пред доаѓањето на овластените службени лица, возилото ќе се задржи заради проверка, но не подолго од 12 часа.

Член 286

Во органите на управата надлежни за внатрешни работи се води евиденција за сообраќајните незгоди од потешок вид.

Овластеното службено лице кое ќе биде известено за сообраќајна незгода е должно да состави службена белешка во која ги внесува: презимето, името и адресата на лицето кое го известило за сообраќајната незгода; времето кога известувањето е примено; местото каде се случила сообраќајната незгода и времето; дали има повредени лица и каде се наоѓаат тие; податоци за незгодата што му се познати на лицето кое известило за истата, а кои се од значење за преземање потребни мерки како и други податоци што можат да бидат од интерес за органот на управата надлежен за внатрешни работи.

VI. КОНТРОЛА ПРИ ПРЕМИНУВАЊЕ НА ДРЖАВНАТА ГРАНИЦА И КОНТРОЛА НА ДВИЖЕЊЕ И ПРЕСТОЈ НА ГРАНИЧНИОТ ПОЈАС И ГРАНИЧНИТЕ ПРЕМИНИ

1. Контрола при преминување на државната граница и контрола на граничниот појас

Член 287

Службата за јавна безбедност во вршење на работите на контрола на движењето и преминувањето на државната граница и движењето и престојот во граничниот појас и на граничните премини, презема мерки и соопира известувања и податоци заради спречување на недозволено движење и преминување на државната граница, откривање и спречување на недозволените дејности, како и заради утврдување и решавање на гранични инциденти и други повреди на државната граница.

Член 288

Овластеното службено лице при вршењето на контрола на преминувањето на државната граница ја утврдува исправноста на патните исправи и на идентитетот на лицата кои ја преминуваат државната граница како и други состојби во врска со возачите, возилата и товарот на возилата со кои се преминува државната граница.

Кога овластеното службено лице ќе утврди дека лицето кое преминува преку државната граница има исправна патна исправа и го утврди неговиот идентитет, а не постојат други пречки, преминувањето го заверува на патната исправа со пропишан печат и тоа на државјаните на СФРЈ само при излегувањето од СФРЈ, а на нивно барање и при влегувањето, а на странците при влегувањето во СФРЈ, ако со меѓународен договор не е определено поинаку.

Член 289

Овластените службени лица можат да извршат претрес, преглед на предметите што лицата ги носат и преглед на превозните средства со кои ја преминуваат државната граница. При вршењето на овие работи, овластеното службено лице може да употреби соодветни технички средства.

Контролата при преминување на државната граница со воз може да се врши и во текот на движењето на возот надвор од граничниот премин.

За извршениот преглед на превозното средство, на барање на лицето, овластеното службено лице му издава потврда.

За време на прегледот или претресот од став 1^а на овој член овластените службени лица соработуваат со царинските работници.

Член 290

Овластеното службено лице врши контрола на движењето и задржувањето на граничниот премин и движењето и престојот на лица во граничниот појас со цел да се спречи недозволено преминување на државната граница и прибира известувања и податоци за други дејности што се од интерес за безбедноста, а со кои се запознава органот на управата надлежен за внатрешни работи на чија територија се наоѓа граничниот премин како и Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

При вршењето на контролата овластеното службено лице е должно да провери дали лицето кое се движи и задржува на граничниот премин, движи и престојува во граничниот појас, се придржува на важечките прописи и меѓународните договори што го регулираат режимот на границата.

Во извршување на задачите од став 1 и 2 на овој член овластеното службено лице соработува со граничните воени единици, царинските органи, како и другите органи и организации што вршат работи на граничните премини и во граничниот појас.

Член 291

Против лице кое се движи и задржува на граничен премин односно движи и престојува во граничен појас без пропишана дозвола или не се придржува кон законските прописи и одредбите на меѓународните договори, органот на управата надлежен за внатрешни работи поднесува барање за поведување на прекршочна постапка, а во случај на потреба може да преземе и други мерки пропишани со овој правилник — утврдување на идентитет, задржување, претресување и слично.

Член 292

Овластените службени лица на граничниот премин, во одредени случаи, можат да контактираат со претставници на странски надлежни органи со претходно одобрение на републичкиот секретар за внатрешни работи односно работникот кого тој ќе го овласти, освен во итни случаи кога не е можно да се добие навремено одобрение.

За остварените контакти веднаш се поднесува писмен извештај.

2. Контрола на движењето на граничниот појас на езеро

Член 293

Овластените службени лица имаат право да контролираат пловен објект во граничниот појас на езеро заради спречување на повреда на државната граница, неовластено преминување преку границата, недозволена пловидба и недозволен риболов и подводни активности, како и други недозволените дејствија.

Член 294

Ако постои основ за сомневање дека на пловниот објект или со помош на него, е извршено кривично дело или прекршок, овластените службени лица ќе му дадат на пловниот објект знак да застане.

Знакот за запирање на пловниот објект се дава со најпогодно средство (светлосно или звучно) и од растојание што овозможува да се види односно чуе, а по застанувањето се пристапува кон преглед на исправите на пловниот објект и на лицата во истиот.

Член 295

Ако прегледот на исправите не е доволен за утврдување на определени факти што се во врска со повредата на прописите овластените службени лица ќе извршат преглед или претрес на пловниот објект.

За извршениот преглед или претрес се составува записник кој го потпишуваат овластените службени лица кои го извршиле прегледот или претресот и заповедникот на пловниот објект.

Податоците за извршениот преглед или претрес на пловниот објект се внесуваат во бродскиот дневник на патролниот чамец.

Член 296

Пловен објект може да се гони на езеро само во водите на СФРЈ ако истиот не застане на даден знак, а гонењето се прекинува штом гонетиот пловен објект влезе во водите на странска држава.

Во случаите од став 1 на овој член овластените службени лица ќе испукаат два истрела едно по друго во воздух, заради предупредување, а доколку пловниот објект не застане и тогаш, ќе се испука еден истрел пред клунот на истиот, по можност истрелот да биде светлосен. Ако ниту на тој знак пловниот објект не застане, овластените службени лица од патролниот чамец ќе отворат оган по палубата и ако пловниот објект потоа се обиде да побегне или даде активен отпор, може да се потопи.

Овластените службени лица се должни да преземат потребни мерки за спасување на членовите на посадата и на другите лица од потопениот пловен објект.

Член 297

Ако странски воен брод изврши повреда во граничниот појас на езерото, овластените службени лица од патролниот чамец ќе го предупредат таквиот брод да ги напушти територијалните води на СФРЈ.

За појавата на странски воен брод што врши повреда во граничниот појас на езерото, овластените службени лица веднаш ги известуваат граничните воени единици.

Во случаите од став 1 на овој член овластените службени лица се должни да состават записник.

Член 298

Во вршењето на работите на езерата службата за јавна безбедност соработува со граничните воени единици, капетанијата и другите органи и организации кои вршат работи на инспекција и контрола на езерата.

3. Посебни задачи на овластените службени лица на воздухопловните пристаништа

Член 299

Кога органот на управата надлежен за внатрешни работи биде известен дека воздухоплов во меѓународен сообраќај заради виша сила се спуштил надвор од воздухопловните пристаништа за меѓународен сообраќај, овластеното службено лице во тој орган веднаш го известува функционерот кој раководи со општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи и Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

Овластените службени лица преземаат активност и мерки за да го заштитат животот на патниците и посадата, да се укаже лекарска и друга помош на повредените, да се спречи напуштање на воздухопловот или пристап на неовластени лица во истиот.

Член 300

Кога се работи за грабнување на воздухоплов, кој принудно се спуштил и во кого се наоѓаат лица кои извршиле или се обиделе да го извршат грабнувањето на истиот, овластените службени лица, за тоа најитно го известуваат Републичкиот секретаријат за внатрешни работи и најблискиот општински орган на управата надлежен за внатрешни работи на чија територија се спуштил воздухопловот, кои преземаат неопходни мерки и дејствија со цел да се заштити животот на луѓето и имотот и фатат сторителите на кривичните дела.

Член 301

Заради безбедност на патниците и воздухоплов сообраќај, овластените службени лица можат по своја иницијатива или по барање на превозникот да извршат преглед односно претрес на воздухопловот:

1. пред влегување на патниците во воздухопловот;
2. после влегувањето на патниците во воздухопловот и
3. после излегувањето на патниците од воздухопловот.

Овластените службени лица можат да извршат преглед или претрес на патниците и нивниот багаж пред нивно влегување во воздухопловот, а по исклучок, поради посебни безбедносни причини и после излегувањето на патниците од воздухопловот.

Член 302

Кога патникот пред влегувањето во воздухоплов, пријави на овластеното службено лице дека кај себе има оружје и муниција за кое има уредна исправа, овластеното службено лице ќе го преземе оружјето и муницијата и за истото ќе му издаде потврда. Оружјето и муницијата му се предаваат на заповедникот на воздухопловот заради чување до воздушното пристаниште на кое патникот слегува, а таму истото го презема овластеното службено лице кое му го враќа на патникот врз основа на потврда и со потпис. Еден примерок од потврдата останува кај овластеното службено лице.

Ако овластеното службено лице, за време вршењето на прегледот односно претресот од член 301 на овој правилник пронајде непријавено оружје и муниција на патникот, истото ќе го одземе и против него ќе поднесе пријава за воздухопловен прекршок.

Член 303

При прегледот на лицата не смее да се употребуваат технички средства над лица кои имаат вграден пејс-мејкер. Овие лица се прегледуваат со рачен претрес.

На самите технички средства кои се користат за преглед на лицата на воздухопловните пристаништа на видно место е истакнато известување дека лицата кои имаат вграден пејс-мејкер не смее да се прегледуваат со употреба на истите.

Известувањето од став 2 на овој член напишано е на македонски, српско-хрватски и словенечки јазик како и на англиски, германски, француски и руски. Текстот на известувањето гласи: „Лицата со вграден пејс-мејкер не смеат да се прегледуваат со технички средства“.

Член 304

На воздухопловните пристаништа, каде за преглед на личниот багаж се употребуваат технички средства што континуирано зрачат, на видно место е напишано известување да се извади филмскиот материјал од истиот заради опасност од уништување.

Член 305

Во вршење на работите на службата за јавна безбедност на воздухопловните пристаништа, овластените службени лица соработуваат со царинските органи, Сојузната управа за контрола на летање, организацијата на здружен труд за аеродромски услуги и други органи и организации кои вршат работи на аеродромот.

4. Контрола на пренесување на оружје и муниција преку државната граница

Член 306

Државјаните на СФРЈ и странците можат да ги пренесуваат преку државната граница, само оние видови на оружје и муниција кои според законот можат да ги набавуваат, поседуваат и носат во СФРЈ.

Пренесување на огнено оружје и муниција преку државната граница се смета, во смисла на овој правилник, нивно внесување и изнесување од СФРЈ.

Оружје и муниција можат да се пренесуваат само преку граничните премини за меѓународен сообраќај, ако со меѓународен договор не е поинаку определено.

Член 307

На странец кој поминува низ територијата на СФРЈ и пријави внесување еден пиштол или револвер и највеќе 50 парчиња на соодветна муниција, а нема одобрение од дипломатско-конзуларното претставништво на СФРЈ во странство, овластеното службено лице на граничниот премин му издава одобрение кое содржи: податоци за вид, марка и калибар на оружјето и муницијата. Одобрението се издава на пропишан образец, а во патната исправа се втиснува жиг за внесување на оружјето и бројот на одобрението. За издадените одобренија се води евиденција.

На странец кој доаѓа во СФРЈ заради лов и кој на граничниот премин пријави ловечко оружје и муниција што ги носи со себе, а истото не е впишано во патната исправа, овластеното службено лице на граничниот премин ќе му издаде одобрение за поседување и носење на ловечко оружје и муниција за време на ловот во СФРЈ.

Одредбите на став 2 на овој член се применуваат и на членовите на странски стрелачки организации кои доаѓаат заради учествување на стрелачки натпревари и на подготовки за такви натпревари.

Ако странецот од став 1 на овој член на граничниот премин пријави поголема количина на оружје и муниција од дозволената, овластеното службено лице ќе му соопшти за тоа колку е дозволено да се внесува, а вишокот на оружјето и муницијата да го врати во странство. Ако странецот го одбие тоа, овластеното службено лице привремено ќе го одземе вишокот на оружјето и муницијата.

Член 308

Кога државјанин на СФРЈ и странци кои постојано живеат во СФРЈ или имаат одобрение за привремен престој во СФРЈ подолго од шест месеци, внесуваат оружје и муниција врз основа на одобрение за набавување на истото кое го издал орган на управата надлежен за внатрешни работи, овластеното службено лице на граничниот премин на одобрението втиснува штембил со ознака „искористено“ и за тоа веднаш поднесува извештај.

За внесеното оружје и муниција се известува општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи кој го издал одобрението за набавување на оружје и муниција.

Член 309

Кога странец кој поминува низ територијата на СФРЈ нема одобрение од дипломатско-конзуларно претставништво на СФРЈ во странство за внесување и носење на оружје и муниција, а истото не го пријави на граничниот премин, овластеното службено лице привремено ќе му го одземе оружјето и муницијата и ќе поднесе пријава за прекршок. Органот на управата надлежен за внатрешни работи за тоа ќе го известат надлежниот царински орган.

За привремено одземеното оружје и муниција од став 1 на овој член се издава потврда која содржи: име и презиме и престојувалиште на лицето од кого се одземени, податоци за вид, калибар, фабрички број и година на производство на оружјето и муницијата, како и дата на одземањето.

Член 310

Одредбите од член 306 до член 309 на овој правилник сообразно се применуваат и на внесување односно пренесување преку територијата на СФРЈ на основни делови на оружје (цевка, затворац, уред за окинување).

Член 311

Овластените службени лица на граничните премини должни се да проверат дали организацијата на здружен труд, друга самоуправни организација односно заедница или странски превозник на оружје, муниција или експлозивни предмети имаат одобрение од Сојузниот секретаријат за внатрешни работи. Ако со контролата се утврди дека истите немаат одобрение, се известува Републичкиот секретаријат за внатрешни работи, а превозното средство со теретот ќе се задржи. За задржаниот терет веднаш се известува и превозникот заради негово чување.

Додека превозникот не преземе мерки за чување на задржаниот терет, органот на управата надлежен за внатрешни работи, ќе преземе мерки за чување на истиот на трошок на превозникот.

5. Постапка при преземање и издавање (екстрадиција) на обвинети и осудени лица

Член 312

При вршењето на работите на државната граница овластените службени лица ги преземаат или предаваат обвинетите или осудените лица за кои според Законот за кривична постапка или според меѓународни договори тоа е определено.

Член 313

Овластените службени лица кои вршат контрола на државната граница ги спроведуваат обвинетите или осудените лица до органот на управата надлежен за внатрешни работи на чија територија се наоѓа граничниот премин, ако овластените службени лица на тој или друг орган на управата надлежен за внатрешни работи што за нив е заинтересиран претходно не ги преземе.

При преземањето односно предавањето на обвинетите или осудените лица, овластените службени лица примаат односно доставуваат целосна документација за истите и тоа писмено го потврдуваат.

Член 314

Спроведувањето на обвинетите и осудените лица се врши според одредбите на овој правилник за спроведување на лица.

6. Утврдување на гранични инциденти и други повреди на државната граница

Член 315

Утврдувањето на гранични инциденти и други повреди на државната граница го вршат овластените службени лица во соработка со пограничните воени единици.

Овластените службени лица, за граничниот инцидент или за повредата на државната граница го известуваат дежурниот работник односно функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи на чија територија е извршено дејствието. За граничниот инцидент се известува Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

Член 316

Овластените службени лица, откако ќе дознаат за извршениот граничен инцидент или друга повреда на државната граница, веднаш излегуваат на местото на настанот за да ги проверат податоците и да ја утврдат фактичката состојба. Ако како последица од граничниот инцидент или друга повреда на државната граница настапила смрт или телесна повреда на лице, или е оштетена општествената односно приватната сопственост на граѓаните, овластените службени лица ќе извршат увид и ќе состават записник за увидот.

Член 317

Овластените службени лица се должни да преземат потребни мерки за навремено собирање на потребната документација, проверување на одредени факти за граничниот инцидент или друга повреда

на државната граница, а ако инцидентот е извршен од страна на орган или граѓанин на соседна држава, должни се навремено да го најават инцидентот, на начин како е тоа предвидено со меѓународен договор.

Член 318

Овластените службени лица и овластените службени лица кои вршат работи на контрола на преминувањето на државната граница, заедно со припадниците на граничните воени единици, должни се на граѓаните во пограничните подрачја, државните органи и организациите на здружен труд и други самоуправни организации чија дејност се врши на граница или во пограничните подрачја, да им даваат стручна помош во организирањето на работата, а во рамките на системот на општествената самозаштита, по прашања на безбедноста и самозаштитата на државната граница и во пограничните подрачја.

Помошта од став 1 на овој член се состои во објаснување на пропишаниот начин на регулирање на режимот на границата, граничниот појас и пограничните подрачја, обврските на граѓаните и нивното однесување во граничниот појас, мерките кои можат да се преземат против сторителите на прекршоци, меѓународните односи меѓу СФРЈ и соседните земји, преземање на заеднички акции и мерки за обезбедување на државната граница и слично.

VII. КОНТРОЛА НА ДВИЖЕЊЕ И ПРЕСТОЈ НА СТРАНЦИ

Член 319

Службата за јавна безбедност во вршењето на работите во врска со контролата на движењето и престојот на странци презема мерки заради спречување и откривање на недозволен дејности на странците кои не се придржуваат кон прописите и одлуките на државните органи засновани врз Устав и врз обврските од меѓународните договори.

Овластените службени лица вршат контрола на легалноста на престојот на странците, утврдување на идентитет, важноста на патната исправа и одобрувањето за престој, проверка дали странецот легално влегол во земјата, дали го пријавил престојувалиштето или живеалиштето и прибирање податоци и извештувања за странците кои ги кошат важечките прописи односно се занимаваат со недозволен дејности, заради преземање на пропишани мерки.

Член 320

Овластеното службено лице ќе приведе странец:

1. кој нема важечка странска патна исправа или важечка исправа за странци издадена од надлежниот орган на СФРЈ снабдена со југословенска виза;

2. кој ќе се послужи со лажна или туѓа патна исправа или кој својата исправа ќе ја даде на друг на услуга;

3. против кого е изречена мерка на безбедност протерување или заштитна мерка отстранување од територијата на СФРЈ или на кого му е откажан престој во СФРЈ или кој во СФРЈ престојува без одобрение, а кој во определениот рок не ја напуштил територијата на СФРЈ;

4. кој нема средства за издржување или пак издржувањето во СФРЈ не му е обезбедено на друг начин;

5. кој се занимава со дејности што според важечките прописи се забранети или за кои е потребно одобрение, а тој такво одобрение нема;

6. кој ќе се затече во подрачје во кое движењето, престојот и населувањето на странци е ограничено или забрането;

7. кој врши снимање, фотографирање или скицирање во зоните каде што тоа е забрането или на објекти чие снимање, фотографирање или скицирање е забрането;

8. кој нема доказ дека го пријавил престојувалиштето, промената на адресата на станот, живеалиштето или не го одјавил живеалиштето пред неговото напуштање;

9. чие приведување е посебно наредено и

10. во други случаи предвидени со закон.

Ако против странецот кој е приведен треба да се поведе прекршочна постапка, веднаш ќе се поднесе барање за поведување на прекршочна постапка, а странецот ќе се спроведе до судот за прекршоци.

Член 321

Овластеното службено лице врши увид во книгата на странци што ја водат организациите на здружен труд, другите самоуправни организации и поединци што им даваат услуги на сместување на странци со наплата. Овластеното службено лице проверува и дали истите го пријавиле престојот на странците на органот на управата надлежен за внатрешни работи.

Член 322

Овластеното службено лице може, привремено да одземе странска патна исправа или друга важечка патна исправа врз основа на која странецот престојува во СФРЈ, ако е неопходно да се обезбеди негово присуство во СФРЈ. Одземената исправа овластеното службено лице ќе му ја предаде на органот надлежен за водење на постапката, а на странецот ќе му се издаде потврда за одземање.

Член 323

Ако странецот пријави загубување односно исчезнување на својата патна исправа или друга исправа за идентитетот, службата за јавна безбедност го утврдува идентитетот на странецот и околностите под кои исправата е исчезната.

Утврдувањето на идентитетот на странецот се врши по правило, со увид во другите лични исправи кои имаат фотографија, а со кои располага странецот.

За утврдување на идентитетот и за околностите под кои исправата исчезнала се составува службена белешка.

На странецот му се издава потврда за пријавување на загубена или исчезната патна исправа или друга исправа за идентитетот.

Член 324

Службата за јавна безбедност врши присилно спроведување на странец до државна граница, до странско дипломатско или конзуларно претставништво на државата чиј државјанин е или до прифатилиште за странци.

VIII. ВРШЕЊЕ НА РАБОТИТЕ НА ЗАШТИТАТА ОД ПОЖАРИ И ЕКСПЛОЗИИ

Член 325

Овластените службени лица како и работниците на противпожарните единици во органите на управата надлежни за внатрешни работи во вршењето на работите на заштита од пожари и експлозии, преземаат мерки и дејствија заради заштита на животот на луѓето и имотот загрозени од пожари и експлозии.

Член 326

Овластените службени лица и работниците на противпожарните единици се должни по дознавањето за настанатиот пожар односно експлозија веднаш да ги преземат следните мерки и дејствија:

1. спасување на повредените и загрозените лица од пожарот односно експлозијата;

2. локализирање и гаснење на пожарот како и отстранување на последиците од истиот;

3. обезбедување на местото на пожарот односно експлозијата и

4. употреба на соодветна техничка опрема и средства за гаснење на пожарот односно отстранување на последиците од експлозијата.

Работите на заштита од пожари и експлозии, работниците на противпожарните единици ги вршат на пропишан начин.

Член 327

Инспекцискиот надзор над спроведувањето на прописите во областа на заштитата од пожар го вршат инспектори за заштита од пожар.

Член 328

За констатираните недостатоци од извршениот инспекциски надзор, инспекторот за заштита од пожар составува записник, а по потреба донесува наредба (решение), поднесува прекршочна пријава како и изрекува мандатни казни.

Ако организацијата на здружен труд или друга самоуправни организација односно заедница, државен орган и граѓанин, не ги спроведе пропишаните мерки за заштита од пожар, органот на управата надлежен за внатрешни работи може со решение да наложи извршување на тие мерки и во истото да определи рок за нивно извршување како и да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка.

При вршењето на инспекцискиот преглед, ако инспекторот за заштита од пожар утврди дека во употреба се наоѓаат уреди, техничка опрема и средства за гаснење на пожар што не одговараат на утврдените југословенски стандарди или за нив не е издаден атест од соодветна организација на здружен труд, органот на управата надлежен за внатрешни работи ќе нареди да се запре нивната натамошна употреба во организациите на здружен труд и другите самоуправни организации и заедници и државните органи.

IX. УКАЖУВАЊЕ НЕОПХОДНА ПОМОШ ЗА ОТСТРАНУВАЊЕ НА ПОСЛЕДИЦИТЕ ВО СЛУЧАЈ НА ЕЛЕМЕНТАРНИ И ДРУГИ НЕПОГОДИ

Член 329

Службата за јавна безбедност укажува неопходна помош и презема мерки за отстранување и ублажување на настанатите последици од елементарни и други непогоди кои го загрозуваат животот и здравјето на луѓето, или имотот во поголем обем.

Службата за јавна безбедност со укажување на неопходна помош учествува во:

1. спасување на загрозени лица и имот и обезбедување на поважни објекти;
2. пронаоѓање на исчезнати лица или идентификување на настрадани и
3. давање помош на надлежните органи во спроведувањето на мобилизацијата на граѓаните и превозните средства заради отстранување на настанатите штети и евакуација на населението од загрозениот подрачја.

Покрај работите од став 2 на овој член службата за јавна безбедност е должна:

1. во случај на опасност од елементарни и други непогоди или појава на истите, веднаш да достави податоци за тоа до општинските служби за набљудување и известување и да го известат населението преку средствата за јавно информирање, доколку тоа не се во можност да го стопат општинските служби за набљудување и известување и надлежниот орган кој раковоли со заштитата и

2. веднаш по дознавањето за опасноста од елементарни и други непогоди да ги известат организациите на здружен труд и другите самоуправни организации и заедници и органите на општествено-политичките заедници на подрачјето што е загрозено, или што може да биде загрозено од таа непогода, и во врска со тоа да даде знак за тревожење.

Член 330

Ако со оглед на климатските, атмосферските и други услови во одредени краишта, може оправдано да се очекуваат соодветни елементарни и други непогоди, службата за јавна безбедност е ползна да преземе превентивни мерки со кои се спречуваат или

ублажуваат непогодите, а особено да стави во приправност определен број свои работници, технички средства, да изврши навремено информирање, воведување на дежурства и други мерки за откривање и спречување на последиците.

Службата за јавна безбедност соработува со штабовите за цивилна заштита во отстранување на опасностите од елементарни и други непогоди и во отстранување на последиците од истите.

X. ДРУГИ РАБОТИ ШТО ГИ ВРШИ СЛУЖБАТА ЗА ЈАВНА БЕЗБЕДНОСТ

1. Контрола на пријавувањето на живеалиштето и престојувалиштето на граѓаните

Член 331

Овластеното службено лице е должно да врши контрола врз примената на прописите за пријавување и одјавување на живеалиштето односно престојувалиштето на граѓаните и пријавувањето на промената на адресата на станот заради поуспешно откривање и фаќање на сторителите на кривични дела и прекршоци и утврдување на нивното живеалиште, престојувалиште и адресата на станот.

Член 332

Службата за јавна безбедност ја користи евиденцијата на живеалиштата и престојувалиштата на граѓаните за:

1. утврдување на идентитетот на лица;
2. пронаоѓање на лица по кои се трага;
3. утврдување кои лица не го пријавиле живеалиштето односно престојувалиштето и промената на адресата на станот, како и кои лица биле должни да го пријават живеалиштето односно престојувалиштето на други лица и
4. утврдување на живеалиштето односно престојувалиштето на определени лица кога е тоа потребно за вршење на други работи.

Член 333

Овластените службени лица вршат увид во книгата на гости што ја волат организациите на здружен труд што се занимаваат со угостителска дејност и граѓаните што даваат услуги за сместување заради контрола дали истата се воли точно и уредно.

Член 334

При контролата на пријавувањето на живеалиштето и престојувалиштето на граѓаните, како и промената на адресата на станот, овластеното службено лице може да врши легитимирање и да презема други мерки и дејствија неопходни за утврдување на потребни факти.

Член 335

Ако при вршењето на работите на службата за јавна безбедност, овластеното службено лице утврди повреда на прописите за пријавување на живеалиштето, престојувалиштето односно промената на адресата на станот, се поднесува барање за поведување на прекршочна постапка.

2. Контрола на забрана на јавно истапување

Член 336

Мерката на безбедност забрана на јавно истапување ја извршува службата за јавна безбедност на органот на управата надлежен за внатрешни работи на чија територија има живеалиште односно престојувалиште лицето спрема кое оваа мерка е изречена.

Службата за јавна безбедност води евиденција на своето подрачје за лицата спрема кои е изречена мерката на безбедност забрана на јавно истапување.

Ако лицето спрема кое е изречена мерката на безбедност забрана на јавно истапување го промени живеалиштето, односно престојувалиштето, органот

на управата надлежен за внатрешни работи од став 1 на овој член веднаш ќе го извести за тоа органот на управата надлежен за внатрешни работи на општината на чија територија се преселило тоа лице.

Член 337

Ако службата за јавна безбедност дознае за намерата на лице спрема кое е изречена мерката на безбедност забрана на јавно истапување дека јавно ќе истапи, ќе преземе потребни мерки да го спречи во тоа.

Ако лицето спрема кое е изречена мерката на безбедност забрана на јавно истапување има намера јавно да истапи надвор од своето живеалиште односно престојувалиште, службата за јавна безбедност на органот на управата надлежен за внатрешни работи на општината на чија територија е живеалиштето односно престојувалиштето на тоа лице ја известува службата за јавна безбедност на органот на управата надлежен за внатрешни работи на општината на чија територија лицето има намера јавно да истапи и истиот презема потребни мерки да го спречи во тоа.

3. Општествени организации и здруженија на граѓани

Член 338

Органот на управата надлежен за внатрешни работи врши надзор над законитоста на работата на општествените организации и здруженијата на граѓани и го спречува вршењето на недозволените активности на истите.

Ако органот на управата надлежен за внатрешни работи утврди дека општествената организација или здружението на граѓани врши недозволените активности, веднаш ќе го извести за тоа органот на управата надлежен за внатрешни работи кај кого организацијата односно здружението е запишано во регистарот.

4. Одземање на патни исправи

Член 339

Во вршењето на работите на јавната безбедност, овластените службени лица можат да одземат патни исправи на граѓани во следните случаи:

1. кога тоа го бара надлежниот суд или јавниот обвинител во согласност со одредбите на Законот за кривичната постапка;

2. кога е изречена казна затвор над три месеци, без оглед дали пресудата станала правосилна, додека не ја издржи казната;

3. кога тоа писмено го бара заинтересирано лице, неговиот старател или надлежниот орган за старателство — ако спрема тоа лице или спрема други лица во СФРЈ не ја намирал својата втасана имотно-правна обврска од брачен однос или односот родители и деца;

4. кога тоа писмено го бара надлежниот орган на општествено-политичка заедница, организација на здружен труд односно друга самоуправни организација или заедница — ако на друг начин не би можела да се изврши негова втасана обврска за која постои извршна исправа;

5. кога лицето со својата активност за време на престојот во странство им нанело штета на меѓународните или други интереси на СФРЈ и

6. ако тоа го бара заштитата на јавниот поредок или интересите на одбраната на земјата.

Член 340

Решение за одземање на патната исправа донесува органот на управата надлежен за внатрешни работи кој ја издал, или органот надлежен по местото на живеалиште или престојувалиште на лицето од кого се одзема патната исправа.

Во итни случаи, по барање на органот на управата надлежен за внатрешни работи од став 1 на овој член, патната исправа може да ја одземе и органот на чија територија лицето престојува или органот на управата надлежен за внатрешни работи надлежен за контрола на преминување на државната граница.

Одземената патна исправа, овластеното службено лице веднаш ја доставува на општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи надлежен по местото на престојувалиштето на лицето и ги наведува причините за одземањето на патната исправа.

Член 341

Ако лицето одбие да ја предаде патната исправа, а постои основано сомнение дека ќе го осуети извршувањето на решението, патната исправа ќе се одземе присилно.

За одземената патна исправа се издава потврда.

Ако патната исправа не може да се одземе по присилен пат истата ќе се огласи како неважечка.

Член 342

Странска патна исправа одземена од лице за кое ќе се утврди дека е југословенски државјанин, се доставува до Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

5. Држење и носење на оружје

Член 343

На лицето кос употребува оружје на јавни места или на места на кои може да го загрози животот на луѓето, или кое со оружјето ќе стори прекршок против јавниот ред и мир односно ќе изврши кривично дело, овластеното службено лице на самото место ќе му го одземе оружјето, муницијата и дозволата за оружје.

Овластеното службено лице ќе го одземе оружјето и муницијата чие набавување, поседување и носење е забрането со закон како и оружјето и муницијата за кое имателот нема дозвола за оружје.

Член 344

Против лицето на кое оружјето и муницијата му се одземени поради кршење на важечките прописи за оружје, органот на управата надлежен за внатрешни работи поднесува барање за поведување на прекршочна постапка и со истото бара изрекување на заштитна мерка одземање на оружјето и муницијата и одземање на дозволата ако со закон е предвидена таа мерка.

Со одземеното оружје и муниција се постапува според одредбите на овој правилник за привремено одземените предмети.

За одземеното оружје и муниција се издава потврда која содржи: презиме и име на лицето, назив и седиште на организацијата на здружен труд или друго правно лице од кое оружјето или муницијата се одземени, податоци за видот на оружјето и муницијата, калибарот, фабричкиот број, годината на производство и датумот на одземање.

Член 345

Органот на управата надлежен за внатрешни работи врши надзор над чувањето, сместувањето, користењето и продавањето на оружјето и муницијата во органите и организациите на здружен труд како и над водењето на пропишаните евиденции.

Ако при вршењето на надзорот од став 1 на овој член се утврди дека е извршен прекршок, органот на управата надлежен за внатрешни работи ќе поднесе против сторителот барање за поведување на прекршочна постапка.

Член 346

Ако граѓанин кој има дозвола за оружје или има пријавено старо оружје го промени живеалиштето, органот на управата надлежен за внатрешни работи на општината на чија територија граѓанинот

имал живеалиште, го известува за тоа органот на управата надлежен за внатрешни работи на општината на чија територија граѓанинот има ново живеалиште.

6. Внесување и растурање на печатени работи

Член 347

Органот на управата надлежен за внатрешни работи врши контрола на внесувањето и растурањето во СФРЈ на печатени работи, заради спречување на внесување и растурање на печатени работи што се забранети.

При одземањето на странски печатени работи чие внесување и растурање во Југославија е забрането, овластеното службено лице ќе бара од сопственикот односно држателот на тие работи да му ги предаде сите примероци.

На начинот од став 2 на овој член ќе постапат овластените службени лица и кога е во прашање забрана на растурање на домашни печатени работи.

За одземените печатени работи се издава потврда, во која се внесуваат следните податоци: назив на одземената печатена работа, количина, место и датум на одземањето и потпис на овластеното службено лице што го извршило одземањето.

Член 348

Кога надлежниот јавен обвинител ќе донесе решение за привремена забрана на растурање на печатени работи, органот на управата надлежен за внатрешни работи на чија територија е печатена истата односно е растурена, привремено ги одзема или запечатува печатените работи или го одзема печатарскиот слог, матриците и другите слични средства за умножување.

Овластеното службено лице кое постапува по решението на надлежниот јавен обвинител од став 1 на овој член, може да изврши претресување на деловните простории, уредништвото, администрацијата, печатницата, магацинот, продавницата и слично и на станбените простории на авторот, одговорниот уредник, издавачот и печатаот, а по потреба и личен претрес на истите ако постои основано сомневање дека во тие простории, односно кај тие лица се наоѓаат печатените работи чие растурање е забрането.

Член 349

Ако овластеното службено лице при вршење на контролата утврди дека странскиот печат не се внесува и растура преку организациите на здружен труд кои за тоа имаат дозвола, ќе побара од сопственикот да ги предаде сите примероци на печатени работи. На ист начин ќе се постапи со странскиот печат кој на поединци или на организации на здружен труд им стигнува по пошта во поголем број примероци од колку што тоа го бара нормалната потреба од таков печат.

Член 350

Против поединци или организации на здружен труд или други правни лица и одговорните лица во истите, за кои при контролата ќе се утврди дека неовластено се занимаваат со внесување и растурање на странски печат, органот на управата надлежен за внатрешни работи ќе поднесе барање за поветување на прекршочна постапка.

За одземените печатени работи чие одземање е конечно, се известува Републичкиот секретаријат за внатрешни работи.

7. Постапување со најдени предмети

Член 351

Општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи ги прима најдените предмети кои граѓаните ги пронаоѓаат и ги предаваат во неговите простории и надвор од нив, а овластените службени лица на наоѓачот му издаваат потврда за прием на

најдениот предмет која содржи: лични податоци за лицето кое го предало предметот, дата на предавањето, попис и опис на предметот и потпис на лицето кое го примило. Копие од потврдата се чува во евиденцијата на општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи.

Во записникот за прием на најдениот предмет се внесува: место и време на наоѓањето, детален опис на предметот, презиме и име и точна адреса на наоѓачот, како и неговото евентуално барање на награда.

По приемот на најдениот предмет, овластеното службено лице веднаш ги презема сите потребни мерки за да се сочува предметот и пронајде лицето на кого му припаѓа предметот.

Најдениот предмет по извршената проверка во евиденцијата на украдените предмети, овластеното службено лице го предава на одговорниот работник за тоа во општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи, со писмена потврда.

Ако најдениот предмет е предмет на кривично дело или прекршок кој според закон треба да се одземе, или истиот може да послужи како доказ во кривичната постапка, со него ќе се постапи според одредбите за привремено одземање на предмети.

Доколку се јави сопственикот на предметот, општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи му го предава предметот откако лицето ќе се потпише дека истиот го примил.

XI. ДАВАЊЕ СТРУЧНА ПОМОШ ВО ОСТВАРУВАЊЕТО НА ОПШТЕСТВЕНАТА САМОЗАШТИТА

Член 352

Во остварувањето на задачите на општествената самозаштита органите на управата надлежни за внатрешни работи во рамките на својот делокруг на работа и надлежност, им укажуваат стручна помош на работните луѓе и граѓаните, организациите на здружен труд, месните заедници и други самоуправни организации и заедници, општествено-политичките организации, општествените организации, здруженијата на граѓаните, како и на органите на управата и другите државни органи во организирањето, примената и преземањето на одредени мерки и активности на општествената самозаштита.

Член 353

Во остварувањето на општествената самозаштита службата за јавна безбедност ги врши следните работи:

1. им укажува стручна и друга помош на граѓаните, месните заедници, организациите на здружен труд и други самоуправни организации и заедници кога истите ќе побараат помош со цел за непосредна заштита;

2. врши воспитно-образовна, културна, информативна и воспитно-пропагандна дејност преку остварување на соработка со организациите на здружениот труд и со општинските области, со цел за развивање на свеста на граѓаните и поттикнување и ангажирање на општествените субјекти во спречување на општествено-штетни појави и внесувања;

3. ја следи состојбата и проблемите во остварувањето на општествената самозаштита, за што се известува собранието на соодветната општествено-политичка заедница и неговиот извршен орган како и одредени општествено-политички организации, а ги известува самоуправниите органи во организациите на здружен труд и органите на месните заедници за спроведување на прописите и за проблемите во областа на општествената самозаштита кои се однесуваат на нив;

4. соработува со месните заедници, организациите на здружен труд и други самоуправни организации и заедници како и државни органи во преземањето на потребните превентивни мерки и

5. соработува со научните организации кои вршат истражување во областа на општествената самозаштита и им дава потребни податоци во согласност со пропишаните мерки за нивна заштита.

Во остварувањето на безбедносните задачи, овластените службени лица можат да побараат помош од работните луѓе и граѓаните, организациите на здружен труд, месните заедници и другите самоуправни организации и заедници, општествено-политичките организации, општествените организации, здруженијата на граѓаните како и органите на управата и другите државни органи.

Член 354

Овластените службени лица им укажуваат стручна помош на организациите на здружен труд и другите самоуправни организации и заедници во организирањето на службата за обезбедување, вршат надзор над применувањето на прописите за начинот на вршење на таа служба, ја проверуваат способноста на работниците на службата во ракувањето со оружје, како и им даваат помош во организирањето на техничкото и противпожарното обезбедување на објектите и другиот имот, заштитата на службената и други тајни, прием и движење на странците и другите лица во организациите на здружен труд, други самоуправни организации и заедници, мерките и начинот на постапување во вонредни околности, а по потреба и во прашањата на внатрешната контрола.

Член 355

Кога овластените службени лица при вршењето на работите на општествената самозаштита од член 354 на овој правилник утврдат дека истите не се вршат или се вршат неправилно, за тоа изготвуваат записник односно извештај.

Во случаите од став 1 на овој член органот на управата надлежен за внатрешни работи писмено ја известува организацијата на здружен труд или друга самоуправни организација односно заедница, или донесува решение за отстранување на утврдените недостатоци, односно поднесува барање за поведување на прекршочна постапка или пријава за стопански престап.

XII. ПОДНЕСУВАЊЕ НА КРИВИЧНА ПРИЈАВА, ПРИЈАВА ЗА СТОПАНСКИ ПРЕСТАП, ПРЕКРШОЧНА ПРИЈАВА И БАРАЊЕ ЗА ПОВЕДУВАЊЕ НА ПРЕКРШОЧНА ПОСТАПКА

1. Примање и постапување по кривична пријава

Член 356

Овластените службени лица на службата за јавна безбедност примаат кривични пријави што им се поднесени и веднаш ги доставуваат до надлежниот јавен обвинител. Ако е потребно без одлагање да се излезе на местото на настанот или да се преземат други итни мерки, кривичната пријава ќе се достави на јавниот обвинител непосредно по преземањето на тие мерки.

Како кривична пријава се смета секое известување дадено во писмена форма или со усна изјава со цел да се:

1. укаже на постоење на кривично дело за кое се гони по службена должност или по приватна тужба и
2. поведе кривично гонење без оглед на останатата содржина на поднесокот или изјавата.

Не се смета како кривична пријава поднесокот односно изјавата што на службата за јавна безбедност и е поднесен по повод кривично дело за кое се гони по приватна тужба, ако не е поднесена од приватниот тужител, оштетениот и оштетениот како тужител, нивните законски застапници, полномошници или лицата кои по смртта на приватниот тужител можат да поднесат тужба (брачен другар, деца, родители, браќа и сестри), како ни анонимниот поднесок. За ваквиот поднесок ќе се известат подносителот со поука за начинот на постапувањето.

Член 357

Усната кривична пријава поднесена во службените простории на органот на управата надлежен за внатрешни работи се прима на записник.

Овластеното службено лице, ако е тоа можно, ќе состави записник за прием на усна кривична пријава поднесена и надвор од службените простории.

За усната кривична пријава се составува службена белешка и кога истата е соопштена по телефон.

Член 358

Во записникот односно во службената белешка од член 357 на овој правилник се внесуваат следните податоци:

1. назив на органот на управата надлежен за внатрешни работи кој ја примил пријавата, име и презиме на овластеното службено лице и записничарот, време и место на примање на пријавата;

2. лични податоци за подносителот на кривичната пријава;

3. опис на настанот — како, кога и каде дознал за настанот односно за трагите на кривичното дело; што забележал односно какви траги нашол; од кои факти заклучува дека е извршено кривично дело; време на извршување на кривичното дело — дата, ден во неделата и час; место на извршување — улица, куќен број и поблиска ознака на местото; целосен опис на начинот на извршувањето на кривичното дело и средствата употребени при извршувањето на кривичното дело;

4. попис и опис на украдените предмети — поединечно и детално и приближна висина на штетата;

5. дали подносителот на кривичната пријава се сомнева дека некое лице е сторител на кривичното дело или соучесник во извршувањето на делото, а особено дали тоа со сигурност го тврди и врз основа на што, или тоа само му се чини за веројатно, лични податоци, личен опис и други податоци за лицето за кое подносителот на кривичната пријава се сомнева дека е сторител или соучесник, податоци за кругот на лицата во кој се движи тоа лице;

6. докази со кои се потврдува изјавата на подносителот на кривичната пријава — кај материјалните докази се наведуваат предметите, трагите и другите докази, а за сведоците — нивните лични податоци и

7. констатација дека лицето е предупредено за последиците од лажно пријавување.

Подносителот на кривичната пријава што е оштетен со кривичното дело, ќе се поучи за имотно-правното барање, а изјавата за тоа ќе се внесе во записник односно во службена белешка. Во имотно-правното барање треба да се наведе дали истото се однесува на надомест на штета и во кој износ или на враќање предмети и на кои, или на поништување на определена правна работа.

Член 359

Ако од примената кривична пријава и од известувањето за настанот се оцени дека уште не постојат основи за сомневање дека е извршено кривично дело, овластеното службено лице ќе преземе мерки за разјаснување на фактичката состојба и при тоа водејќи сметка да не наштети на честа и угледот на лицето за кое се собираат известувања. Во таков случај овластеното службено лице не смее со никога да постапува како со сторител на кривично дело и може да ги применува само оние мерки на присилба за чија примена се стекнати пропишаните услови.

Член 360

Кога сторителот на кривичното дело е непознат, на барање на јавниот обвинител органот на управата надлежен за внатрешни работи презема одделни истражни дејствија ако со оглед на околностите на случајот, би било целесообразно и пред поведувањето на истрагата да се преземат такви дејствија.

За преземеното истражно дејствие, овластеното службено лице составува записник и истиот се доставува до јавниот обвинител.

2. Поднесување кривична пријава и посебен извештај

Член 361

Кога врз основа на собрани известувања и преземени други мерки и дејствија се утврди дека постојат основи за сомневање дека е извршено кривич-

но дело за кое се гони по службена должност, органот на управата надлежен за внатрешни работи составува кривична пријава која веднаш ја доставува до надлежниот јавен обвинител.

Член 362

Кривична пријава се поднесува против познат или непознат сторител на кривично дело, со тоа што кривичната пријава против непознат сторител се поднесува ако не постојат основи за сомневање кој е сторителот.

Кривичната пријава содржи битни податоци за настанот, докази за кривичното дело и сторителот, преземените мерки и дејствија, како и мерките и дејствијата што ќе се преземат.

Кривичната пријава што ја поднесува органот на управата надлежен за внатрешни работи ги содржи следните податоци:

1. кој и кога го соопштил настанот, освен податокот за изворот на информацијата ако соопштувањето на тој податок би било штетно по интерес на поединец, организација на здружен труд или друга самоуправни организација односно заедница или државен орган;

2. дали, откако се дошло до почетни сознанија, е извршено непосредно излегување на местото на извршување на кривичното дело, кога и кој го извршил излегувањето;

3. кои мерки и дејствија се преземени на местото на извршување на кривичното дело, а посебно;

а) дали се добиени известувања, од граѓани со назначување на лични податоци на граѓаните кои ги дале и кратка содржина на известувањето; дали граѓанинот за кого е веројатно дека знае важни факти одбил да даде известување;

б) дали е извршено привремено одземање на предмети, број на издадената потврда и каде се наоѓаат тие предмети, со образложение во што се состоела опасноста од одлагање поради кое привременото одземање на предметите е извршено без наредба;

в) дали е извршено претресување на стан, други простории или лица, со наведување на причините заради кои претресувањето требало да се изврши без наредба и какви резултати се постигнати со претресувањето;

г) дали увидот или вештачењето го извршил истражен судија или овластено службено лице со наведување на причините поради кои овие дејствија ги извршило овластеното службено лице;

д) дали одделни лица од местото на извршувањето на кривичното дело се упатени до истражниот судија заради сослушување или се задржани до неговото доаѓање;

е) дали на местото на извршувањето на кривичното дело се преземени други мерки, со која цел и со каков резултат.

4. кои мерки и дејствија се преземени надвор од постапувањето на местото на извршување на кривичното дело, а посебно мерките и дејствијата од одредбите под а) до в) на точката 3 на овој член;

5. врз основа на кои факти се заклучува дека постојат основи за сомневање дека е извршено кривично дело, фактичкиот опис на кривичното дело за кое се сомнева дека е извршено, а посебно:

а) дали е спорен обемот на криминалната дејност — дали постои веројатност дека сторителот на пријавеното кривично дело извршил и други кривични дела или имал соучесник;

б) дали е спорно постоењето на кривичното дело заради на малена доказна вредност на изворот на сознанието — не е сигурно дали е вистинито сето она што е познато за случајот поради спорност и недостатоци на одлучувачките факти (за случајот не се знае толку за да може постоењето на кривичното дело да се смета за неспорно) или поради спорноста на правната квалификација на фактите (постоење на кривичното дело зависи од правната оценка на случајот, бидејќи во делото се стекнуваат обележја на кривично дело и прекршок);

6. лични податоци за лицето за кое основано се сомнева дека е сторител на кривичното дело со причините врз кои се заснова сомневањето и

7. кои исправи — потврда за привремено одземање на предметите, потврда за влегување во стан и во други простории, записник за претресување, записник за увид и друго се прилагаат кон кривичната пријава.

На почетокот на кривичната пријава против познат сторител ќе се наведат следните податоци ако на органот на управата надлежен за внатрешни работи му се познати: име и презиме на сторителот, негов прекар, име и презиме на родителите, место на раѓање, живеалиште и адреса на станот, ден, месец и година на раѓањето, народност, државјанство, занимање, семејна состојба, дали е писмен, какво образование има, дали, кога и зошто е осудуван и ако е малолетен кој му е законски застапник. Во кривичната пријава ќе се назначи и дали пријавениот се наоѓа на слобода, во притвор што го определил органот на управата надлежен за внатрешни работи или е спроведен до истражниот судија и кога е сторено тоа.

Кривичната пријава ја потпишува функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи или работникот кого тој ќе го овласти.

Член 363

Со кривичната пријава се доставуваат и предмети, скици, фотографии, прибавени извештаи, списи за преземените мерки и дејствија, службени белешки, изјави, други материјали кои можат да бидат корисни за успешно водење на кривичната постапка како и податоци за тоа каде се одземените средства и предметите, кога истите се депонирани или оставени на чување во органот на управата надлежен за внатрешни работи или друго место.

Ако органот на управата надлежен за внатрешни работи по поднесувањето на кривичната пријава дојде до нови факти, докази или траги на кривичното дело, должен е да ги собери потребните известувања и извештајот за тоа како дополнење на кривичната пријава до ја достави до јавниот обвинител.

Ако пријавениот е лишен од слобода и спроведен до истражниот судија, по еден примерок од пријавата и од прилозите му се доставуваат и на истражниот судија.

Органот на управата надлежен за внатрешни работи прибавува и приложува со кривичната пријава и извод од казнената евиденција за сите казни, мерки на безбедност и заштитни мерки изречени за кривични дела или прекршоци на лицето против кое се поднесува пријавата.

При доставувањето на кривичната пријава органот на управата надлежен за внатрешни работи ќе го извести јавниот обвинител дали ќе работи и по натаму и во кој правец.

Член 364

Ако постојат причини да се продолжи со собирање на податоци за настанот или лицето, органот на управата надлежен за внатрешни работи, и ако не поднел кривична пријава, должен е и натаму да работи на разјаснување на настанот.

Член 365

По барање на јавниот обвинител овластените службени лица во органот на управата надлежен за внатрешни работи собираат потребни известувања и преземаат други мерки заради откривање на кривичното дело и на сторителот, ако од самата кривична пријава не може да се оцени дали се веројатни наводите во истата, или ако податоците од кривичната пријава не даваат доволно основ да може да се одлучи дали ќе се бара спроведување истрага или ако до јавниот обвинител само допрел глас дека е извршено кривично дело, а особено ако извршителот е непознат.

За мерките што се преземени, органот на управата надлежен за внатрешни работи, го известува јавниот обвинител.

3. Поднесување на пријава за стопански престап**Член 366**

Ако овластеното службено лице вршејќи работи од надлежност на органот на управата надлежен за внатрешни работи дознае или е известно дека е извршен стопански престап, органот на управата надлежен за внатрешни работи ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител. Во пријавата се наведуваат сите податоци за стопанскиот престап и за сторителот како и доказите што се познати.

Овластеното службено лице презема мерки да се обезбедат исправите, деловните книги, другите списи и трагите на стопанскиот престап, предметите врз кои или со помош на кои е сторен стопански престап и други докази.

Член 367

Ако граѓанин, организација на здружен труд или друга самоуправна организација и заедница му поднесат на органот на управата надлежен за внатрешни работи пријава за стопански престап, пријавата без одлагање ќе биде доставена до надлежниот јавен обвинител.

4. Поднесување на прекршочна пријава и барање за поведување на прекршочна постапка**Член 368**

За прекршоците предвидени со закон или прописи донесени врз основа на закон кои ги спроведуваат органите на управата надлежни за внатрешни работи, овластените службени лица поднесуваат извештај за прекршок (прекршочна пријава).

Овластените службени лица поднесуваат прекршочна пријава по правило во рок од 24 часа до органот на управата надлежен за внатрешни работи и тоа врз основа на непосредно забележување или врз основа на известувања на граѓани, органи и организации.

Член 369

Прекршочната пријава содржи: податоци за сторителот на прекршокот, време и место на извршување на прекршокот, опис на истиот, податоци за доказите, дата и место на поднесување на пријавата и потпис на овластеното службено лице.

Ако прекршочната пријава се поднесува против правно лице или против одговорно лице во правно лице освен личните податоци, пријавата содржи назив и седиште на правното лице и назив на работите односно работните задачи на одговорното лице.

Заедно со прекршочната пријава се прилагаат одземените предмети кои биле употребени за извршување на прекршокот или настанале со неговото извршување или наместо одземените предмети заедно може да се приложи само потврдата за нивно одземање, а во пријавата се назначува каде истите се наоѓаат.

Предметите од став 3 на овој член треба да се опишат.

Ако лицето против кое се поднесува прекршочна пријава било задржано, заедно со истата се доставува и службена белешка за задржувањето.

Член 370

Кога органот на управата надлежен за внатрешни работи врз основа на прекршочната пријава утврди дека постојат услови за поведување на прекршочна постапка, поднесува барање за поведување на прекршочна постапка до надлежниот суд за прекршоци по правило во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на прекршочната пријава.

Член 371

Барањето за поведување на прекршочна постапка се поднесува писмено и содржи:

1. основни податоци за обвинетиот (име и презиме, прекарот ако го има, место и дата на раѓање, место на живеење, улица и број, државјанство и занимање), односно назив и седиште на правното лице, а за одговорното лице во правното лице и функцијата што ја врши;

2. фактички опис на прекршокот од кој произлегуваат правните обележја на истиот, време и место

на извршувањето на прекршокот и други околности потребни истиот што поблиску да се определат;

3. правна квалификација на прекршокот и

4. предложени докази.

Член 372

До колку со барањето за поведување на прекршочна постапка се приложуваат предмети, истите треба поблиску да се опишат — број, вид, марка, боја, големина, карактеристични знаци и слично.

Ако предметите не се доставуваат заедно со барањето за поведување на прекршочна постапка во истото ќе се наведе нивното постоење и ќе се назначат каде се наоѓаат тие.

Член 373

За сите поднесени барања за поведување на прекршочна постапка се води посебна евиденција.

Член 374

Кога овластено службено лице затекне некое лице во вршење на прекршок кој е определен со пропис чие непосредно извршување е ставено во надлежност на друг орган на управата, составува прекршочна пријава која се доставува на органот во чија надлежност спаѓа извршувањето на тој пропис.

Член 375

Службата за јавна безбедност во органот на управата надлежен за внатрешни работи го следи исходот на поднесените барања за поведување на прекршочна постапка и презема соодветни мерки (жалби, бара известување, иницира решавање и слично).

5. Наплата на парична казна на самото место**Член 376**

За прекршоците за кои е пропишана само парична казна во утврден износ, работниците на милицијата можат да ги наплатуваат на самото место овие казни од лицата што ќе се затечат при извршувањето на прекршокот. За наплатената казна работникот на милицијата му издава потврда на лицето кое нема право на жалба.

Работникот на милицијата е должен уредно да ја пополни потврдата од став 1 на овој член.

Член 377

Ако лицето кое го сторило прекршокот одбие да ја плати казната, веднаш се поднесува барање за поведување на прекршочна постапка против сторителот на прекршокот.

Во случај ако лицето не е во состојба да ја наплати казната, работникот на милицијата му издава покана за наплата на истата со назначен рок во неа. Талонот од поканата за наплата на паричната казна работникот на милицијата го предава на дежурниот работник кој води евиденција.

Ако лицето од став 2 на овој член не ја плати казната во назначениот рок, се поднесува барање за поведување на прекршочна постапка.

Член 378

Средствата од наплатените парични казни на самото место, работникот на милицијата ги предава најкасно до крајот на месецот

Собраните средства од став 1 на овој член органите на управата надлежни за внатрешни работи ги уплатуваат на крајот на секое тримесечје.

Работниците на милицијата се задолжуваат и раздолжуваат со потврди за наплатени парични казни, а со собраните парични средства на начин и под услови како е предвидено со финансиски прописи.

XIII. КОРИСТЕЊЕ И ЧУВАЊЕ НА ТЕХНИЧКИТЕ СРЕДСТВА, ОРУЖЈЕТО, ВОЗИЛАТА И ДРУГАТА ОПРЕМА**Член 379**

Работниците на службата за јавна безбедност ги користат и чуваат техничките средства, оружјето, возилата и другата опрема на начин со кој се обезбедува истите секогаш да бидат во исправна состојба

ба, чисти, да се користат рационално како и да не се злоупотребуваат.

Одговорниот работник на организационата единица врши непосреден увид најмалку еднаш во месецот врз состојбата на техничките средства, оружјето, возилата и другата опрема и за истото изготвува извештај и презема соодветни мерки во врска со тоа.

XIV. НОСЕЊЕ НА ОРУЖЈЕ И СРЕДСТВА ЗА ВРСКИ НА ОВЛАСТЕНИТЕ СЛУЖБЕНИ ЛИЦА

Член 380

Овластените службени лица при вршењето на работите на службата за јавна безбедност носат пиштол и пропишана лична опрема и средства за врска.

Член 381

Работниците на милицијата при вршењето на службени задачи носат пиштол, гумена палка, средство за врзување, средство за врска, службен бележник, а ноке и батериска ламба.

По потреба, работниците на милицијата при вршење на службените задачи, покрај оружјето, опремата и средствата за врска од став 1 на овој член, можат да бидат вооружени со автоматско или полуавтоматско оружје како и со други посебни и специјални средства и опрема.

Видот на опремата и средствата од став 2 на овој член ја определува командирот на станицата односно одделението.

Униформата, вооружувањето и опремата се носат на пропишан начин.

XV. КОНТРОЛНА ДЕЈНОСТ

Член 382

Заради благовремено, правилно и законито вршење на службените работи и задачи, органите на управа надлежни за внатрешни работи организираат и вршат редовна и посебна контрола.

Контролата се организира и врши во сите работи на службата за јавна безбедност и други внатрешни работи или само во одредени работи.

Редовна контрола врши секој орган на управата надлежен за внатрешни работи спрема утврден план, а посебната ја определува функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи спрема потребите.

Контролата ја организира и спроведува функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за внатрешни работи, или работникот кого тој ќе го овласти.

Член 383

Републичкиот секретаријат за внатрешни работи организира и врши редовна и посебна контрола во општинските органи на управата надлежни за внатрешни работи.

Кога овластените службени лица на Републичкиот секретаријат за внатрешни работи вршат контрола во општинските органи на управата надлежни за внатрешни работи, претходно се јавуваат на функционерот кој раководи со општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи и му ја соопштуваат целта на доаѓањето и начинот на вршењето на контролата.

Член 384

Контрола се врши со увид во предмети, во извештаи, соодветни евиденции и други пишувани материјали како и со непосреден увид на местата каде што работниците непосредно ги извршуваат службените работи и задачи како и врз техничките средства и опремата.

Контролата на овластените службени лица се врши во различно време и според однапред утврден план.

Член 385

За време на контролата, функционерот кој раководи со општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи или работникот кого тој ќе го овласти ги предупредува работниците да ги отклонат утврдените неправилности и недостатоци, им дава стручна помош и ако е потребно, презема други соодветни мерки.

Член 386

Работникот кој ја извршил контролата, веднаш составува извештај во кој ја прикажува утврдената состојба и мерките кои треба да се преземаат или се преземени.

Кога контрола вршат овластените службени лица на Републичкиот секретаријат за внатрешни работи во општинските органи на управата надлежни за внатрешни работи, извештајот за утврдената состојба и мерките кои треба да се преземат се доставува до општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи, а кога ќе се оцени за потребно и до извршниот совет на собранieto на општината.

XVI. ЧУВАЊЕ НА СЛУЖБЕНА ТАЈНА

Член 387

Овластените службени лица ги чуваат службените тајни во согласност со прописите за државната управа, внатрешните работи и со други прописи.

Во врска со вршењето на работите на јавната безбедност, овластените службени лица ги чуваат како службена тајна:

1. податоците за основано сомневање дека е извршено кривично дело и за лицата за кои постои сомневање дека извршиле кривично дело;
2. податоците за изворите на информирање на податоците од став 2 точка 1 на овој правилник;
3. податоците за мерките и дејствијата што се преземаат заради откривање на кривични дела, пронаоѓање и фаќање на сторители на кривични дела и
4. податоците за посебните средства, кои се наменети за вршење на работите од став 2 точка 3 на овој правилник.

XVII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 388

Повредите на одредбите на овој правилник при вршењето на службените работи и задачи од страна на овластените службени лица и другите работници на органите на управата надлежни за внатрешни работи, а од кои повреди настанале потешки и штетни последици и со истите е нарушен угледот на органите на управата надлежни за внатрешни работи, се сметаат за потешки повреди на работните обврски.

Член 389

Со влегувањето во сила на овој правилник престапува да важи Правилникот за вршењето на работите на службата за јавна безбедност („Службен весник на СРМ“ бр. 10/72).

Член 390

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Социјалистичка Република Македонија“.

Бр. 23-8546
3 јули 1985 година
Скопје

Републички секретар за
внатрешни работи,
м-р Љубомир Варошлија, с. р.

СОДРЖИНА

Страна

457. Правилник за правилата за вршење на работите на службата за јавна безбедност — 713